

V Zakonu o komasaciji kmetijskih zemljišč (izšel je pred kratkim) je določeno, da lahko uresničimo komasacijo zemljišč za to, da bi dosegli določene smote: uredili in zaokrožili zemljišča kmetijskih gospodarskih organizacij in zapodov, če tega ne bi bilo mogoče opraviti po predpisih o arondaciji ali če bi bilo uresničenje arondacije nesmotrno po teh predpisih; izločili tuja sredinska zemljišča iz zemljiških kompleksov skupnosti zasebnih lastnikov po 8. členu Zakona o racionalnem obdelovanju kmetijskih zemljišč, če tega ne bi bilo mogoče opraviti po predpisih o arondaciji ali če bi bilo uresničenje arondacije nesmotrno po teh predpisih; omogočili racionalno kmetijsko izkoriščanje zemljiških parcel, ki so bile razdrobljene ali presekane zaradi zgraditve prometnih naprav (cest, železnic, prekopov itd.), regulacijskih, melioracijskih in drugih objektov ali zaradi že opravljene arondacije kmetijskih posestev.

V tretjem členu tega zakona je določeno, da je mogoče komasacijo kmetijskih zemljišč opraviti tudi na območjih, ki jih melioriramo z družbenimi sredstvi, če zaradi obstoječih lastninskih razmerij ali velike razdrobljenosti zemljiških parcel ni mogoče urediti na drug način racionalnega izkoriščanja kmetijskih zemljišč na teh območjih tako, da bi zagotovili družbeno rentabilnost vložnih sredstev.

Važno je tudi določilo, da v komasacijsko območje ni mogoče zajeti več zemljišč, kot je to neogibno potrebno, da bi dosegli namen komasacije.

Kakor je določeno v petem členu zakona, sestavljajo komasacijski sklad vsa zemljišča znotraj komasacijskega območja. V ta sklad se vključijo zemljišča, ki so po odlokih ljudskih odborov določena za zazidalna zemljišča, hiše, dvorišča in ortovi okrog hiš, pa tudi gozdovi.

V posebnem odstavku je določeno, da lahko vključimo v komasacijski sklad tudi gozdne parcele ali njihove dele, če so to sredinska zemljišča znotraj komasacijskega območja ali pa če segajo vanj, s pritrditvijo Sekretariata Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo pa tudi druga gozdna zemljišča, če je to potrebno zaradi pravilne razmejitve med gozdnim in kmetijskim gospodarstvom ali zaradi drugih važnih narodno-gospodarskih razlogov.

V sedmem členu zakona je določeno, da mora vsak zasebni lastnik zemljišča, upravitelj ali uporabnik zemljišča splošno-ljudskega premoženja (udeleženci komasacije) dobiti za svoje zemljišče ali pa za zemljišče, ki ga je dobil v upravljanje, iz komasacijskega sklada novo zemljišče enake vrednosti, po možnosti v enaki legi in z enako zemljiško kulturo. Pri razdeljevanju komasacijskega sklada je treba težiti za tem, da bo vsak udeleženec komasacije dobil čimbolj zaokrožena zemljišča.

Pri ugotavljanju vrednosti zemljišč bodo upoštevali samo vrednost zemljišč, upoštevajoč pri tem njihovo kakovost in vrsto. Pri ugotavljanju vrednosti zemljišč, dolgoletnih nasadov, poslopij in naprav morajo biti primerno upoštevani predpisi o določanju odškodnine za razlašena zemljišča.

V drugem poglavju zakona, ki govori o komasacijskem postopku, je med drugim določeno, da je mogoče o določenih primerih uvesti komasacijski postopek na predlog gospodarske organizacije ali kmetijske zadrage, investitorja, ki gradi prometno ali drugo napravo, za kmetijstvo pristojnega upravnega organa pri občinskem ljudskem odboru, za vodo oziroma strokovne komisije za ureditev melioriranega območja. O predlogu za uresničenje komasacijskega postopka pa odloča občinski ljudski odbor na ločenih sejah obeh zborov, v primeru, če sega predvideno komasacijsko območje v dve ali več občin, pa okrajni ljudski odbor na ločenih sejah obeh zborov. Proti odločbi, s katero dovoli pristojni organ uvedbo komasacijskega postopka, ni pritožbe in ni mogoč upravni spor.

Komasacijski postopek uresničuje komasacijska komisija kot poseben upravni organ ljudskega odbora. Komisijo imenuje za kmetijstvo pristojni svet ljudskega odbora.

Poleg teh glavnih načel je v Zakonu o komasaciji kmetijskih zemljišč še polno konkretnih določil, ki se nanašajo na postopek, pravice in dolžnosti udeležencev komasacije itd.

Zakon je prav gotovo pomembna pridobitev tudi za našo pokrajino in bo, če bomo njegova določila ustvarjalno in smotrno uresničili, lahko mnogo prispeval k utrditvi in boljši ureditvi kmetijskih gospodarskih organizacij v Pomurju.

-8

Srečno novo leto!

Staro leto... Misli se ustaplja ob dogodkih, ki jih je hote ali ne hote za beležil spomin. Nato presojamo in sklepamo: je bilo naše delo uspešno? Smo z delom dokazali to, kar smo si zaželeli pred letom? Take misli se bolj in bolj pogosto oglašajo, ko tečejo zadnji dnevi, zadnje ure, zadnje minute starega leta.

Razmišljamo o znancih, prijateljih, toda iz leta v leto bolj povezujejo ta razmišljanja z eno veliko vsebino, ki ji pravimo skupnost. Nehote nas take misli vedno bolj povezujejo, nas bogatijo z novo, vendar še mnogokrat nerazčiščeno vsebino.

Ljudje kot družabna bitja, dajemo duška svojemu notranjemu razpoloženju ob praznikih dela, praznikih, ob katerih se spominjamo naše preteklosti, in še vrsto praznikov. Med temi je Novo leto, praznik človekovega razpoloženja in hotenja, ki razbija ozke meje malomeščanskih in konservativnih idej ter daje vsemu globlji smisel naprednega socialističnega humanizma. Ob taki vsebini naša razmišljanja ob Novem letu niso odraz trenutnega razpoloženja, to niso samo želje, temveč resnica, ki bi se ji zastoj upirali. Kako pa smo zavestno sledili temu mogočnemu koraku časa, kako smo kot posamezniki pri svojem delu prispevali k temu, da je postajal humanizem v

takem smislu življenje samo, to je vprašanje in hkrati vsebina tistega znanega voščila: Srečno novo leto! Pri tem nismo bili osamljeni. Spremljala nas je živo pisana vsakdanost in nam nakazovala delo. Delavci za stroji, v organih samoupravljanja, kmetje na polju, v upravnih odborih zadrug, vsi

upravnega odbora v naših podjetjih je čutil, da je tu praznina. Toda ni bilo popolnoma tako. Praznina je bila v prepričanju takega člana delavskega sveta samega, ker ni pripisoval vlogi svojega mesta v družbeni ureditvi tiste vrednote, ki mu jo je družbeni razvoj določil.

Mnogo je razprav in razmišljanj povsod, kamor krenemo, od naših obmurskih ravnin v gričevje Goriškega in Slovenskih gor. Od tod odhajajo na težaško delo po domovini mnogi pridni ljudje, ki bi sicer lahko sodelovali v naših vsakdanjih naporih za boljše v svetih in odborih družbenega upravljanja in političnih organizacij, toda zato, ker se tepejo za svoj vsakdanji obstoj, z dediščinami, ki so jih pač morali prevzeti, se včasih zgodi, da je viden takšen, da izgubljajo vero vase in v boljše v prihodnosti, toda če bi menili, da so v resnici takšni, bi se motili. Zato jim želimo SREČNO NOVO LETO, ker so popolnoma naši skrbni in preudarni možje in žene.

Mnogo težav nam bodo še povzročali problemi i ustvarjanja industrije i preureditev kmetijstva i kulturna rast našega človeka in še se bomo otapali s sentimentalnostjo, ki nam jo vzbujajo socialni pogledi in z neizprosno realnostjo ekonomskih zakonov, ki nam v trenutku zmeljejo v prah vse pretirano proče želje in vsa tista hotenja, ki ne prenesejo stvarnosti.

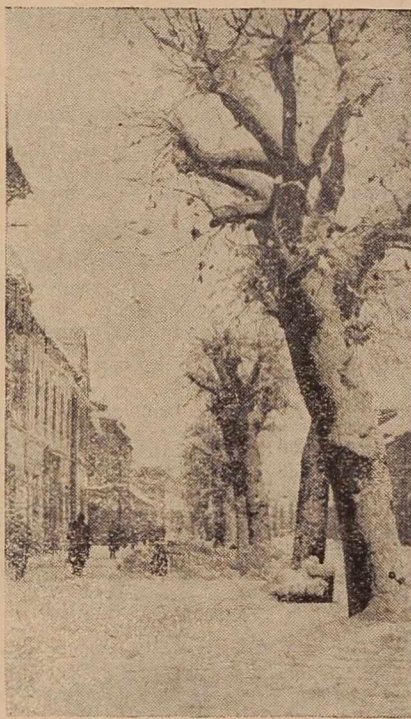
Tako se od leta v leto ustavljamo ob suhih številkah naših občinskih in okrajnih proračunov, ob tako ali drugače realiziranih družbenih planih, ob naših vsakdanjih zaslužkih, ob tistem, kar prigosodarimo, kot posamezniki in kot celota v okraju in ob potrebah, ki nas spremljajo z nepremagljivo vztrajnostjo, ob potrebah, ki so vedno večje, kot pa so možnosti, kot je to vedno v življenju, ki ni dovolj bogato tam, kjer je malo zemlje in veliko ljudi, preveč delovnih rok in premalo dela.

Vemo, da se iz leta v leto vedno bolj bližamo rešitvi, ki je napovednejša že bliže, kot pa se nam morda zdi, ali pa celo tam, kjer je ne iščemo, toda nekako se je dobodemo v vseh naših problemih, ko gre za urejanje življenja sezonskim delavcem, za uvajanje industrijskih obratov, za večjo sprostost v čustvenem življenju, kjer gre predpsem za izboljšanje kulturnih razmer, ko gre za utrditev komun in komunalnih skupnosti.

Z novim letom v koledarskem smislu ne bo prav nič novega. Novo bo le to, da se bomo s tem bolj in bolj približali nalogam, ki še čakajo na naš prispevek. Pomurje iz leta v leto spreminja svoje zunanje lice. Če primerjamo uspehe samo enega leta, pogostokrat postajamo celo nekoliko nestrpni, češ predolga je ta pot in preveč časa zahteva. Toda nekaj, kar je rastlo stoletja, ni mogoče spremeniti v enem samem desetletju.

Ob postopu v novo leto, ko ocenjujemo, sklepamo in si krepko stiskamo roke, mislimo še na nekaj. Mislimo na brezsmiselno rožljanje z orožjem. Vedno močnejši je glas človeštva, ki hoče živeti in delati v miru in prijateljstvu, pa naj je svet stokrat razdeljen na vojaških zemljevidih. Ta glas, glas razuma in glas humanega odnosa do vsega človeštva, pri nas pa še posebej do tega, kar zidamo z žulji rok delovnih ljudi, naj bo glavna misel, ko si voščimo: SREČNO NOVO LETO!

M. M.

smo z rokami in z razumom prispevali k tej poti.

Danes, ko že trinajstič po vojni pričakujemo Novo leto, lahko ugotovimo, da naši skupni napor niso bili kupček peska, ki bi bil nesposoben, da nanj sezidamo našo veliko zgradbo. Zakoni, kot usmerjevalci razvoja družbene ureditve, nam dajejo prve temelje. Te temelje pa moramo pomagati nadzidati. Seveda, najprej se moramo dobro zapovedati vsebine samih temeljev. Ni bilo na primer lani malo pripomb na račun pravic organov samoupravljanja. Maršikateri član delavskega sveta ali član

VSEM NAROČNIKOM, BRALCEM, SODELAVCEM, PRIJATELJEM NASEGA LISTA, ŽELIMO V LETU 1958 VSE NAJBOLJŠE. UPAMO, DA BOMO VSEBINO IN OBLIKO NASEGA LISTA PRIHODNJE LETO SE IZBOLJŠALI IN DA SE BO STEVILO NASIH NAROČNIKOV POVEČALO VSAJ ZA TISOČ, KOT LETOS

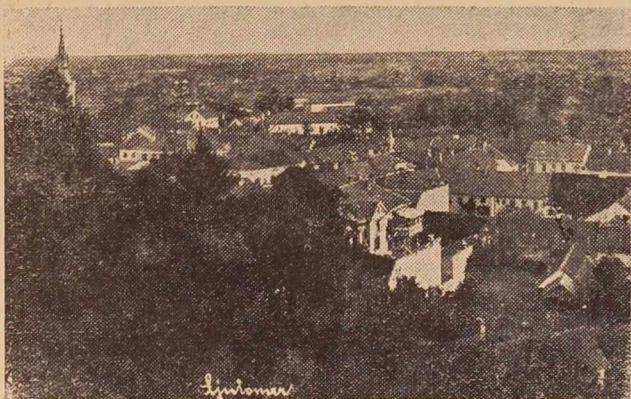
Vaš urednik — Dragan Flisar in sodelavci — Slavko Klinar, Viktor Širec in Juš Makovec

VSESTRANSKA AKTIVNOST

SVETOV V LJUTOMERU

V minulem tednu beležimo v Ljutomeru občini vsestransko aktivnost dela svetov ObLO in

sadnega drevja in sprejel osnutek odloka o spremembah odloka o pobiranju skočnine. Svet

ljudskega odbora. Ta aktivnost se kaže na sejah. Svet za kmetijstvo je razpravljal o vprašanju racionalnega izkoriščanja zemljišč v občini, organizaciji in pripravi za škropljenje

za blagovni promet in turizem je razpravljal o reorganizaciji trgovske mreže v občini ob izstopanju trgovine od kmetijske zadrage. Svet je predlagal občinskemu ljudskemu odboru

ustanovitev nove trgovine s sadjem in zelenjavo v Ljutomeru.

Svet za zdravstvo je sestavil program dela za prihodnje leto ter razpravljal tudi o ureditvi zdravstvene službe v zvezi z ukinitvijo privatne zdravniške prakse.

Svet za komunalne in stanovanjske zadeve je razpravljal o vprašanjih stanovanjske izgradnje v občini ter o vprašanjih s področja komunalne dejavnosti za prihodnje leto.

Svet za industrijo in obrt je analiziral stanje v naših industrijskih in obrtnih podjetjih ter v zasebnih obrtnih obratih in ugotovil pogoje za razširitev podjetij in ustanovitev novih obrtnih obratov.

Svet za družbeni plan in finance je razpravljal o planu dohodkov in izdatkov proračuna za prvo tromesečje 1958 ter sprejel osnutek odloka o začasnem finansiranju, predložil pa je ljudskemu odboru tudi osnutek odloka o spremembah družbenega plana občine za leto 1957.

Svet za šolstvo je razpravljal

o problemih s področja šolstva in o idejnem načrtu za zgraditev nove šole v Križevcih.

Sestali sta se tudi gospodarski komisiji občinskega zbora in zbora proizvajalcev ObLO Ljutomer, ki sta razpravljali o predlogu spremembe družbenega plana in proračuna za prvo tromesečje 1958, o poročilu o gradbeni dejavnosti v občini v preteklem letu ter o prošnjah za poročila gospodarskim organizacijam.

Sestala sta se tudi občinski zbor in zbor proizvajalcev občinskega ljudskega odbora Ljutomer in sprejela odloke v dokončnem besedilu, ki so jih predložili pristojni sveti in odborniške komisije ljudskega odbora.

Na osnovi vsestranske aktivnosti svetov pri ObLO Ljutomer ter samega ljudskega odbora lahko smatramo, da je nov občinski LO s svojimi sveti že našel svoje področje dela in tudi začel z delom na vseh področjih, za katere je pristojen.

Zakon o delovnih odnosih

Ena glavnih značilnosti Zakona o delovnih odnosih, ki ga je sprejela Zvezna ljudska skupščina, je v tem, da so v osnovi vse pravice zaposlenih enake, neglede na to, ali so zaposleni v državni upravi ali v podjetjih.

Predosem ureja novi zakon delovne odnose glede pravic in dolžnosti delavcev oziroma nameščenecv v kolektivih. Novi zakon regulira celo vrsto predpisov izdanih po letu 1946, ki so ob današnjih pogojih bili le ovira pri nadaljnjem razvoju delavskega samoupravljanja.

Sprejeti zakon na popolnoma nov način določa zasnavljanje in prekinjanje delovnih odnosov. V naših družbenih pogojih pomenijo delovni odnosi sprejemanje delavca ali uslužbenca med določen kolektiv. Torej, kolektiv je faktor, ki sprejema delavce preko svojih organov oziroma komisij delavskega sveta. Prav isti organi odločajo o sprejemanju in odpušcanju delavcev. S tem so odpravljeni klasični delovni odnosi v pogledu sprejemanja in odpušcanja delavcev.

Značilnost Zakona o delovnih odnosih je tudi glede ko-

lektivnega odločanja, saj odpuščanje ali sprejemanje v službo ne bo nikakor odvisno le od enega človeka.

Glede strokovnega usposabljanja predvideva Zakon pripravniki staž, predosem za delavce s srednješolsko strokovno in s fakultetno izobrazbo.

Posebno mesto zavzema v tem Zakonu zaščita žene, mladine in delovnih invalidov. Glede žen, zaposlenih v gospodarskih organizacijah, predvideva zakon nekatere olajšave, ki ne bodo prizadejale podjetjem nobenih finančnih težkoč.

Po določitih novega zakona bodo nekatere ugodnosti tudi pri letnih dopustih. Ti bodo znašali najmanj 12 in največ 30 dni. Kriteriji za določanje letnih dopustov, namreč delovni staž, so isti tako za delavce kot za uslužbence. Razen tega bo izdal Zvezni izvršni svet še posebne predpise, ki bodo dopuščali tudi daljši letni dopust, to bo veljalo samo za one, ki se bodo pri delu posebej izkazali. Da v bodoče ne bo nekaterih nepravilnosti, se bodo smatrali za dopust samo delovni dnevi.

V ZNAMENJU STABILIZACIJE

Ob sestavljanju zaključnih računov za leto 1957 bodo gospodarske organizacije spremenile vrednost osnovnih sredstev, kakor to predvideva odlok o popravku vrednosti osnovnih sredstev, ki ga je pred kratkim sprejel Zvezni izvršni svet. Sprememba vrednosti osnovnih sredstev pomeni povečanje osnove za amortizacijo za 17 odstotkov.

Amortizacijski skladi gospodarskih organizacij so znašali v našem okraju leta 1956 1 milijardo 62 milijonov dinarjev. Jemati kot osnovo to številko pri 17-odstotnem povečanju osnove za amortizacijo, bi pomenilo le delno približanje dejanskemu stanju, ker se je struktura osnovnih sredstev tudi letos nekoliko spremenila, razen tega pa navaja odlok o revalorizaciji osnovnih sredstev nekatere pogoje. Tako se bo upoštevala ponovna ocenitev n. pr. pri opremi in strojih, nabađenih po 31. decembru 1952 in sicer v primeru, da so bili ti stroji plačani po nižjem tečaju kot je bil 1. aprila 1956.

Na splošno bodo posledice uredbe o povečanju osnove za amortizacijo ugodno vplivale na vse gospodarske organizacije tudi pri nas v Pomurju, saj imamo razen v treh alištrih podjetjih, ki imajo novo

opremo, ves strojni park dotrajan in odpisan že visoko čez polovico. Pri današnjih razmerah na tržišču pa akumulirana amortizacijska sredstva ne dosegajo odstotka obrabljivosti osnovnih sredstev. Še celo za 17 odstotkov povečana osnova za amortizacijo ne bo realen protiutež dejanskemu stanju na tržišču.

Povečana osnova za amortizacijo se bo odražala delno tudi v cenah proizvodov posameznih gospodarskih panog. To predosem pri predmetih, ki terjajo pri izdelavi dolgotrajen tehnični postopek in s tem v zvezi več strojev in ostalih osnovnih sredstev. Kljub temu pa bo realen pribitek na ceni malenkosten, vendar velik vsaj v toliko, da bo še bolj kot doslej nakazal nekatera razmerja med močno in slabo mehaniziranimi podjetji.

Pogostokrat se je namreč dogajalo — sicer v nasprotju z ekonomskimi zakonitostmi — da so bila boljše opremljena podjetja glede cen, stroškov itd., slabša kot manj mehanizirana. Glede na to, da večja amortizacija ne bo bistveno vplivala na sestavo cen, pa bo vendarle to do neke mere tudi prispevek k zdravi ekonomski selekciji.

OBJEKTIVNO

Po drugi seji okrajnega ljudskega odbora smo slišali več pripomb na naš članek »Investicijski sklad okraja brez sredstev, ker je podjetje Nafta nerealno planiralo«. Dva dni pred to sejo je bil ta članek natiskan na prvi strani Pomurskega vestnika in so predstavniki med tem reagirali že na občini, tudi na seji in pozneje še drugod, da ne upoštevamo telefonskih klicev na uredništvo. Menili smo, da je to rezultat trenutne nejevolje in da bo vse prenehalo tekom časa. Toda to se ni zgodilo, zato se nam zdi potrebno, da javnosti pojasnimo, da vesti o netočnosti pisanja Pomurskega vestnika, ki je v omenjenem članku povzel mišljenje članov sveta za industrijo in obrt pri OLO, ne ustrezajo resnici, ki jo prikazujejo uradni podatki zavoda za plan pri OLO.

Podjetje proizvodnje nafte je planiran fizični obseg proizvodnje za leto 1956 realiziralo le s 46 odstotki. V družbenem planu za leto 1957 je planiralo 82-odstotno povečanje proizvodnje. Po ostrih razpravah, ki so sledile temu planiranju Nafta v okrajnem ljudskem odboru in pozneje v javnosti, je delavski svet predlagal znižanje plana za 32 odstotkov, tako da je bilo planirano povečanje napram 1956 letu le za okrog 50 odstotkov. Medtem je v družbenem planu upoštevano še vedno poveča-

nje za 82 odstotkov, toda v poročilu o realizaciji letošnje planirane proizvodnje je upoštevan drugi, za okrog 32 odstotkov znižani plan, ki pa je realiziran v prvih devetih mesecih za okrog 51 odstotkov, kar pomeni, da tudi letošnja realizacija plana ne bo mnogo večja od polovice, če pa bi obveljal prvi plan, pa bi bila zopeč mnogo pod 50 odst.

Lani je bil planiran dobiček 244 milijonov din, a realiziran v znesku 71 milijonov din. Po letošnjem prem planu je planiran dobiček 378 milijonov din, po drugem, ki ga mero-dajni organi upoštevajo, pa 192 milijonov 544 tisoč din. Po prejšnji delitvi dohodka bi moral dobiti od tega skoraj 18 milijonov din investicijski sklad okraja, toda po novih predpisih o delitvi dohodka se je razdelil tudi ta znesek, tako da okrajni investicijski sklad nima ničesar od tega. Vsekakor pa bi bila situacija poosem drugačna, če bi bil plan za leto 1956 realen in realiziran vsaj s 60 odstotki, kajti letošnji novi predpisi temeljijo na lani realiziranem dobičku, toda zato, ker lani ta pri Nafti ni bil realiziran, je okrajni investicijski sklad brez sredstev. To pa zato, ker je Nafta največje industrijsko podjetje v Pomurju in je zategadelj tudi prispevek tega podjetja najvišji, žal samo v družbenih planih.

V. S.

IZKUŠNJE OPOZARJAJO:

NIKAR MIMO KRAJEVNIH ODBOROV

Od začetka do sredine decembra so polagali svoj obračun enoletnega dela tudi naši krajevni odbori. Toda letos to ni bil samo račun ob kraju leta, marveč obenem tudi zadnji akt nedavnih volitev v ljudske odbore — in prvo srečanje odbornikov novoizvoljenih ljudskih odborov z volivci, na zborih volivcev.

Trditve se zdi morda nekoliko svojevrstna, vsaj prvi hip. Toda povsem točna je — če priznavamo krajevnim odborom ustrezno mesto in vlogo v življenju komun. Volivci so to vlogo marsikje sami začutili prej kot ljudski odbor, saj je že prva doba delovanja krajevnih odborov v komun. prinesla mnogo koristnega. Predvsem živo ugotovitev, da v iskanju ustreznih rešitev raznih drobnih, a za vaško skupnost vendarle pomembnih zadev, ni toliko važno samo, koliko je v kak namen na razpolago denarja, marveč bolj: kolikšna je iniciativa ljudi, volivcev, članov SZDL, ki jo mora nekdo usmerjati v koristna dejanja. Krajevni odbori lahko to zelo dobro opravijo. To so videli tudi v ljudskih odborih, v občinskih vodstvih Socialistične zveze, kjer so tem prvim zborom volivcev in volitvam novih krajevnih odborov posvečali letos mnogo več skrbi in pozornosti kot prej. Res je sicer, da tudi tokrat ni uspelo povsod najbolje. Ponavljala se je stara bolezen: nesklepčni zbori volivcev, ponekod tudi ob drugem sklicanju, slabo pripravljen zbor, neučinkovita poročila prejšnjega odbora (neučinkovita zaradi pomanjkljivega dela!); toda tega je bilo prej manj kot več. Bili pa so tudi primeri, ko so volivci, četudi z javnim glasovanjem, a vendar brez pomisleka pred zamero, izbirali med predlaganimi kandidati najboljše odbornike v novi krajevni odbor in kritizirali nedelavnost prejšnjih.

Nedvomno bi bilo zelo zanimivo — in tudi vredno — zbrati in tudi neke prikazati,

KOLIKŠNO DELO SO OPRAVILI KRAJEVNI ODBORI

v prvi dobi svojega obstoja v naših pomurskih občinah. Žal se lahko v tem prispevku glede tega omejim samo na podatke o delovanju in dosežkih krajevnih odborov v soboški občini. Številke iz vsega okraja bi bile gotovo presenetljive. Toda tudi to, s čimer se lahko postavijo nekateri dobri krajevni odbori v soboški občini, ni malenkost.

Mnogi krajevni odbori so k ne ravno obilnim finančnim sredstvom, ki so jim bila dana na razpolago, dodali mnogo večjo vrednost v ljudskem delu, opravili so dela, vredna petkrat, desetkrat več kot bi pričakovali, računajoč samo po znesku, dodeljenem iz proračuna. Res je tudi, da povsod ni bilo tako. Kjer niso znali pritegniti k sodelovanju vaščanov, kjer SZDL in krajevni odbor nista našla stičišča z volivci, tam niso izkoristili niti razpoložljivih, več ali manj že tako pičlih sredstev. Drugod pa so vse opravili samo na račun denarja, kar pa enako ni prav. Tako se da marsikaj urediti tudi iz občinskega urada, toda to ni cilj komun. niti ne edina dolžnost krajevnega odbora. K sreči je takih primerov manj. Toliko več pa je dobrih, kot so n. pr. krajevni odbori Pečarovi, Satahovci, Bakovci, Salamenci, Dolina, Brezovci in še nekateri, kjer so odborniki krajevnih odborov skupaj z vaškimi vodstvi SZDL znali pritegniti k sodelovanju vaščane in tako z razmeroma pičlimi sredstvi zgradili večje objekte, ki bi sicer terjali od skupnosti mnogo večja finančna sredstva. Kjer si je krajevni odbor zadal kot osnovno nalogo: usmerjanje pobud volivcev v dela, koristna za vaško skupnost — tam uspehi niso izostali. Taki kažejo vzgled ostalim, kako naj dela krajevni odbor.

SREDSTVA KRAJEVNIH ODBOROV V LETU 1957

so bila v glavnem sredstva za komunalno dejavnost vasi po občinskem proračunu in cestni sklad, kar je oboje znašalo v soboški

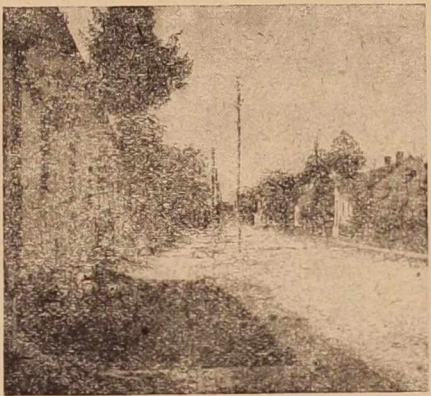
občini nekaj nad 5 milijonov dinarjev; od tega petina po proračunu.

Nekateri krajevni odbori so zanje določena sredstva v delu prekoračili; v glavnem so bile te prekoračitve, razen v Bakovcih in Bodoncih, neznatne in upravičene. V Bakovcih so že letos uredili nekaj del, predvidenih za prihodnje leto, zato je prekoračitev sredstev še smiselna, medtem ko pa gre v Bodoncih bolj na račun nepremišljenosti v izvajanju gradbenih del na že obstoječem mostu čez potok. Dejstvo pa je, da so prekoračili določena finančna sredstva predvsem oni krajevni odbori, kjer vaščani niso ničesar doprinesli k raznim delom z lastno delovno silo, marveč so dela prepustili obrtnikom ali podjetjem. Tako so na primer v Krogu, Tišini, Rankovcih, Tropovcih in še ponekod dali v delo, vzemimo brv čez potok ali kaj podobnega, podjetjem ali zasebnim obrtnikom, ne da bi pri tem pomagali vsaj z nekvalificirano delovno silo. Ob tem je razumljivo, da so prav v takih vaseh občutno prekoračili določena sredstva, v resnici pa so naredili mnogo manj, kot v nekaterih drugih krajih z dokaj manjšimi sredstvi.

So tudi primeri, ko so krajevni odbori uporabili dodeljena sredstva v druge namene kot so bila namenjena. Bodisi večji del, ali pa vsa sredstva, so uporabili le za en sam objekt, ki pa čestokrat niti ni bil najnujnejši, ostale stvari pa so pustili v nemar. Tu naj velja opozorilo: v bodoče bolj smotno!

SATAHOVČANI IN PREBIVALCI PEČAROVEC NA GORIČKEM

se uvrščajo na najvidnejše mesto med vsemi krajevnimi odbori. Samo nekaj iz njihove dejavnosti. V Pečarovcih so z dokaj skromnimi sredstvi zgradili betonski most, prekopal so kakih 100 metrov struge potoka in mu določili novo odtočno smer, zgradili so novo cesto, vsekano v hrib in pri tem prekopal in prevozili na stotine kubikov zemlje. Cesta predstavlja mnogo krajšo vez od prejšnje

Satahovci

med dvema predeloma vasi. Pri samem betoniranju mostu so na račun strokovne delovne sile (zidarja) in ob razumevanju vaščanov, z voljo po izboljšanju komunikacij v vasi, prihranili toliko, da so pridobili most, ki ga sicer drugače v doglednem času še ne bi bilo.

Satahovčani so že z lanskimi sredstvi nabavili gradbeni material, a letos so zgradili most čez Mokoš. Tudi tu so s prostovoljnimi delom prekopal potok v dolžini 100 metrov in pri tem izkopali nad 500 kubičnih metrov zemlje. Iz prihrankov pri takih delih pa so kupili 12 stolov v dvorano, v kateri imajo razne sestanke in zbere volivcev. Poleg tega pa so vaščani sami darovali les za mizo in štiri klopi v dvorani. To sta le dva primera, ki pa dovolj zgovorno kažejo, kaj se da narediti tudi ob skromnih finančnih sredstvih

— če je v vasi kdo, ki zna pritegniti k delu volivce, ki jim zna dopovedati, da je lastna pobuda in volja kos vsem težavam, tudi poznanjkanju finančnih sredstev.

ŠE VEČ JE TAKIH,

po katerih je priporočljivo vzgledovati se. Bakovčani so zgradili mrtvašnico s prav skromnimi sredstvi; prostovoljno in dobro organizirano delo vaščanov je pripomoglo vasi do razmeroma velikega objekta. Na območju vasi so uredili več mostov, kjer so vaščani pridno pomagali. O slabih šalamenskih cestah so pred leti razni dopisniki čestokrat pisali, zdaj tega ni treba več; Salamenci so svoje vaše ceste lepo uredili. Dobri odborniki krajevnega odbora imajo svoj delež pri tem. Brezovčani so zgradili lesen most čez Ledavo in pri tem prispevali v materialu in s prostovoljnimi delom, enako v Dolini — most čez potok.

Takih naštevanih bi lahko bilo še več. Iz poročila o komunalni dejavnosti na območju soboške občine, ki so ga odborniki LO poslušali in o njem razpravljali na nedavni seji ljudskega odbora, ni bilo težko razbrati, kako delaven ali nedelaven je bil krajevni odbor posamezne vasi. Nešteto drobnih del so opravili ponekod, na stotine kubikov gramozu navozili na ceste, uredili razne prehode, odtočne jarke, sodelovali pri gradnji gasilskih domov, vodnjakov in podobnih komunalnih naprav.

Toliko težje in nedopustno pa bi bilo ob vsem tem sprijazniti se s stanjem po nekaterih vaseh, kjer so storili krajevni odbori zdaleč manj ali pa skoraj ničesar.

KAM LAHKO PRIVEDE BREZBRIZNOST?

opozarja primer v Vaneči, kjer je krajevni odbor že dve leti zaporedoma imel na razpolago kredit za zgraditev prepotrebne skarpe pri novozgrajenem betonskem mostu, toda delo še vedno ni izvršeno. Le kako, da odborniki krajevnega odbora in SZDL niso pomislili na obstoječo nevarnost, da se most, vreden milijon, lahko zruši ob morebitni večji poplavi! Ali v Kušanovcih, kjer je še pred dnevi ležalo 58 betonskih cevi neuporabljenih, ena že zlomljena. Šla je v zgubo, treba pa bo za novo novih sredstev.

Razmeroma precejšnja sredstva so imeli letos na razpolago tudi krajevni odbori v Gradišču, Nemčavcih, Gederovcih, Zenkovcih in še nekateri, ki pa so jih tudi le delno izkoristili. Prav gotovo ne zaradi tega, ker sredstva ne bi bila potrebna za komunalno ureditev teh krajev, marveč, ker je bilo za to premalo skrbi.

Te stvari niso opravičljive. Letos, pred pomladjo, ko je komisija za družbeno upravljanje pri okrajnem odboru SZDL zbirla podatke o dejavnosti krajevnih odborov, je med drugimi problemi zavzemala prvo mesto primore domala vseh krajevnih odborov: premalo imamo na razpolago sredstev, da bi lahko še bolj pritegnili k sodelovanju volivcev. Prej navedeni primeri pa kažejo ponovno, da še zdaleč ni vse samo v razpoložljivem denarju; mnogo več pomeni: znati usmerjati pobude v koristna dejanja.

Z volitvami novih krajevnih odborov se je uresničila tudi želja volivcev, izražena že na zborih pred volitvami v ljudske odbore: krajevni odbor v vsako vas. V soboški občini je po novem 44 krajevnih odborov. Morda je tudi to korak naprej, sodeč vsaj po mnenju odbornikov LO iz naših vasi, da gre tako delo lažje in enotneje — za odbornike LO, odbornike krajevnih odborov in vaše politične organizacije. Končno je v mnogih primerih to bilo opazno že tudi doslej.

Za zaključek: v komun. pripada krajevnim odborom pomembna vloga, zato jih nikar ne zanemarjajmo!

Borut Lah

OBČNI ZBOR prleškega študentskega kluba

V četrtek 22. decembra je imel Prleški študentski klub svoj redni letni občni zbor. Zbor se je udeležilo kar precejšnje število članov. Po običajnih formalnostih — izvolitvi delovnega predsedstva in volilnih komisij — so sledila poročila. Najprej je poročal predsednik kluba Branko Jelen. Iz njegovega poročila lahko povzamem, da je bila delavnost kluba v začetku nekoliko slabša, a proti koncu se je precej povečala. In kakšno je bilo delo? Na prvem mestu je vsekakor ideološko-politično, ko so člani sodelovali v predvolilni kampanji, ko so s predavanji po tovarnah in ustanovah propagirali predvsem izvolitev čimvečjega števila mladincev v nove odbore. Karor tudi v času proslav 40. obletnice oktobrske revolucije, ko so prikazovali ljudem pomen te revolucije ne samo za Rusijo, temveč za ves svet. Drugih predavanj klub ni priredil, kajti največ članov je bilo preveč zaposlenih bodisi s študijem ali pa so bili na praksah.

Drugi velik uspeh kluba je organiziranje mladinske delov-

ne brigade pri Vidmu in taborenje članov te brigade v Ankaru. V brigado so pritegnili tudi srednješolce in tako še bolj utrdili stike z njimi. Velike zasluge pri tem pa ima tudi predsednik ObLO Videm tov. Vladimír Kreft, ki je mnogo doprinesel k izvedbi brigade s svojim razumevanjem.

Kulturno-prosvetno delovanje kluba, ki naj bi bilo razen ideološko-političnega dela, glavna naloga kluba, je bilo osredotočeno na proslavo 80. letnice Besede v Bučkovcih. Vso priznanje zasluži kulturna razstava, ki jo je priredil član kluba Viktor Vrbnjak. Sodeloval pa je klub z uprizoritvijo Remčeve igre »Samo«.

Na športnem področju je bila vodilna namizno-teniška ekipa, ki je imela več uspešnih dvobojev. Skupno z prekmurskimi akademiki pa je priredila medklbski turnir.

K delu kluba spada tudi družabni večer v Ljubljani in akademski ples v Radencih. Žal pa sta se obe prireditvi končali s finančnim neuspehom. Sicer pa je finančno stanje kluba, ka-

kor je poročal blagajnik, še trenutno zadovoljivo.

To bi bilo glavno delo kluba v pretekli dobi. In kakšne si je zadal načrte? Glavna naloga naj bi bila kulturno-prosvetna. Tako bi klub sodeloval na prekmurskem festivalu, pri proslavi 90. letnice prvega tabora na Slovenskem v Ljutomeru. Povečalo pa naj bi se tudi prosvetno delo zlasti v obliki predavanj. Končno pa naj bi odkrili tudi spominsko ploščo v Bučkovcih, kar je bilo pred dvema letoma odloženo. Sedaj je do-

kazano, da je odkritje plošče upravičeno in potrebno zaradi važnosti dogodka, na čast kateremu bi bila odkrita.

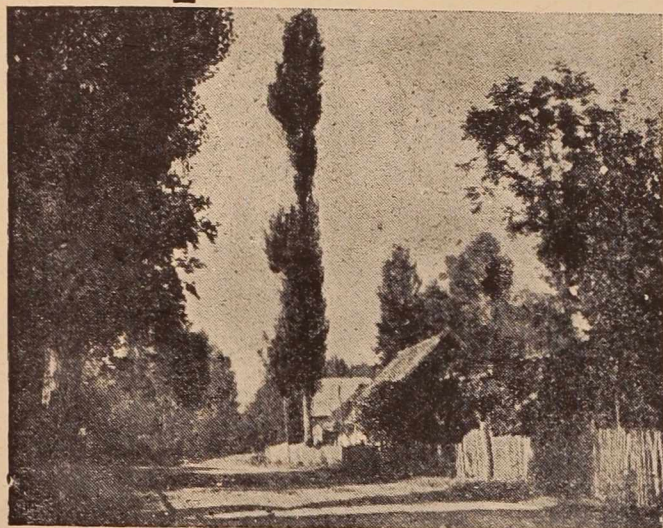
Ta četrti redni letni občni zbor je bil nekaj mejnik v delu kluba. Na njem so izključili iz kluba vse nedelavne člane, ki so delo kluba bolj ovirali, kakor pa mu koristili. Tako je sedaj klub kolektiv ljudi, ki imajo veselje in zanimanje za delo in kateremu na čelu je bil izvoljen tov. Rudi Jaušovec.

F. K.

Vsem našim izseljencem v Ameriki, Franciji, Nemčiji in ostalih deželah sveta želimo v letu 1958 vse najboljše in na svidenje v poletnih mesecih! Za vse poslane čestitke se iskreno zahvaljujemo!

Uredništvo »Pomurskega vestnika«

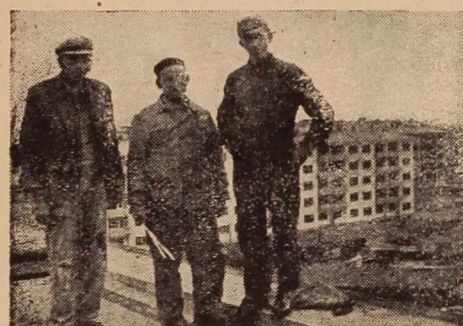
Zapiski z letošnjega obiska pri prekmurskih SEZONCIH

Gre za obisk treh tovarišev iz OO SZDL prekmurskim sezonskim delavcem v Baranji in Vojvodini — sicer res, že ob kraju julija meseca letos. Razen kratkega sporočila, da se je pri sezoncih nekaj dni mudila tročlanska delegacija okrajnega odbora SZDL, naš list o tem ni pisal kaj obširnejšega.

Čeprav smo zdaj ob kraju leta, še vedno ni odveč nekoliko pobliže pogledati v zapiske s tega obiska. Naši sezonci so zdaj doma. Eni bolj, drugi manj, se vključujejo v domača dogajanja, tako kot so se letos za časa sezonske zaposlitve vključevali — in to mnogo bolj opazno kot v prejšnjih letih — v celoto delovnih kolektivov posestev, ki so jih zaposlovala. In prav bo, če tudi v tej zimi, tako kot je to začel okrajni sindikalni svet letos pred pomladjo, naše politične organizacije, predvsem občinska vodstva, ne bodo prezrle stikov in vzgojnega dela s sezonci. Tudi namen teh zapiskov v tem času je predvsem: opozoriti vse činitelje v naših občinah, v prvi vrsti pa sindikate in SZDL, da je treba začeto delo nadaljevati.

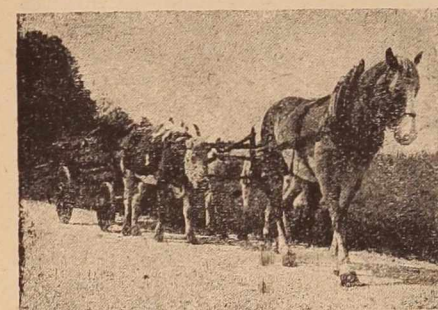
V primerjavi z ugotovitvami iz leta 1954, ko se je med sezonci mudila podobna delegacija iz M. Sobote, se je do letošnjega obiska vendarle mnogokaj spremenilo. Zboljšali so se delovni pogoji, možnosti zaslужka so ugodnejše, skoraj povsod so sezonci sodelovali v organih delavskega samoupravljanja, tarifni pravilniki so predvidevali njihovo udeležbo pri delitvi plač iz dobička in na večini posestev so sezonce

vsaj vključiti v sindikat kot člane, čeprav v resnici ni bilo kasneje, izjemši nekaj uprav, z njimi resnejšega sindikalnega dela.

K tem dobim pa so pribeležene tudi slabe ugotovitve: še vedno neurejene hišne razmere in največkrat ne le slaba, marveč skrajno neprimerna stanovanja.

Ob vsem pa je bila najbolj razveseljiva ugotovitev: zimsko politično delo s sezonci ni bilo govorjenje o prazno. Tudi razgovor s predstavniki posameznih uprav, ki je bil konec marca v M. Soboti, ni bil zaman. V večini uprav so kazali do sezoncev večjo skrb v oseh pogledih, a tudi delavci sami so postali samozavestnejši, niso si pustili kratiti svojih pravic; poskus redkih takih skupinovodij, ki bi še skušali upajati nad

delavci moč nekdanjega palirja in jih tako izkoriščati, se je skrhal koj v začetku ali vsaj kmalu. Seveda razmere niso bile povsod enake in marsikje je bilo treba sezonce govorniti več o njihovih dolžnostih,

ki so jih mnogi zanemarjali, kakor pa samo o pravicah, ki so si jih marsikje tudi napačno tolmačili.

Nekaj drobcev o stanju med sezonci na desetih upravah posestev v Baranji in Vojvodini:

Vukovar — Na posestvu je delalo okrog 140 sezoncev iz Prekmurja. V začetku so bili nekateri brez posteljnine (prejšnja leta

je sem prihajalo manj naših sezoncev), vsi pa so stanovali v ne najboljših stanovanjih — v nizkih, a sicer prostornih barakah, toda brez stolov in klopi v spalnicah. Kakih večjih težav ali nesoglasij med upravo in delavci-sezonci ni bilo. Samovoljo upravnika nekega delovišča, ki je v času mlačve dodelil mlatlino domačinom, našim sezoncem pa odrejal druga kmetijska dela, so v direkciji posestva takoj po opozorilu, da smatrajo to za nepravilno, uredili v zadovoljstvo sezoncev. Na splošno so bili delavci zadovoljni z zaslужkom, dobivali so tudi precej slovenskega tiska.

Topolik — Kmetijski kombinat Belje — Na tej upravi je bilo zaposlenih 60 naših delavcev. Način plačevanja je bil tu nekoliko drugačen kot na ostalih upravah. Delavci so si najprej ogledali posevke in se nato z upravo pogodili za znesek, za katerega bodo delo opravili. Uprava se je pogodbeno redno držala. Tako je potem odpadlo vsako prerekanje glede plačila za delo. Delavci so izražali zadovoljstvo sprito tega, saj zaslужek ni bil slab.

V delavskem svetu so bili zastopani z dvema članoma. Tudi v upravi so kazali zadovoljstvo z delavci in navedli kot primer, da so naši sezonci v času žetve ječmena delali 24 ur brez presledka. Ko so prišli na delovišča, so jih čakala primerno urejena stanovanja, rekli pa so sami, da odkar so prišli, ni bilo z njimi nobenega sindikalnega ali sploh političnega dela.

Karašice — Kmet. kombinat Belje — K nezadovoljstvu zaradi slabših delovnih pogojev so pripomogle tudi razprtije med samimi delavci in malomarnost ekonoma, ki ni dovolj skrbel za ustrezno in redno prehrano delavcev.

Sezonci so se pritoževali, da jih delovodje-domačini zapostavljajo pri razporejanju na delo, ko jih pošiljajo na slabša delovišča. Dokaj slabosti pa je bilo tudi med delavci. Nedelavnost nekaterih je kvarno vplivala na vso skupino, ni pa bilo zaznavno, da bi kdorkoli iz uprave ali iz sindikalnega vodstva kaj delal s sezonci, čeprav bi bilo to na tej upravi, ki je zraven sedeža generalne direkcije, dokaj lahko izvedljivo. Ekonom — naš sezonec, je bil res malomaren, brez pravega odnosa do dela in je bil ob obisku tudi takoj razrešen dolžnosti ekonoma.

Sirine — Kmet. kombinat Belje — Tako hude kritike na upravo in osebno na direktorja, ni bilo nikjer drugod. Razmere, v katerih je delegacija našla sezonce, so bile več kot slabe. Stanovanja skrajno neprimerna, zasteničena in umazana. Po izjavah delavcev so vse pritožbe, prošnje in opozorila naletela na gluha ušesa.

V delavskem svetu niso imeli nobenega zastopnika, od 115 naših sezoncev, ki so na to upravo prišli, jih je ob obisku bilo tam še samo 24. Namesto odšlih so prispeli novi iz Bosne in Srbije, toda tudi ti so enotni izražali veliko nezadovoljstvo zaradi odnosa uprave in direktorja do njih. Le ta je sicer

Ko so letos obiskali tovariši iz OO SZDL naše prekmurske sezonske poljske delavce na deloviščih, se je ta skupina postavila pred oko fotografskega aparata in se dala ovekoveti. Gotovo so tovariši in tovarišice presenečeni, ko se tako pozno vidijo v Pomurskem vestniku

tudi sam imel pripombe zoper delavce, še posebej glede skupinovodje, toda k razgovoru, kjer so bili zbrani vsi sezonci, ne le iz Prekmurja, ni prišel, čeprav je bil povabljen.

Po vsem tem kaže, da bo treba upoštevati predlog delegacije ob obisku: na Sirine, v take pogoje, ne več pošiljati naših sezoncev.

Zeleno polje — Kmet. kombinat Belje — Na posestvu je bilo zaposlenih okrog 100 delavcev iz Pomurja. Bili so zadovoljni, nekoliko manj pa uprava z njimi, vsaj z vsemi ne. Vsi naši sezonci so bili vključeni kot

Delo poljskih delavcev je naporno, zlasti sezonskih delavcev, ki ne utegnejo iskati počitka

člani v SZDL in sindikat, posebno direktor je mnogo delal z njimi, zato je bil med delavci v splošnem priljubljen. Delavci sami so dejali, da se pogosto srečavajo z njim v razgovorih o pogojih dela in možnostih posestva.

Zaslужek delavcev je bil na tej upravi dokaj ugoden, sezonci so sodelovali v delavskem samoupravljanju. Tudi stanovanja so bila primerna — predvsem pa zelo vzorno urejena kuhinja in sposoben, delaven skupinovodja.

Nova Brazda — Bačka — Tu je bilo v delavskem svetu 6 naših sezoncev, imeli pa so tudi svoj sindikalni pododbor. Uprava posestva se tu bori z začetnimi težavami na osamosvojenem obratu, vendar pa so kazali precejšnje razumevanje do problemov sezonskih delavcev, ki so bili tudi z upravo, delovnimi pogoji in zaslужkom v splošnem zadovoljni.

V Sečarani Branjih vrh in na posestvih Krivaja, Sirig in Kamendin ni bilo nobenih težjih problemov. Posebno vzorno skrb in odnose do sezoncev je bilo opaziti poleg Sečerane Branjih vrh tudi v Krivaji in Kamendinu, nekoliko manj v Sirigu, kjer pa tudi ni bilo takih nepravilnosti, da jih ne bi lahko takoj uredili, bodisi delavci ali uprava.

Že z obiskom samim je bilo v upravah posestev in razgovorih z delavci urejenih dokaj stvari, z večine pa so jih po dogovoru re-

ševali kasneje delavci z upravami. Po poročilih nekaterih — zadovoljivo in z mnenjem, da je obisk vendarle zalegel in bil koristen. Tak stik s sezonci in upravami delovišč naj bi postal stalen, vsakoleten, morda celo več kot samo enkrat.

Vsega sicer res ni bilo mogoče rešiti takoj, toda tudi taki problemi niso prišli samo v zapiske. Na razgovorih v Belem Manastiru in v Zagrebu, na Republiškem svetu Zveze sindikatov kmetijskih delavcev, so bili seznanjeni s stanjem in ugotovitvami pristojni družbeni organi in organizacije.

Zdaj so sezonci doma. Naj bo objava teh zapiskov obenem opozorilo, da je treba letos začeto delo z njimi nadaljevati.

Jože Vild

Zlato žitno klasje je kruh naših sezoncev, ki pa ne raste na domačih tleh, včasih je rasel v tujini...

Predsednik ObLO Lendava

L. ŽALIK

Problem šolstva

Predsednik ObLO Lendava, tov. Žalik, je na vprašanje, kaj je glavna naloga ljudskega odbora za leto 1958, odgovoril:

»Utrditi bo treba predvsem krajevne odbore in posvetiti čim več pozornosti delu svetov, kakor stremeti tudi za tem, da se materialna osnova šolstva na našem območju izboljša. Prav na našem terenu je problem šolstva najbolj pereč, saj imamo več dvojezičnih šol. V ostalem pa bo treba posvetiti čim več pozornosti vsemu gospodarstvu občine, predvsem obrti, med to pa največ uslužnostni obrti. Prav tako delavnici čevljev »Planika« v Turnišču, tovarni dežnikov, opekarni itd.«

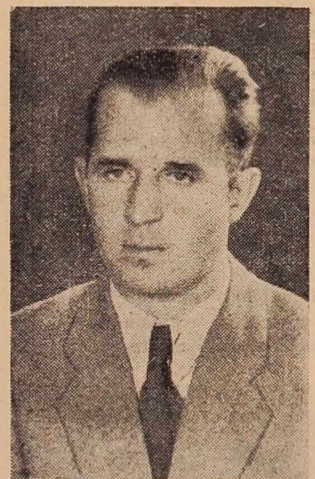
In na drugo vprašanje glede sredstev:

»Kakor že sedaj vse kaže, prihodnje leto ne bomo mogli porabiti sredstev občinskih skladov še kje drugje kot na primer za »Planiko« v Turnišču in še za nekatera druga, že letos predvidena dela. S sredstvi stanovanjskega sklada pa bomo zgradili 7-stanovanjsko zgradbo, prav tako bodo tukaj tudi prostori za lekarno.«

Predsednik ObLO Ormož, Š. JOHA

Kmetijstvo, melioracije, stanovanja ...

Nalog je dosti. Najvažnejša je pač ureditev kmetijske službe preko kmetijskih proizvajalnih poslovnih zvez in v zvezi s kooperacijo, ki gre na ureditev sadjarskih skupnosti. Zelo važna je arondacija na področju vinogradniških gospodarstev in

prav posebno na kmetijskem gospodarstvu Ormož. To je najvažnejše v kmetijstvu.

V komunali so najpomembnejša stanovanja, kajti doslej v občini sploh nismo gradili, dobimo pa sodišče in gre pri tem za kadre, ki jih je potrebno nastaniti v Ormožu sicer jih ne dobimo, kar bi pa bilo za poslovanje zelo škodljivo.

Med najvažnejšimi nalogami je tudi zgraditev šole na Kogu, kjer še vedno poučujejo v barakah. Sicer je nova šola že pod streho. Upamo, da bo do konca prihodnjega leta pouk že v novi, urejeni šoli.

Zdravstveno službo, ki smo jo obravnavali že vsa leta, bomo končno uredili s področnimi ambulantami v nekaj tednih, toda trenutno je to še vedno zelo važen problem.

Na področju družbenega, predvsem delavskega upravljanja je bilo pri nas premalo storjenega, zato se moramo več ukvarjati z delavskimi sveti in jih razvijati.

Zelo pomembna je tudi zaključitev elektrifikacije v bivši občini Tomaž, predvidoma s prvim polletjem leta 1958, s čimer bo občina Ormož v celoti elektrificirana.

Drobnih nalog pa je razumljivo, še veliko.

In kako ste zadovoljni s sestavom novega ljudskega odbora?

Dobro. Zadovoljni! Boljši so predvsem novi sveti, sodeč po prvih sejah.

Glede dela ljudskega odbora je dejal, da je dober, kar se pozna že po aktivnosti odborikov pri razpravah, saj sodeluje v teh povprečno 90 odstotkov odborikov. Odborniki se zanimajo za probleme, ki zadevajo občino kot celoto.

Predsednik ObLO Martjanci, JOŽE KUCHAR:

Občinam večje pristojnosti

Se nobene volitve po osvoboditvi niso bile tako zanimive kot sedanje v občinski zbor in zbor proizvajalcev. Tu so pokazali volivci globoko zavest in vdanost do ljudske oblasti. Ker so predlagali po lastnem preudarku najboljše ljudi za kandidate v oba zbora občinskega ljudskega odbora, ni bilo problema pri volitvah. Že v ranih jutranjih urah so bili na volišču in oddali glasove za kandidate, ki so si jih najbolj želeli.

Vprašanje je, ali bodo novi občinski ljudski odbor in njegovi sveti kos vsem nalogam. Se bolj je važno vprašanje, ali bodo na razpolago zadostna sredstva za izvedbo težkih nalog.

Skrbijo nas skromna proračunska sredstva, ki zdaleč ne zadostujejo za kritje najnujnejših potreb rednega poslovanja občine, da ne govorimo o bolniških stroških, ki znašajo pri 27 milijonskem proračunu občine Martjanci nad 17 milijonov dinarjev.

Nadalje bi rad nakazal nekaj problemov, o katerih smo na zadnjih zborih volivcev razpravljali. Skušal bom opisati zaupne pomenke naših kmetov-zadružnikov, ki si včasih po svoje razlagajo naša prizadevanja, vendar so njihove pripombe dostikrat utemeljene.

Ko smo razpravljali na nekem zboru volivcev o občinskem proračunu, ko jim je bilo predloženo, kakšne so potrebe našega okraja in vzporedno tudi naše občine in da ni mogoče zbrati iz naših dohodkov tolikšna sredstva, da bi lahko krili vse potrebe našega okraja,

sem dobil odgovor, da to ni res, da bi lahko s smotrnejšim gospodarjenjem marsikaj dosegli in naredili, čeprav smo agrarni okraj, kajti tudi pri nas so viri, ki bi nam dali več dohodkov.

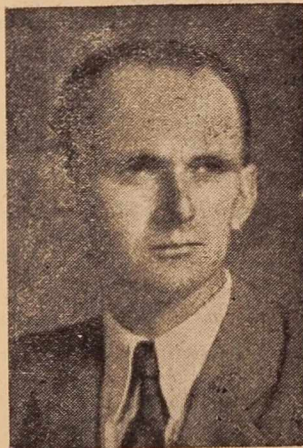
V zadnjih letih se je govedoreja in prašičereja znatno razvila. Ogromno bikov in prašičev gre za izvoz. Ali smo v zadostni meri deležni sredstev, ki so ustvarjena pri izvozu živine? Mislim, da ne. Namesto, da bi ustanovili eno solidno izvozno podjetje, ki bi imelo zaupanje pri kmetijskih zadruharjih in bi znalo zajeti glavni del odkupa v Pomurju, hodijo k nam izvozna podjetja iz drugih ljudskih republik in okrajev ter odnašajo naše dohodke. Mi se pa tepemo za dohodke, razpravljamo na sejah o večmilijonski zgubi največjega trgovskega podjetja »AGROMERKUR«, ki bi pa moglo biti visoko aktivno.

Z zaupanjem smo pričakovali, da bo gospodarska poslovna

zveza s pomočjo OZZ ustanovila kakšne predelovalne obrate, ki bi vrgli našemu prebivalstvu in okraju večje dohodke. Vendar se stvar ni uresničila, čeprav slišimo že od samih kmetovalcev, ki se zanimajo za napredek, da obstaja v naši republiki podjetje, ki si išče surovinske baze v Slavoniji, čeprav bi bilo Pomurje ugodna surovinska baza za predelavo povrtnin. Hektarski donosi na kmetijskih površinah se z leta v leto zboljšujejo. Uspeh bi bil še večji, če bi kmetijske zadruge imele vsaka vsaj enega kmetijskega strokovnjaka, ki bi se naj ukvarjal s proizvodnjo, dajal nasvete kmetom in opozarjal na nepravilnosti. S takimi ukrepi bi se dohodek znatno dvignil in s tem tudi dohodek občin. Zadružniki so mnenja, da se kmetijski strokovnjaki preveč koncentrirajo v večjih mestih, na zvezah in inštitutih, na tere-

nu so pa le redkokdaj na razpolago. Po podatkih ene kmetijske zadruge iz občine Martjanci, ko sem jih opozoril, zakaj pospeševalni odseki bolj ne delajo, sem dobil te-le podatke: Naša kmetijska zadruga plača OZZ cca 400.000 dinarjev letne kotizacije. V vsem letu trikrat je obiskal našo zadrugo kmetijski strokovnjak in 4- do 5-krat ostali funkcionarji. Mnenja smo, da je za takšen efekt dela tako visok znesek denarja mnogo previsok. Če bi zadruge plačevale samo polovico omenjene kotizacije, bi si z ostalim zneskom lahko namestile kmetijske strokovnjake, ki bi bil stalno v stiku z zadružniki in bi zadrugi mnogo koristil.

To je drobec problemov, ki se vsak dan pojavljajo in o katerih naši kmetje-zadružniki resno razpravljajo, včasih svestransko, brez daljše perspektive, vendar dostikrat pozitivno.

Občina kot komuna postaja med vso to problematiko vedno bolj potreben oblastveni forum in zahteva vse večje pristojnosti, večjo samostojnost; koncentrirana sredstva na višjih forumih se naj prenesejo na občine, iz katerih se bo s pomočjo širših ljudskih množic dalo mnogokaj narediti.

Predsednik ObLO Beltinci, MARTIN SREŠ

Zdravstvo, šole ...

Zadnje volitve so močno osvežile sile tudi v našem občinskem ljudskem odboru. To je dobro in kaže, da volivcem ni vseeno, kdo jih zastopa v tem forumu. Možnosti za dobro izbiro odborikov so bile velike. Tega so se volivci tudi v

polni meri zavedali in izmed kandidatov izbrali najboljše. Sestav sedanjega občinskega odbora je jamstvo, da bomo tudi uresničili naloge, ki nam jih narekuje sam razvoj in so tudi v naših načrtih, s katerimi hočemo pospešiti ta razvoj.

Potrebe nas silijo, da smo nenehno aktivni. Toda pri tem moramo točno vedeti, kaj hočemo in to uvrstiti v delovni načrt po prednostnem vrstnem redu.

Po mnenju ljudskega odbora bomo morali najprej urediti prostore za splošno zdravstveno postajo in zobozdravstveno ambulanto. Prostore bomo uredili v poslopju, v katerem je bila svojčas občina. To je nujno potrebno za 16 tisoč prebivalcev naše občine, saj bomo s tem rešili problem zobozdravnika, katerega smo izgubili pred tremi leti, in pridobili še enega zdravnika; sedanji zdravnik je namreč že kar preveč zaposlen in kljub požrtvovalnosti ne zmore več vsega odgovornega dela na zdravstvenem področju. Oba nova zdravstvena delavca bosta dobila bivališče v šeststanovanjskem bloku, ki bo dokončno urejen do junija prihodnjega leta. V doglednem času pa bomo morali zgraditi še en stanovanjski blok, v katerem bi dobili stanovanja sameci, predvsem prosvetni delavci, ki jih je v Beltincih 27.

Že v bližnji prihodnosti se bomo tudi zavzemali za zunanjo ureditev naših šol, predvsem v Beltincih, Izakovcih in Lipovcih, ki so bile zgrajene že pred sto leti. Ostrešje na gradu, v katerem gostuje večina razredov beltinske osemletke, pa je še prav posebno pereč problem; proračunskih sredstev bomo imeli premalo, zato nameravamo najeti tudi investicijski kredit.

S temi problemi smo seznanili naše ljudi na zadnjih zborih volivcev, ko smo izvolili tudi krajevne odbore, ki nam bodo prav gotovo močna opora pri uresničevanju teh načrtov. Na zborih volivcev so se občani tudi močno zanimali za gradnjo manjše tovarne špirita, ki jo nameravamo zgraditi v naši občini in smo si pri svojem prizadevanju že tudi pridobili naklonjenost Kmetijskega instituta v Ljubljani. Moralno in za-

četno gmotno pomoč smo dobili tudi od okrajne zadružne zveze. Letošnji obilni pridelek krompirja v naši občini in bližnji sosesčini je zadostno jamstvo, da bo imela tovarna pri nas tudi dovolj surovin.

Predsednik ObLO Petrovci-Šalovci, KOLOMAN KORPIČ

Elektrika, sadjarstvo

Glavno v občini je elektrifikacija. Za bodoči daljnovid do Hodoša so prebivalci že veliko prispevali. Elektriko želimo čim prej. Kolikor bo največ mogoče, bo prispevala občina.

Naslednja velika naloga: sadjarstvo! Možna je popolna obnova v šestih letih. Predvidevamo sadjarske skupnosti. Računamo na pomoč okrajnega sklada za pospeševanje kmetijstva v brezplačnih sadikah.

Zelo dober ljudski odbor, zlasti občinski zbor. Zbor proizvajalcev se še ni povsem znašel. Prvi vtis daje upanje, da bo ljudski odbor izpolnil nade volivcev.

Predsednik ObLO Ljutomer, TONE TRUDEN

Predvsem kmetijstvo v okviru petletnega načrta

V Ljutomerski občini ustvarjajo podjetja približno 50 odstotkov družbenega proizvoda, ostalo pa v glavnem kmetovalci. Glavna naloga: rekonstrukcija Tovarne usnja, utrditve »Konfekcije«, rekonstrukcija Mlekoprometa in razširitev proizvodnje pri Agroservisu.

Sredstva za to bo treba iskati tudi izven občine in okraja, v splošno-družbenih skladih.

Nadalje: ureditev trgovske mreže; ureditev trgovine za odkup kmetijskih pridelkov. V okviru petletnega načrta za razvoj gospodarstva bo treba skrbeti predvsem za razvoj kmetijstva, sadjarstva in vinogradništva: za obnovo vinogradov v ko-

operaciji. Morali bomo dokončno urediti naša kmetijska gospodarstva: Murpolje, Jeruzalem in Ljutomer, pripraviti ureditvene načrte in izvesti komasacijo nekaterih zemljišč.

Važna je ustanovitev vodne skupnosti za Ščavnisko dolino.

Investicijska sredstva, ki so se zbirala doslej v občini, smo porabili v glavnem za razširitev proizvodnje. Sredstva za leto 1958 pa bodo blokirana, porabiti se bo smelo samo 20 odstotkov teh sredstev. Ukrep, da se sredstva najprej zbero in šele nato koristijo oziroma razdelijo, je zelo umesten. V letu 1958 bomo lahko koristili v glavnem le preostanek sredstev iz leta 1957.

Predsednik ObLO Radgona, BRANKO ZADRAVEC

Perspektiva kmetijstva

splošnih kmetijskih zadrug.

Razvijati bomo morali tudi družbena kmetijska gospodarstva. Nadaljevali bomo z rekonstrukcijo in modernizacijo opekarniškega podjetja in pričeli uresničevati večje investicijske naloge v radenskem slatinskem podjetju, kjer bo treba povsem obnoviti obrat v Borahovem in ga opremiti s sodobnimi napravami.

Posebno se bomo morali zavzemati za večji razvoj obrtnih socialističnih obratov in ustanavljanje novih.

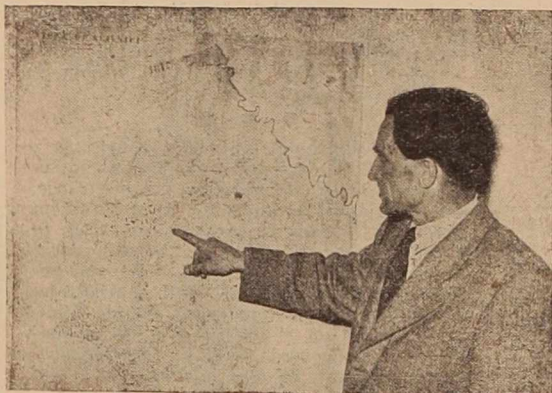
Na komunalnem področju bomo morali nadaljevati z gradnjo ceste Negova-Spodnja Ščavnica in bolje organizirati dela na občinskih cestah. Zlasti po vaseh je važna uresničitev manjših asanacij in ureditev nekaterih nujno potrebnih ko-

munalnih naprav in objektov v večjih središčih. Izdelati bo treba projekt za mestni vodovod. S sredstvi stanovanjskega sklada bomo že v prihodnjem letu začeli graditi večstanovanjsko hišo v Radgoni, prav tako pa moramo pridobiti nova stanovanja tudi v nedograjenih zadružnih domovih v Radgoni, Črnicih in Lutvercih, kar bo v prvi vrsti naloga gospodarskih organizacij.

V občini bomo morali adaptirati nekatera stara šolska poslopja in opremiti sodobneje vsaj nekaj učilnic. V Radenci bomo ustanovili podružnico lekarnarstva, adaptirali in opremiti prostore za zdravstveno postajo. Tudi krajevni odbor in pomožni ambulantni pri Negovi bomo zagotovili ustreznejše prostore.

Ves poudarek našega družbenega življenja je na dejavnosti naših komun. Zanimivo je vedeti, kako si komune utirajo pot v življenje, s katerimi nalogami, težavami in potrebami so se spoprijele in kako jih nameravajo rešiti. Kako vidijo posamezni ljudski odbori življenje na območju svojih komun, bi lahko razbrali iz zapisnikov raznih sej svetov in ljudskega odbora, vendar se nam zdi, da je bolj neposredna podoba v mnenjih predsednikov ljudskih odborov, zato smo jih vprašali, katere so najvažnejše naloge v njihovi občini in kaj menijo o sestavu novega ljudskega odbora. V odgovorih, ki so seveda kratki, kot smo želeli, je podoba življenja in hotenj ljudi enajstih občin, kjer ima naš Pomurski vestnik največ naročnikov.

PREDSEDNIK ObLO Videm ob Ščavnici VLADIMIR KREFT PREDVSEM:

Regulacije in melioracije

○ Naše dosedanje delo je bilo usmerjeno prvenstveno v ureditev zdravstvene in veterinarske službe, uvedbo službe umetnega osemenjevanja, dovršitev elektrifikacije, popravila občinskih cest, zboljšanje stanovanjskih razmer v Vidmu, obnovitev šole in prosvetnega doma v Bučkovcih, tesnejšo povezavo s kmetijskimi zadrugami in utrditev družbenega upravljanja. Uspehi, ki smo jih dosegli z dosedanjim delom, so pomembni.

○ Regulacija Ščavnice in melioracija zemljišč v Ščavniški dolini, sta za razvoj sodobnega kmetijstva na našem področju osnovni nalogi v bodoče. Z ustanovitvijo Vodne skupnosti za Ščavniško dolino je položen temelj temu delu.

○ V Očeslavcih je sorazmerno močan slatinski vrelce, ki že dolgo čaka na ureditev. V sodelovanju s Slatinskim podjetjem v S. Radenci je možno uresničiti načrt za črpanje tega vrelca, saj tudi obnovljeni obrat v Boračevi ne bo mogel zadostovati vsem potrebam povpraševanja po slatini v letni sezoni. Od rezultata teh preiskav in analiz pa je odvisna dokončna rešitev tega vprašanja.

○ V Ivanjih je obrtno žagarsko podjetje, ki tudi čaka na obnovo. Skupno z upravo podjetja smo se odločili, da bo obrat, ki ima možnost razvoja, obnoven prihodnje leto. Ivanjci so tudi krajeno središče in je zaradi tega pozdraviti pobudo naprednih vaščanov, da zgradijo prosvetno dvorano. S prispevki vaščanov v gradivu, s prostovoljnim delom in družbenimi sredstvi se bo dalo mnogo narediti. Od pobudnikov samih pa je največ odvisno, ali bo ta akcija v prihodnjem letu uspela.

○ Največ pozornosti pa bo treba posvetiti kmetijstvu. Osa-mosvojitev posestev, nadaljevanje že započetih del na melioracijskem polju, rajonizacija kultur, predvsem pa usmeritev dejavnosti kmetijskih zadrug v tesnejše sodelovanje s kmečkim proizvajalcem, je ena izmed prvih nalog v bodočih letih.

○ Ustanovitev trgovskega podjetja, ki bo prevzelo enajst poslovalnic kmetijskih zadrug,

nalaga kolektivu podjetja in nam vsem skrb za čim boljše ureditev trgovske mreže. Tudi ta naloga ni lahka.

Ce k temu dodamo še mnoga drobna dela, vendar tudi važna, lahko upamo, da se bodo tudi naši kraji priključili h gospodarsko razvitim področ-

jem. Delo bo sicer trdo, dolgotrajno in pomoč skupnosti bo potrebna. Z vztrajnostjo, z žilavim delom in z nezlomljivo vero v zmago napredka nad zaostalostjo pa mora to delo, čeprav mogoče po zunanem videzu skromno, roditi dober in obilen sad.

Predsednik ObLO Murska Sobota, KARČI LUTAR:

Okrepiti gospodarsko osnovo...

Za uspešno delovanje ljudskega odbora je poleg jasne perspektive, kaj hočemo in kam hočemo, bistveno važna tudi materialna osnova, ki pa se odraža v moči našega gospodarstva — v stanju naših gospodarskih organizacij in razvojni stopnji našega kmetijstva. Če bomo hoteli uspešno reševati nekatera pereča prosvetna, zdravstvena, socialna in druga vprašanja, bomo morali imeti za to potrebno materialno osnovo, t. j. finančna sredstva. Zato menim, da bo moral ljudski odbor posvečati vso pozornost nadaljnjemu razvoju našega gospodarstva.

Naše gospodarske organizacije se večinoma lepo razvijajo, počasi, vendar se nenehno utrjujejo, v njih narašča proizvodnja, se povečuje delovna storilnost, krepki se delavsko upravljanje in v mnogih organizacijah že resno razmišljajo o raznih rekonstrukcijah, tako s svojimi sredstvi kot z gmotno pomočjo občine in okraja. Na tem področju je potrebna določena in smotrna investicijska politika. Vendar še nekaj podjetij, predvsem manjših obrtnih ne more prebroditi začetnih težav. Tem podjetjem je potrebna še posebna pomoč.

Kljub precejšnjemu številu gospodarskih organizacij pa še ne moremo biti zadovoljni s sedanjim stanjem, saj so nam potrebna še razna obrtna in uslužnostna podjetja, ki jih bo treba ustanavljati, da bomo lahko zadostili vsem potrebam potrošnika. Posebno bomo morali skrbeti za nadaljnje utrjevanje trgovskega in gostinskega omrežja, ki ne zadovoljuje ob sedanjem stanju in organizacijskih oblikah. Iskati bo treba tudi vse možnosti za povečanje gospodarske osnove, saj menim, da še zdaleč niso vse izčrpane. Pri nas obstajajo n. pr. vsi objektivni pogoji za ustanavljanje obratov prehrane industrije, s čimer bi rešili več problemov: povečali bi kmetijsko proizvodnjo in zanesljivost pri prodajanju kmetijskih pridelkov, zaposlili bi novo delovno silo, predvsem žensko, povečali bi občinske dohodke itd. Naša politika pa mora biti realna, saj moramo imeti pred očmi dejstvo, da iz malega raste veliko.

Spričo pretežno kmečkega značaja občine bo moral ljudski odbor skrbeti predvsem za to, da se bo izboljšalo stanje v našem kmetijstvu, ki ima nekatere specifične probleme in nekatere podedovane slabosti ter mu v preteklosti nismo posvečali dovolj pozornosti. Napredek kmetijstva pa je pogojen samo z nadaljnjim razvijanjem kmetijskega združništva, ki mora postati glavni nosilec borbe za izboljšanje kmetijske proizvodnje in razvijanje socialističnih odnosov na vasi. Vzporedno pa se bo potrebno odločiti tudi za primernejšo teritorialno porazdelitev kmetijskih zadrug, saj se sedanje omrežje ne sklada s posameznimi pridelovalnimi središči. Ta ukrep bo mogoče uresničiti prav sedaj, ko ločujemo zadržne trgovine od kmetijskih zadrug, saj so bile prav te trgovine večkrat ovira, da

nismo mogli uveljaviti pravičnega teritorialnega načela.

Sedaj je sicer težko govoriti o tem, kako uresničiti vse te naloge, vendar so prav novi predpisi, ki dajejo občinam mnogo večje pristojnosti, zado-stno poročilo, da jih bomo lahko začeli uresničevati intenzivneje. Določene ukrepe smo že uveljavili in novi sveti ljudskega odbora pripravljajo

perspektivne programe za nadaljnji napredek na posameznih področjih delovanja. Jasnejšo perspektivo pa bo nakazal družbeni plan za leto 1958, ko bodo znana tudi sredstva, s katerimi bo rapolagala občina.

Naša občina ima v primerjavi z ostalimi morda še poseben položaj, saj ima pod svojim okriljem tudi mesto, ki ni samo občinsko središče, marveč tudi center okraja, lahko bi tudi rekli: gospodarsko, politično in kulturno središče vsega Pomurja. Ta specifičen položaj nam narekuje problematiko, ki nujno zahteva reševanje posameznih nalog na stanovanjskem, komunalnem, kulturnem in drugih področjih. Reševanju nekaterih vprašanj bo treba dajati prednost pred drugimi, sicer tudi upravičeni potrebi. To pa bo seveda odvisno od sredstev, ki jih bomo imeli v ta namen. Prav gotovo ne bomo mogli mimo tega, da mora to središče dobiti čimprej urbanistični in regulacijski načrt, ki bo osnova za nadaljnji smotrnejši razvoj mesta, kajti nekatere napake iz preteklosti so se nam že začele maščevati. Letos smo začeli delno urejevati

PREDSEDNIK ObLO CANKOVA, K. VOGRINČIČ:

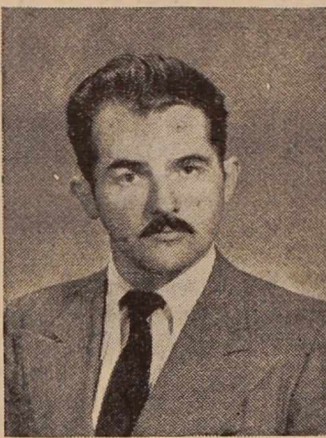
ELEKTRIFIKACIJA GORIČKEGA DELA OBČINE, USPOSABLJANJE KMETIJSKIH ZADRUG, UREDITEV KMETIJSKIH GOSPODARSTEV...

Občinski ljudski odbor ima mnogo nalog, zato je težko povedati, katere so važne in katere so najvažnejše. Po mojem mnenju je večina teh nalog zelo važnih oziroma najvažnejših. Te naloge so: elektrifikacija goričkega predela občine, vendar tu brez sredstev, ki naj bi jih za dograditev daljnovo-da po sklepu druge seje OLO preskrbel OLO, ne bo šlo. Kaj bo pomenila elektrifikacija našega podeželja, ni potrebno posebej komentirati. Važna naloga je tudi usposabljanje naših kmetijskih zadrug za pospeševanje kmetijstva. Tu smo že naleteli na osnovni problem: pomanjkanje strokovnih kadrov, zlasti kmetijskih. Občinski ljudski odbor skuša rešiti zanemarjeno vprašanje štipendiranja s postopnim štipendiranjem. V prihodnjem letu pričakujemo prve absolvente iz šol.

Za sadjarstvo in živinorejo imamo ugodne pogoje, zato bo potrebno usmerjati razpoložljiva sredstva v pospeševanje teh panog kmetijstva. Zadruga je potrebno usposobiti za odkup v neposrednih stikih s potrošnimi centri. Kmetovalcem bodo morale zajamčiti vnovčenje pridelka, a potrošnikom nuditi po zmernih cenah kmetijske pridelke. Tukaj je še važna naloga: ureditev dveh obstoječih kmetijskih gospodarstev. S pravkar uveljavljenim predpisom o komasaciji zemljišč bo mogoče znatno povečati zemljiške površine teh posestev in s tem razširiti njihovo proizvodnost. Prav tako bo potrebno dosledno izvajati

zakon o obveznem obdelovanju zemljišč.

Tudi razvijanje socialistič-

nih obrtnih obratov je zelo važna naloga ObLO, saj ugotavljamo, da imamo iz dneva v dan manj zasebnih obrtnih obratov. Ustanovitev kovaške, ključavničarske in mizarske delavnice je zelo nujna. Poleg teh je zelo nujna ureditev slatinskega vrelca v Nuskovi in kamnoloma v Sotini.

Z ozirom na naraščajočo obremenitev cest je problem izboljšanja občinskih cest, ki jih je 125 km, večina v zelo slabem stanju. Brez krajevne-ga samoprispevka to ne bo šlo.

Poleg teh je važna naloga — gradnja šole v Pertoči, gradnja stanovanj in zdrav-

stvene postaje v Cankovi ter stanovanj v Rogaševcih. Načrti in del sredstev so na razpolago.

Upam, da bo del teh nalog v prihodnjem letu realiziran. Računam na resno sodelovanje občinskega ljudskega odbora kot celote. Težimo za tem, da bo narodni dohodek višji, da ustvarimo čim več sredstev, da se tudi naš okraj pomakne z zadnjega mesta pri ustvarjanju narodnega dohodka. S skupnimi močmi bomo morali težiti za gradnjo takšnih obratov predelovalne industrije, za katere imamo surovine, na primer obratov za pridobivanje sadnih koncentratov itd. Za takšen obrat so dani pogoji, kar se tiče surovin — na Goričkem. Morda ne bo odveč razmišljati tudi o razširitvi opekarn, saj nam je znano, da je pomanjkanje tega materiala še vedno veliko.

PREDSEDNIK ObLO GRAD

ALOJZ FLEGAR:

Glavna je elektrifikacija, potem preusmeritev gospodarstva

Katere so najvažnejše naloge v vaši občini?

Ena izmed najvažnejših nalog ljudskega odbora je elektrifikacija področja občine, saj je izmed štirinajstih vasi občine Grad elektrificirana samo ena vas. Električna bi nudila osnovo in možnost za ustanovitev raznih obrtnih delavnic, kjer bi se lahko zaposlila vsaj delno odvišna delovna sila, ka-

tere je na območju občine veliko. Na tem področju bi bilo nujno ustanoviti eno pekarno, za kar so dani pogoji v pogledu surovine in delovne sile, manjkajo pa investicije, ter manjši obrat za predelovanje sadja, o čemer je razpravljal že tudi ljudski odbor.

Ljudski odbor si je zadal za nalogo, da bo pomagal kmetijskim zadrugam, na območju občine, za preusmeritev našega gospodarstva v prvi vrsti v sadjarstvo in živinorejo, za kar so dani vsi pogoji, saj je zmogljivost drevesnice pri Gradu dovolj velika za izvedbo te naloge.

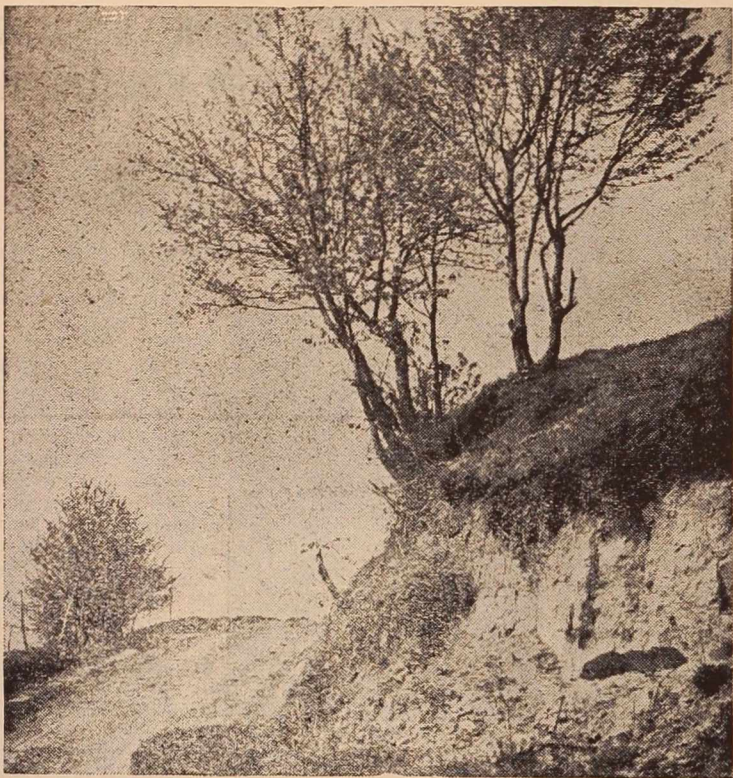
Nadaljnja naloga je adaptacija gradu pri Gradu, v katerem bi dobila občina upravne prostore, enako tudi razne ustanove in društva. Važna naloga je tudi gradnja dveh stanovanjskih blokov in zdravstvene postaje.

To so najvažnejše naloge poleg elektrifikacije za prvo obdobje delovanja novega občinskega ljudskega odbora.

Kakšen je sestav ljudskega odbora z ozirom na potrebe pri reševanju problemov?

Oba zbora skupaj (trideset odbornikov) se živo zanimata za nastajajoče probleme, za kar je dokaz široka razprava na sejah in stavljanje konkretnih predlogov za rešitev. Pripominjam pa, da se posamezni problemi ne dajo rešiti niti ob najboljši volji — zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

BEŽNA SREČANJA S PROBLEMI IN

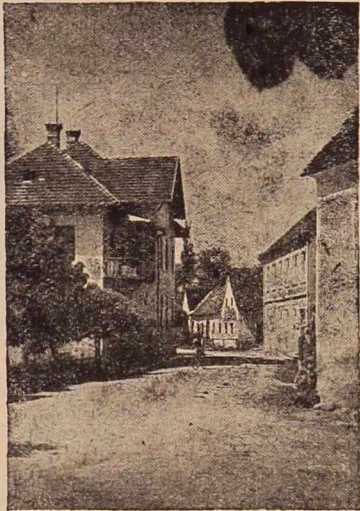
Motiv
z Goričkega

»Pojdem na Štajersko gledat, kaj delajo...«

Nak, grem na Goričko in to je prav nasprotna smer. Pravijo, da je to svet zâse, toda jaz tega nikdar ne bom verjel. Težek je korak navkreber, toda zrak je svež in ljudje so preprosti in naravni, kot jih ne najdem v teh malih pomurskih mestih. Zdi se mi, da se meščani nikdar ne napotijo na Goričko, sicer jim ta svet ne bi veljal za nekaj nenavadnega, težko razumljivega in svojeglavega.

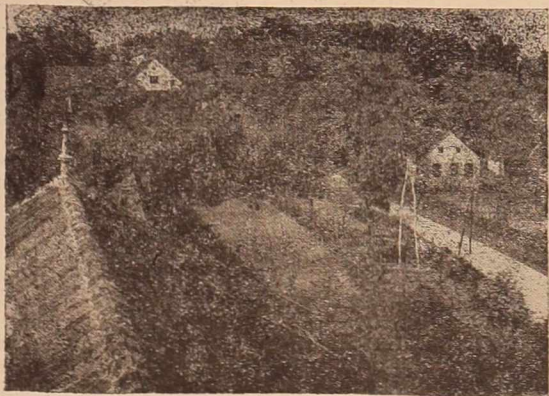
Srečal sem možakarja. »Mi Goričanci bi takoj zamenjali z Ravenci,« je dejal. »Tukaj zemljo gnojiš, jo obračas, pestuješ in še ničesar ne da, v ravnini pa vsipaš zrnje v njo in se bogato razkлася.« In sva razpravljala. Pa je poudaril: »Ravenci se nikdar ne bi navadili na goričke hribe.« Iskra ponosa je bila v tej trditvi. Potem je pripovedoval: »Pozimi se spremeni Goričko v pravo industrijo. Tukaj zdaj pletejo cekarje, pri sosedu pletejo »krbljače« in koše, malo dalje so kolarji, na drugem bregu je sodar in vsaka hiša ima svojega mojstra: nekateri nabijajo podplate, drugi šivajo obleke. Vsi pomalem šušmarijo. Zemlje je premalo, otrok preveč, zaslužka le nekaj — sezonskega.«

»Cela mala industrija,« je rekel večkrat in bil pri tem ponosen. V Slavečih je omenil nekega Reckovega »šlosarja,« ki je naredil iz »odpada« mlatilnico, iz navadnega

Grad

traktorja traktor na pogon z lesnim plinom, nekdo drugi je poskusil z elektriko na veter, tretji se je lotil gradnje letala. Fantastična hotenja, toda premalo znanja. Koliko je benzinskih motorjev na Goričkem in za kaj vse jih uporabljajo! Nekdo se je celo navdušil za gradnjo »ročnega traktorja.« Sicer ne po svoji zamisli, ker je videl

Bodonci

neki prospekt, vendar po svojih načrtih. Menda nikdar ne bo uspel, toda resnica, da so takšni motorni plugi gotovo mnogo koristnejši kot Ferguson ali Zadrúžnik za ta strma pobočja, je neizpodbitna.

»Davki!« sem slišal velikokrat. Lastniki dveh oralov, ki so obenem obrtniki, so mi pripovedovali, da so v veliki zadregi. Samo popravila imajo, predvsem čevljarji, in to slaba popravila, kajti Goričancev ni za primerjati s prebivalci mest, ki kupujejo tovarniške čevlje in dajejo čevljarjem dobra popravila. Nekateri so predlagali, naj bi jih temu primerno obdavčili ali pa da bi ustanovili socialistično delavnico, toda preprosti računi pokažejo, da takšno podjetje ne bi bilo rentabilno. Torej? Se pač odločajo za šušmarstvo in odpovedujejo obrt. Prej ko slej bo nastal problem socialističnih delavnic, občinskih ali krajevnih, zaradi uravnovešenja ali preprosto — iz potrebe. Obrt mora obstajati, pa čeprav samo za popravila.

Razmišljal sem spotoma o tem in onem. Kmetje sklepajo drugače, obrtniki drugače, uslužbenci drugače, učitelji drugače. Vsak tolmači življenje v teh krajih po svo-

Goričko in Prlekija — dva svetova, nešteto problemov — isti ljudje. Goričko z ljubkimi belimi hišicami po sončnih bregovih z zelenimi gozdovi, v nedogled vijočimi se cestami, ki postanejo ob spomladanskih in jesenskih naliivih voljne, mehke, kot so Goričanci, če se veš približati govorici njihovih src, in trde v suhih, brezdeževnih poletnih mesecih, kot ljudje kadar zahtevajo od zemlje kruh. In Prlekija, kos pokrajine, preprežene počez in povprek s starimi murinimi rokavi, ob katerih se, kot žive meje, razrašča krivenčasto vrbje, od viharjev okleščeni topoli, vitke jelše, pod katerimi v poletnih večerih diši po senu in zemlji. Prlekija, pokrajina vedrega razpoloženja domačih ljudi.

Dva svetova: Goričko in Prlekija z neštetimi problemi in problemčki, ki jih poraja vsakdanje življenje. Gorički griči s preštevilnimi dobrohotno mežikajočimi domačijami, ki se jim zdi ta prostranost pretesna, da bi vzredila vse, kar je vzkliklo in zrastle na njenih tleh. In nekje daleč, pa vendar blizu oni drugi košček sveta, ki mu je radodarna zemlja prizanesla vsaj s tem, da mu ni treba zaskrbljujoče gledati, kam bo speljalo življenje njenega človeka ..

Povsod: na Goričkem kot v Prlekiji se preliva preteklost v sedanost. Čas hiti, ljudje kot tu tako tam sledijo istemu hotenju, toda po različnih poteh: po vijugastih, vzpenjajočih in spet padajočih goričkih ali po vijugastih, toda vedno v isti višini vodečih prleških.

je, vsi so si edini v tem, da je povsod čutiti napredek. Težko bi ga definirali, toda je! Tega ni za zanikati. Neki starejši učitelj mi je pripovedoval o problemih šol. Naštevati mi je razrede, število učencev in učiteljev. Ugotovil je, da število učencev iz leta v leto narašča, da učijo v starih šolah, še vedno tudi po dva razreda hkrati v istem oddelku in da je po tem takem reformi šole v tem predelu, v teh objektivnih razmerah še vedno nemogoča, čeprav se trudijo upeljati reformiran učni načrt.

»Zanimanje za šolanje pa narašča,« mi je pripovedoval. »Več primerov je, da učenci, ki so že končali osemletno šolsko obveznost, še vedno hodijo, prostovoljno, v šolo.« In če dodamo, da smo že v Soboti slišali ugotovitev, da primanjkuje predvsem strokovnih šol, poleg osnovnih, ki so, kakršne pač so, in če se spomnimo statističnih podatkov, da sta se od vsega števila učencev, ki so končali osnovno šolo, odločili za nadaljevanje uka v obrti ali v strokovnih šolah dve tretjini učencev, brez uspeha, ni potreben komentar. Morda le pripomba, da je namen dobiti v Pomurje industrijske obrate, ki bi jih gradile večje tovarne zato, ker je pametneje graditi tovarne tam, kjer je delovna sila, kot pa zidati stanovanja za nove delavce v prenase-

ljenem industrijskem središču in da je ob tem namenu potrebno poudariti *vzporedno potrebo po strokovnih šolah.*

»Da, tako je, prav tako, ali se vam ne zdi, da se malo prehitavamo?«

Ne vem, kdo mi je vsilil ta pomislek. Morda moja lastna pamet. Razpravljamo o šolah, industrijskih obratih, obrtnih podjetjih, toda ali je to osnovno? Najprej je elektrika!

Zdaj sem pri Gradu. Kako je z elektrifikacijo? Pravkar so začeli trasirati priključek daljnovoda, ki bo povezoval Kuzmo z Mačkovci, odnosno z daljnovodom usmerjenim proti Hodošu. Razen ene vasi vsa graška občina nima elektrike. Večina prebivalcev je že dala instalirati hišno napeljavo. Konkurenca soboškega instalaterskega podjetja pri tem delu napram ljutomerskemu podjetju baje ni bila lojalna in storitve tudi niso bile enake.

»Halo! Petrovci! Kako pa je pri vas z elektriko?« Tudi v petrovsko občino jo šele dovajajo. Enak problem, enake težnje. »In Martjanci? Kako je v vašem goričkem predelu?« V redu. Elektriko imajo. Radi bi dobili še televizijo. En televizijski aparat za vso vas. Menijo, da je to boljši in enostavnejši izhod od kina. Moti le program. Kdaj bomo imeli domačega? Menda kmalu. Še pravi, da je tretjina Goričkega vendarle elektrificirana, čeprav to v razpravi o elektrifikaciji ni poudarjeno. S tem pa ni rečeno, da je problem zato manjši.

Srečal sem pismonošo. Povprašal sem ga po naročnikih Pomurskega vestnika. V graški občini jih je okrog tristo. Razen tega berejo Poročevalca, Večer, tudi Dnevnik, med revijami Borca, sadjarske in čebelarke publikacije in še marsikaj. Pismonoše so zaposleni zlasti pred prazniki. Pi-

sem na kupe in kar precejšnji kupčki so vmes iz Francije, Amerike in od drugod. Seveda, od tod je največ izseljencev iz najnovejše dobe in izpred pol stoletja.

A nisem srečal na poti po Goričkem samo tega pismonošo. Se več sem jih srečal. Med njimi in menoj se je začel moj prvi razgovor o goričkih cestah. »Blatne so,« so mi potožili, »dolge kot goričke vasi.« In potem sem nadaljeval razgovore s predsedniki občin in drugimi ljudmi. »Veliko več cest imamo kot na ravnini. Vzdrževati jih je treba in stroški so precejšnji. Krajevni samoprispevek je glavna rešitev, toda ...« Tukaj se začne zgodba o samoprispevku. Ljudje se na zborih volivcev odločajo zanj, ker vidijo probleme in jih skušajo odpraviti. Toda zdaj za ceste, zdaj za kaj drugega, naposled za šole. Teh samoprispevkov je pač največ tam, kjer imajo najmanj sredstev.

»Kljub temu, da imamo enkrat manj okrajnih cest kot beltinska občina,« mi je dejal predsednik martjanske občine, »nimamo niti občinske ceste od Panovec do Martjanec. Ta predel obsega osem vasi, kamor avto ne more.« Pomislil sem, da morda prav zato nikdar ne morem slišati o češćih obiskih ljudi z okraja v te kraje. Sicer sem pa razumel pravilno. Veliko občinskih cest in še teh ni mogoče vzdrževati, ker so v silno slabem stanju. Krajevni samoprispevek pač ni čudež.

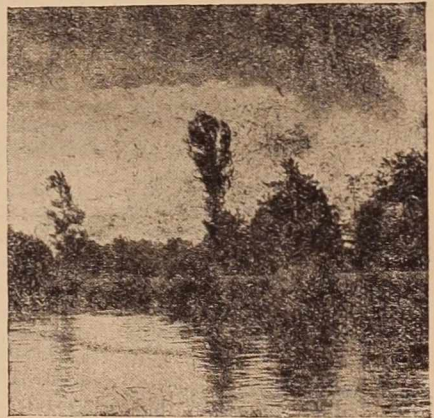
Zanimala me je primerjava »martjanskih« Goričancev z ostalimi. Ni moja ugotovitev, da so v tej občini tudi na Goričkem močnejši kmetje od onih v graški občini in v cankovskem okolišu. Zvedel sem, da so tukaj naseljeni predvsem evangeliki, ki si smotrneje urejajo življenje. Tukaj imajo malo otrok in zato se je posest manj cepila, kot na ostalem Goričkem, kjer je posledica mnogih delitev posesti, (kajti

P O P O L J U

Kdor zavije na križišču ob zadrúžnem domu v Veržeju po ozki, skoraj neopazni cesti na levo, je dobro naletel. Dobro namreč zato, ker je to cesta, ki čuti pridno cestarjevo roko, vse od Veržeja, skozi Banovce, Grlavo, Krištance in Salince. Vozniki motornih vozil prav dobro poznajo to cesto, ki ni za divjanje, temveč za mirno, lagodno vožnjo. Nekateri poznajo kraje ob tej cesti, nekateri pa samo cesto, ki se v ostrih ovinkih vije ob hišah, sadovnjakih in mimo njiv.

V marsičem so te štiri vasi svet zâse, brez pravega središča: Banovci se nagibajo k

nekatero gospodarske posledice. Veliko krajev med Muro in prvimi obronki Slovenskih gor, je bilo elektrificiranih že pred vojno, še več pa med vojno. No, v Banovcih so napeljali elektriko šele nekaj let po vojni, še kasneje na Grlavi in letos v jeseni v Krištancih in Salincih. To ni bilo nezanimanje za elektriko, temveč dolga leta nepremostljiva težkoča, zaradi oddaljenosti od glavnih električnih vodov in majhne gospodarske moči maloštevilnih gospodarstev, ki si niso upala naložiti na ramena takega bremena. Najbolj so občutili, kaj pomeni elektrika, v

Salincih in Krištancih, kjer so morali deleže posameznih gospodarstev večkrat zviševati: najprej za daljnovid, potem za transformator in še nizkonapetostno omrežje.

Pa bi bilo središče!

Takoj po vojni so pričeli zidati v Krištancih zadrúžni dom. Kaj hitro je bila lepa, velika stavba pod streho, saj so ljudje pomagali z udarniškim delom in zastoj prevažali gradbeni material. Tekmovanje pri zidanju naj bi odločilo ali bo prvi zadrúžni dom v takratnem ljutomerskem okraju stal na Cvenu ali v Krištancih. Pa so bili na Cvenu hitrejši. Toda, naj so zadrúžni dom v Krištancih še tako hitro sezidali, nikoli ni prav služil svojemu namenu. V nedograjeni

Veržeju, Grlavi in Krištanci h Križevcem, Salince pa vedno bolj priteguje Ljutomer, posebno še sedaj, ko spadajo Salinci v ljutomerski šolski okoliš.

Odmaknjenost od krajevnih središč ravninskega predela Prlekije je zapustila tudi

Tako se vsako leto ziblje rumena pšenica

LJUDMI NA GORIČKEM

v družini je neredko po deset otrok, kot v oseh izrazito katoliških vaseh), pač siro- maštev.

Neverjetno, kaj vse človek opazi v takem bežnem popotovanju po nekem delu pokrajine! In pravijo v mestih, da na vasi ljudje ne vedo dovolj presojati svojega življenja, ker jim manjka takega izživljanja, kot je na primer kulturno življenje nekega mesta. Tod se razprostirajo gozdovi in polja in med njimi so raztresene hiše. Malo je neposrednih stikov med ljudmi, razen ob kolinah, ličkanju in luščenju semena. Malo je stikov med ljudmi. Toda njihovi zaključki iz življenjskih izkušenj so bistri in logični, zato jim prisojajo ozko obzorje, skoraj bolj kot pri mestnih ljudeh, ki menda ničesar več ne vedo poenostaviti.

Kako samo sprejemajo razmere v kmetijskih zadrugah! V več krajih so mi pripovedovali o sestavu upravnih odborov in uslužbencev kmetijskih zadrug, ki so v glavnem sorodniki, znanci in prijatelji. Ponekod si celo izrabljajo svoj položaj kot nekaj samoumevnega s tem, da jemljejo blago od zadruge po odkupni in ne po prodajni ceni, z mnenjem: »saj smo mi zadruga, torej...« Kaj bi bilo, če bi si na ta način razdelili mesta pri ljudskih odborih in rekli: »Saj smo mi ljudska oblast, torej nam je vse dovoljeno.«

Zadruge so v glavnem brez strokovnjakov. Potrebovali bi dobre sadjarje, kajti vso Goričko ima bodočnost v sadjarstvu. Tako trdijo v vseh štirih občinah, h katerim spada Goričko. Toda ljudje so še vedno razdvojeni v pridelovanju vsega, kar vsak izmed njih potrebuje. Morda so preveč previdni, morda je ta previdnost zanje trenutno koristna, dokler zadruge res ne bodo usmerjevalec gospodarjenja na vasi. Kdo bi si drznil kar na oko presojati? Vsekakor pa je pogled na sadovnjake zlasti ob obmejnih predelih žalosten. Stara, neurejena drevesa. In živinoreja? Kmet,

sadjar, živinorejec in obrtnik hkrati ni mo- goče biti. Eden izmed takih mi je zaupal misel, da se je prepričal, da mora »vino- grad vzdrževati samega sebe, enako živina, poljedelstvo in obrt«, toda ne more opustiti odvisnega, čeprav ve, da v malem ni uspe- ha.

Kaže, da se ljudje težko odločajo za osnovne gospodarske resnice, kljub vsemu bistremu opažanju in večnim poskusom, da bi si na ta ali oni način izboljšali živ- ljenje na svoji majhni posesti, kjer je tre- ba garati od spita do mraka. Občudovanja je vredna njihova nepopustljivost. Ali pa je to samo nuja? »Jaz bi si drugače uredil življenje, če bi mi to dopustila mati,« mi je povedal menda čez trideset let star mož.

Goričko dekle

Mati je pač lastnica. Da, lastništvo je po- seglo tudi v družine otrok in moti življe- nje vrlih Goričancev zlasti zdaj, ko si pri-

dobivajo mlajši povsem nova pojmovanja. Ali je to strah starih pred preužitkarstvom ali strast do lastnine? Oboje!

Sicer pa so problemi lastnine tudi dru- god. Sporno je na primer vprašanje razde- litve državnih gozdov kmetijskim gospo- darstvom. Kaže, da so vsa pomurska druž- bena kmetijska gospodarstva težila po last- nini gozdov zgolj zaradi splošnih trenutnih potreb, torej zaradi izkoriščanja, medtem ko so prejšnje gozdne uprave skrbela za bodočnost naših gozdov. Zato je menda tu- di sporna sedanja razdelitev gozdov.

Kaj je torej važnejše: sedanjost ali prihodnost? Kaj je bolje: kopičiti neke kapital in ga nekoč s pridom uporabiti ali pa ga sproti uporabljati in si ustvariti ne- koliko ugodnejše pogoje za delo in življe- nje? Človek je pač takšen, da najraje skr- bi v glavnem za svoj vek življenja in za svoje potomce, nadaljnji rodovi pa so mu že dokaj daljnji. To lahko čutimo zlasti v vsakdanjem drobnem in hkrati sila prak- tičnem doživljanju.

Na videz enolično življenje goričkih ljudi skriva v sebi mnogo presenetljivega, od načina mišljenja, do njihovih želja, ki se trenutno sučejo najbolj in najodločneje okrog radijskih sprejemnikov, električnih kuhalnikov in električne luči. Vse ostalo je za tem — od prometnih zvez, do pre- delovalne industrije in strokovnih šol...
Viktor Sirec

PRAV OB ZAKLJUČKU REDAKCIJE NAM JE POSLAL PROFESOR STEFAN SEDONJA OCENO UPRIZORITVE KOMEDIJE »LOGARITMI IN LJU- BEZEN« V MURSKI SOBOTI. ZARADI POMANJ- KANJA PROSTORA V ČASOPISU, BOMO OBJA- VILI TO OCENO V PRIHODNJI STEVILKI

BELA CESTA GRE...

dvorani so se pričeli zbirati domači igralci, ki so uprizorili nekaj iger. Pri tem je bilo potrebne precej dobre volje, saj ni bilo v dvorani niti električne luči, niti stolov, niti kulis. V združnem domu ni niti uspelo ure- diti trgovine, čeprav tudi ta ne bi bila od- več, saj v vseh štiri vaseh, ki sicer niso ve- like, ni niti ene trgovine. Kasneje so posku- šali tudi tako, da bi uredili v združnem domu osnovno šolo, toda tu in tam so zatrje- vali, da za to ni dovolj otrok. Vse te zamisli pa so šle po gobe največ zato, ker združni dom ni imel nikoli pravega lastnika. Epilog vsega tega je ta, da ima danes v združni dvorani in v ostalih prostorih Kmetijsko go- spodarstvo »Muropolje« svoje skladišče.

Ob dejstvu, da združni dom v Krištan- cih ni postal središče vsaj treh vasi, se spra- šujejo prebivalci kje so vzroki. Ali ta za- družni dom ni imel pravega »zaledja« ? Ali je vzrok temu precejšnja mera nezaintere- siranosti? O tem, čeprav sedaj že nekoliko prepozno, razmišljajo nekateri največ.

Še točka dnevnega reda:

Vprašanje združnega doma lahko pove- žemo z železniškim postajališčem na Grlavi, ki je od časa do časa osrednji problem vseh razprav na Grlavi in še v ostalih vaseh. V Krištancah in Salincih so na to vsaj zad- nja leta nekoliko pozabili, saj so imeli do- volj dela pri elektrifikaciji. Zgodba o želez- niškem postajališču na Grlavi je vsaj polo- vico toliko stara kot železnica Ljutomer—Hodoš sama. Danes je vsa stvar dognana v toliko, da je Direkcija jugoslovanskih že-

kraju Prekije. Morda je le nekoliko bolj skrito med cvetjem v pomlad brstečih ja- blan, v poletje dišečih senenih kopic in v jeseni med samotne razstave koruzinja. Kmetovalci so člani kmetijske zadruge ali v Krištancah ali v Veržju. Tu uspešno sode- lujejo tudi v upravnih odborih zadrug. O delu zadruge razpravljajo skoraj vsakikrat, če se sestanejo. Tudi sestanki, n. pr. zbori volivcev pa so v vseh štirih vaseh vprašanje zase. Nikoli udeležba ni preveč zavidljiva. Delno zato, ker za večje sestanke ni primer- nega prostora. Takrat se navadno najraje spomnijo na združni dom. Pred nedavnim so sklenili, da bodo organizirali letos pozimi nekaj predavanj. Pri teh predavanjih si ljudje želijo, da bi bila čim bolj praktična, ker bo le tako zanimanje za predavanje večje.

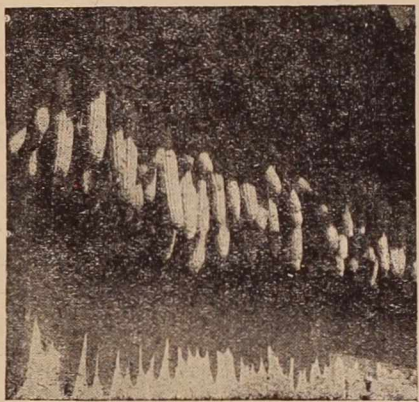
Na zadnjem zboru volivcev so se pogo- varjali o regulaciji. Povod za to je dala raz- prava na obnem zboru Vodne skupnosti za Ščavniško dolino. Regulacija Ščavnice za vse navedene kraje ne predstavlja nobenih ne- posrednih koristi. Pač pa zanima prebivalce teh vasi bolj regulacija Mure in neštetih mrtvih rokavov, ki prepletajo srednji del ravninskega predela Murskega polja. Vsi se še namreč prav dobro spominjajo velike po- plave leta 1958, ko je pridrla voda iz Mure celo do Grlave. Toda, kot je to navada, ne samo v Banovcih, na Grlavi, v Krištancah in Salincih, so ljudje na zboru volivcev še ra- je razpravljali o drobnih krajevnih proble- mih. O posipavanju krajevnih cest, poti, o mostovih itd. Na zadnjem zboru volivcev so

In tako nameravajo vsako leto: za stopnico višje.

Za Socialistično zvezo ne bi mogel trditi, da je tako aktivna kot n. pr. krajevni od- bor. Razlog za to je večje zanimanje ljudi za delo krajevnega odbora. Skoraj vedno pa je precej aktiven krajevni odbor RK.

Še en utrinek

Morda ni najbolj naraven zaključek vsa- ga dosedanjega pripovedovanja, če nadalju- jem z utrinkom iz zgodovine teh krajev. Namreč iz zgodovine, ki je še vsem prebi- valcem živo pred očmi. O dogodkih v teh

O, ti zlata koruzica...

krajih med okupacijo je bilo že veliko na- pisanega. Hočem poudariti nekaj drugega. Že lani, ali pa še morda prej so razpravljali člani Zveze borcev, da bi odkrili na prejšnji Prelogovi domačiji spominsko ploščo. To bi bila vsaj skromna oddolžitev žrtvam dogo- kov leta 1944. Morda so to že sklenili, toda do uresničitve tega sklepa ni prišlo.

Tako danes tipa življenje v vseh svojih otenkih tudi v te kraje, ki se ne morejo ponašati z industrijskim »zaledjem« kot na pr. Križevci, ali z osivelo zgodovino kot Ver- žje, čeprav se pojavljajo imena vseh treh vasi v različnih zapisih že v zgodnjem srednjem veku...

Ljudje nič manj kot drugje odobravajo pametne ukrepe zadruge ali ljudskega od- bora in kritizirajo, kar ni prav ali česar trenutno ne morejo vskladiti z vsakdanjim življenjem, ki teče skoraj prepočasi, toda vztrajno, prav tako, kot avto, ki zavije pri Veržju za združnim domom na ozko, lepo negovano cesto, skozi Banovce, Grlavo, Kri- štanca in Salince, mimo hiš, sadovnjakov in njiv, spomladi mimo sveže vonjajočih njiv, poleti mimo v vetru upogibajoče se pšenice in zagorelih obrazov, v jeseni mimo smeo- čih se brajd domačega »klintona« in pozimi po svetlikajočem sanincu mimo kmečkih oken, okrašenih z ledenimi rožami. Takrat, sedaj in kdajkoli se nehote spomniš na ono znano popevko, ki pravi: »Leži, leži ravno polje, po polju bela cesta gre...« Toda to ni samo bela cesta; ob cesti so hiše, v njih ljudje iz vsakdanjimi veselimi in žalostnimi zgoda- mi, skratka: tudi tu je življenje.

Juš Makovec

Zvezna ljudska skupščina tretjega sklicanja je končala svoje delo

Zvezna ljudska skupščina je na treh decembrskih sejah opravila veliko delo, toda opravila bi ga še več, če ne bi bilo časovne stiske. Ze pripravljeni zakoni o stanovanjskih proble- mih so na primer morali biti odloženi, ko je postalo jasno, da ne bo dovolj časa niti za temeljito razpravljanje o zakonih, ki bi naj imeli prednost.

Sklicanje novoizvoljene skupščine bo aprila prihodnjega le- ta, ko bomo dobili tudi že jasno sliko o tem, ali je bilo nujno na zadnji seji sprejeti tudi zakon o elektrogospodarskih organi- zacijah ali bi morda bilo bolje, če bi bil sprejet še po daljši diskusiji, v katero bi posegle tudi komune in elektrifikacijski odbori, ki so najbolj zainteresirani za družbeno upravljanje elektrogospodarstva z ozirom na znatna sredstva, ki so jih vanj vložili. Sicer pa so decembrske seje potekale tako-le:

Prva točka dnevnega reda skupne seje od domov Zvez- ne ljudske skupščine, začela se je 3. decembra, je bil ekspoze člana Zveznega izvršnega sveta Milentija Popovića o predlogu družbenega plana gospodarskega razvoja Jugoslavije od leta 1957 do leta 1961. Smoter petletnega družbenega plana je med drugim ta, da z močnim gospodarskim razvojem razširi in okre- pi socialistična proizvodjalna razmerja, delavsko in družbeno upravljanje, hkrati pa omogoči hitrejše naraščanje sredstev, s katerimi razpolagajo podjetja in lokalne skupnosti.

Za Milentijem Popovićem je podal ekspoze Hasan Brkić predsednik komiteja za zunanjo trgovino o zunanjegospodarskih in trgovinskih odnosih Jugoslavije. Redni primanjkljaj v naši plačilni bilanci bo po navedbah Hasana Brkića izenačen šele proti koncu novega petletnega obdobja.

Na drugi skupni seji je član Zveznega izvršnega sveta Mo- ma Marković podal ekspoze o predlogu zakona o pokojninskem zavarovanju. V tem zakonu vsklajamo pokojninsko zavarova- nje s splošnim družbenim razvojem, s socialno ekonomskimi potrebami delovnih ljudi v skladu z ekonomskimi možnostmi naše države in socialističnimi družbenimi odnosi. Ta zakon iz- haja iz dejstva, da naj bo plača osnovno merilo za določanje pokojnine zavarovancu, ker je to merilo najboljši izraz druž- benega priznanja delovnemu človeku in ker izraža dejansko odnos med delovnimi ljudmi pri delu, in končno zaradi tega, ker je plača osnova za prispevek skladu socialnega zavarovanja.

Po ekspozejih so bile ločene seje, na katerih sta domova po daljši in razgibani razpravi sprejela osnutek petletnega družbenega plana gospodarskega razvoja Jugoslavije. V Zvez- nem svetu je o predlogu plana govorilo 7 poslancev, v Zboru proizvajalcev, kjer so v razpravi o podrobnostih stavili več spremenjalnih predlogov, pa je bilo 10 diskutantov. Spre- minjalni predlogi so bili z večino glasov zavrnjeni v obeh domovih, tako da ni bilo potrebno nobenega vsklajevanja be- sedila. Oba domova Zvezne ljudske skupščine sta dalje spre- jela predlog zakona o finansiranju izgradnje hidrosistema Do- nava—Tisa—Donava in zakon o finansiranju melioracijskih del v LR Makedoniji. Tako se je prvič zgodilo, da je skupščina paralelno z družbenim načrtom sprejela dva akta, s katerima je uzakonila graditev dveh objektov splošnojugoslovanskega značaja.

V teh dveh zakonih je predvideno, da bo federacija brez obveznosti vračila finansirala izgradnjo glavnega omrežja pre- kopov v hidrosistemu Donava—Tisa—Donava, za kar bodo po- rabili 52,7 milijarde dinarjev, kakor tudi melioracijska dela v Makedoniji na območju rek Bregalnice in Strumice, Tikveške- ga, Skopskega in Strumiškega polja in Pelagonije v znesku 31,5 milijarde dinarjev. Zvezni svet in Zbor proizvajalcev sta sprejela tudi osnutek odlokov o pooblastilu zakonodajnega od- boroma obeh domov Zvezne ljudske skupščine, da sestavita prečiščeno besedilo zakona o pravicah in dolžnostih, izvolitvi in odpoklicu zveznih ljudskih poslancev in odloka o dopolnitvi zveznega družbenega plana za leto 1957. S to odločbo je Zvez- ni izvršni svet pooblaščen, da predpiše pogoje in način poprav- ka vrednosti osnovnih sredstev tistih gospodarskih organizacij, pri katerih sedanja vrednost teh sredstev ne omogoča normalne zamenjave.

10. decembra se je začela predzadnja seja tretjega sklicanja Zvezne ljudske skupščine. Na skupni seji je član Zveznega iz- vršnega sveta Moma Marković prebral ekspoze o osnutku za- kona o delovnem razmerju, ki vsebuje pravne oziroma druž- bene norme za zaščito v delovnem razmerju. Za Markovićem je podal ekspoze še član Zveznega izvršnega sveta Slobodan Penezić o predlogu zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov in njihovih organov, »ki pomeni v bistvu na- daljnje razvijanje tistih postavk in načel, ki smo jih določili že, ko smo vzpostavili komunalni sistem«. Ta zakon bo začel veljati 1. januarja 1958.

Zakon o prispevku k proračunom iz osebnega dohodka in zakon o prispevkih dohodka gospodarskih organizacij, ki ju je obrazložil član Zveznega izvršnega sveta Mijalko Todorović, ugodno rešujeta predvsem vprašanje finansiranja občin, poseb- no razvitejših in stimulirata njihovo nadaljnjo gospodarsko pod- jetnost. Potem ko so gospodarske organizacije izpolnile svojo obveznost do skupnosti, razdeljujejo preostali dohodek same na osebne dohodke članov kolektiva in v svoje sklade.

Zvezni svet je na ločeni seji sprejel tudi predlog zakona o javnih uslužbenih, o katerem je poročal član Zveznega izvrš- nega sveta Veljko Zeković. Novo sprejeti zakon o javnih usluž- benih jamči stalnost v službi, a njihovo napredovanje je vse manj odvisno od volje neposredno predpostavljenih, ker je za- snovano na objektivnih zakonskih merilih.

Večji del tridnevnega zasedanja Zvezne Ljudske skupščine v dneh od 19. do vključno 21. decembra je bil posvečen pre- dlogu zveznega družbenega plana za leto 1958 in predlogom zveznega proračuna za to leto. Sprejeti pa so bili tudi naslednji zakonski predlogi:

Zakon o elektrogospodarskih organizacijah, zakon o spre- membah in dopolnitvah zakona o proračunu za stanovanjsko iz- gradnjo, Zakon o spremembah člena 56 Zakona o agrarni re- formi in kolonizaciji, Zakon o ureditvi premoženjskih razmerij, nastalih zaradi likvidacije pravic in obveznosti jugoslovanskih državljanov na temelju mednarodnih pogodb, Zakon o poobla- stilu ljudskih republik, da lahko s svojimi zakoni o varstvu spomenikov kulture in prirodnih znamenitosti odstopajo od Zveznega splošnega zakona o varstvu spomenikov kulture in prirodnih znamenitosti, Zakon o spremembah in dopolnitvah osnovnega zakona o občinski dokladi in posebnem krajevnem prispevku, Zakon o skladu »Moše Pijade« in predlog odloka o pooblastitvi Zveznega izvršnega sveta za izdajanje določilih predpisov z gospodarskega področja. Na posebnih sejah so raz- pravljali tudi o zaključnem računu za leto 1956, dalje o pre- dlogu odloka o odobritvi zaključnih računov proračunskih skla- dov in še o nekaterih predlogih odlokov o izvajanju ukrepov v zvezi z zveznim družbenim planom.

Na skupnih sejah domov so imeli ekspozeje Marijan Cvet- ković, sekretar za industrijo Zveznega izvršnega sveta o zakonu o elektrogospodarskih organizacijah in člani Zveznega izvršnega sveta Mijalko Todorović o predlogu zveznega družbenega pla- na, Marijan Breclj o osebni potrošnji in v trgovini in Avdo Humo o predlogu zveznega proračuna in o predlogu Zakona o združevanju v gospodarstvu. V okviru proračunske razprave je imel ekspoze državni sekretar za zadeve narodne obrambe Ivan Gošnjak.

Na koncu zadnje skupne seje obeh domov je govoril pre- sednik Zvezne skupščine Petar Stambolić. Zvezna ljudska skupščina tretjega sklicanja je tako zaklju- čila svoje pomembno delo. Posebno obsežno je bilo njeno za- konodajno delo, saj je sprejela okrog 230 zakonov, odlokov, priporočil in aktov. Poleg tega so mešane komisije, sestavljene iz predstavnikov skupščine in Zveznega izvršnega sveta, pripra- vile celo vrsto osnutkov zakonov, ki jih bo obravnavala skupšči- na četrtega sklicanja, izvoljena v prihodnjem letu.

I. Kreft

Torej tu pri Veržju se pri- čenja naša »Bela cesta«

leznic v Ljubljani privolila v gradnjo želez- niškega postajališča. Sedaj bi morali urediti okrog 200 metrov dolg nasip in postaviti po- stajno lopo. Upajmo, da bo ob koncu letoš- njega leta v železniškem voznem redu oz- načena nova postaja: Grlava. O tem bo raz- pravljjal — tako mi je zatrdil predsednik krajevnega odbora — tudi krajevni odbor.

Na račun grlavskega železniškega posta- jališča je med ljudmi že precej dovtipov. Če ima n. pr. »komuna« zamudo, potniki v Veržju takoj ugamejo: »Na Grlavi premi- ka«. Pa še več takih je, ki pa jih zaradi previdnosti raje ne omenjam.

Kljub temu, da je delala prebivalcem vseh štirih vasi precej preglativc elektrika, da jih še vedno vznemirja vlak, ki se noče in noče ustaviti, da so bile udarniške ure pri zidanju združnega doma brez vsakih praktičnih koristi za okoličane, kljub temu teče življenje danes v vseh teh vaseh nič kaj drugače kot v katerem koli drugem

Društvo slovenskih književnikov je ob letošnjem 29. novembru nagradilo Miška Kranjca za roman »Zemlja se z nami premika«, ki ga je priznalo za najboljši roman leta

BRANKO ČOPIČ: Doživljaji Nikolettine Bursača

Branko Čopić, eden najplodovitejših srbskih pisateljev našemu čitajočemu občinstvu ni neznan. Pred dobrim letom je DZS izdala njegov roman »Ognjeno leto« (Prelom), zdaj nam ga pa ponovno predstavlja Prešernova družba s humoristično povestjo »Doživljaji Nikolettine Bursača«. Knjiga je izšla v redni zbirki Prešernove družbe za leto 1958.

Nikolettina Bursač, junak Čopićeve povesti je preprost partizan, godrnjav in posmehljiv, pri tem pa dober kot kruh in partizanski borbi vdan borec. Naraven kot otrok, ki se je znašel sredi življenja, si Nikolettina po svoje predstavlja novi čas, ter s svojo preproščino povsod budi smeh in veselje. Zlasti nepozaben je prizor, ko obišče svojo staro mater ter njej in italijanskemu ujetniku zлага, kako se bo živelo po zmagi nad sovražnikom. Takih prizorov je v knjigi mnogo in bralec se iz srca nasmeje dobremu mitraljezu, ki ga je avtor orisal z nenavadno ljubeznijo. Morda v nobeni knjigi ni prišel partizanski humor tako do izraza kot tu in

DNEVNIK ANE FRANK V NEMČIJI NAJBOLJ BRANO DELO

»Dnevnik Anne Frank«, ki ga imamo tudi v slovenskem prevodu, doživlja vedno nove izdaje po vsem svetu. Ta pretresljivi dnevnik židovske deklice, ki so jo ubili hitlerjanci, je dosegel pri nemški založbi Fischer v Frankfurtu v dveh letih naklado 453.000 izvodov. Sedaj pripravlja založba žepno izdajo Dnevnika. Morda se bodo Nemci ob Dnevniku Anne Frank res kaj naučili.

RAKOVEC-SPILER:

Ogrčavost

Ogrčavost je zajedavska bolezen in je razširjena po vsem svetu in tudi pri nas. Te bolezni je mnogo tam, kjer živino pasejo. Zatiramo jo že od leta 1947 in v desetih letih je bilo že marsikaj storjenega. Kljub temu pa je škoda še vedno velika. Ponavlja se iz leta v leto in povsod jo poskušajo omejiti na najmanjšo možno mero. Če pa se hočemo uspešno boriti proti ogrčavosti, moramo poznati vzroke, potek in posledice te bolezni. S tem namenom sta napisala strokovnjaka Veterinarskega znanstvenega zavoda v Ljubljani Rajko Rakovec in vet. Erik Špiler knjižico OGRČAVOST, ki jo je izdala založba »Kmečka knjiga« v Ljubljani. Na 32 straneh žepnega formata je prikazana ogrčavost kot bolezen; razvoj velikega in malega zolja, povzročiteljev te bolezni; dejstvo, da je ogrčavost bolezen pašne živine; škoda, ki nastaja zaradi ogrčavosti z izgubami pri mesu, mleku in kožah ter način zatiranja. Vrsta slik pojasnjuje besedilo. Knjižico dobite v knjigarnah in pri založbi v Ljubljani za 70 dinarjev.

-st-

NAJVEČ KNJIŽEVNIH REVIJ IMAJO JAPONCI

Na Zahodu ocenjujejo Japonce kot narod bralcev in pisateljev. Statistika je pokazala, da izhaja na Japonskem kar 60 revij za književnost in vse te revije imajo razmeroma veliko število naročnikov. Okrog 20 revij daje prednost modernemu pesništvu, ostale pa tradicionalni japonski pesniji in sestavkom o njej.

Jugoslovanski pisatelji v prevodih

Po poročilu Jugoslovanske avtorske agencije je bilo lani in letos sklenjenih 62 pogodb za izdaje del naših pisateljev v inozemstvu. Čehi bodo prevedli kar 23 del naših pisateljev, Anglija 12, Madžarska 11, Poljska in Bolgarija po 4 prevode, Vzhodna Nemčija 3, Romunija 2, Italija pa en prevod. Najbolj prevajan je Dobrica Ćosić, saj bosta njegova romana Daleč je sonce in Korenine doživela kar 11 prevodov, Iva Andrića bodo prevedli v 6 jezikov, Branka Ćopića v 5, Nušića, Krležo, Oskarja Daviča in Mihajla Lalića pa v 3 tuje jezike. Slovenci smo zastopani z 11 deli in 7 avtorji: Cankarjeva dela bodo izšla v češkem, madžarskem in bolgarskem prevodu »Pomladni dan« Cirila Kosmača bodo prevedli Angleži in Čehi. Razen tega bodo Čehi prevedli pravljice Ele Perocijeve »Tisočkrat lepa« in »Moj dežnik«, Beokovega »Tončka«, Ingoličev »Vinski vrh« ter Prežihove novele »Kanjuh iz zagate«. Potrčev roman »Na kmetih« prevajajo Angleži.

NAGRADE DRUŠTVA SLOVENSKIH KNJIŽEVNIKOV

Društvo slovenskih književnikov je ob letošnjem 29. novembru podelilo nagrade svojim članom za najboljša dela, objavljena v preteklem letu. Med proznimi deli je bil priznan kot najboljšo delo roman Miška Kranjca »Zemlja se z nami premika«, med poezijo pesniška zbirka Kajetana Koviča »Prezgodni dan«, med esei pa Filipa Kalana »Veseli veter«.

Študijska knjižnica v M. Soboti obvešča vse, ki žele obiskovati njeno čitalnico, naj dvignejo izkaznice v upravi Študijske knjižnice. Brez izkaznice vstop v čitalnico ni dovoljen. Izkaznice dobite zastoj. Prav tako je tudi čitanje in študiranje knjig in revij brezplačno.

V prihodnji številki bomo objavili seznam revij, ki so v čitalnici Študijske knjižnice v Murski Soboti na razpolago.

NAJTEŽJI ČASOPIS

Eden najbolj razširjenih dnevnikov v ZDA je »New York Times«, ki izhaja v večmilijski nakladi. Ob nedeljah tehta ta dnevnik tudi več kot 1kg, ob posebnih priložnostih pa izide časopis tudi na 550 straneh in takrat tehta celo nad 2kg.

VLADIMIR
DUDINEV:

Človek ne živi samo od kruha

Že več kot leto dni po vsem kulturnem svetu neverjetno mnogo razpravljajo o romanu »Ne samo od kruha«, ki ga je napisal mladi sovjetski pisatelj Vladimir Dudincev. Medtem, ko roman v Sovjetski zvezi srdito napadajo in ne sme iziti v knjižni obliki, pa mu na Zahodu pojejo hvalnice, knjiga pa dosega milijonske naklade. Roman je na posvetovanju pisateljev v Moskvi obsodil celo Nikita Hruščev, v Vzhodni Nemčiji pa je parlament preprečil izdajo tega dela.

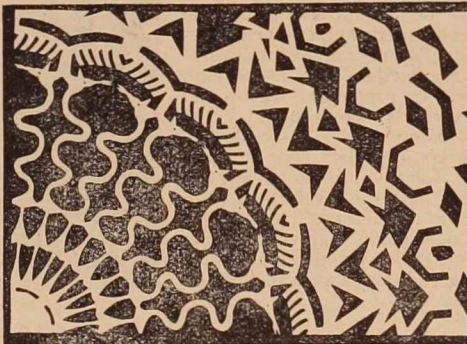
Zakaj taka gonja zoper delo pisatelja, ki je do nedavnega skoraj bil nepoznan? Odgovor na to vprašanje najbolj objasni vsebina romana.

Bivši častnik sovjetske armade Dimitrij Aleksejevič Lopatkin je po vojni učitelj fizike v nekem manjšem industrijskem kraju v Sibiriji. Da bi se izboljšalo in poenostavilo delo v tovarni komunikacijskih cevi, izumi Lopatkin nov, avtomatični stroj za vlivanje cevi. Čeprav vsi vedo, s kakšnimi predpotopnimi stroji delajo delavci v tovarni, ni Lopatkinov izum pred oblastnimi forumi dobrodošel. Oblastniki, obdani z zidom birokracije, posebno direktor tovarne Drozdov, vidi v Lopatkinu neljubega tekmeča in ga s svojimi somišljeniki, ki jim je kariera vse, spravi celo pred sodišče, kjer ga obsodijo na osem let ječe. Vendar ima tudi Lopatkin svoje somišljenike in tem uspe, da sproži nov postopek pred sodiščem in Lopatkin je po poldrugem letu izpuščen iz ječe. Izumitelj se vrne v Moskvo ter pod novimi pogoji nadaljuje svoje delo.

Taka je v grobih obrisih zgodba tega romana, ki je doživel toliko hvale in še več kritike. Pisatelj je ostro obračunal z birokrati v vsakdanjem življenju, ki jim je več kariera kakor pa človek, povedal pa je več kakor bi pod sedanjimi pogoji smel povedati in prav to je sprožilo val negotovanja v Sovjetski zvezi, na Zahodu pa so roman izkoristili v propagandne namene proti SZ. Ne umetnost, politika je bila tista, ki je uvrstila Dudincev roman med najbolj prevajana povojna sovjetska dela v svetu.

Tema birokracije ni nova v sovjetski povojni književnosti, vendar so v dosedanjih delih bili obravnavani le »mali birokrati«. Dudincev pa je šel globlje, lotil se je

birokratov, ki imajo v rokah tudi oblast in ravno s tem je zadel v živo. Dudincev roman ni slab, čeprav ni kaka posebna umetnina. V njem je mnogo bridke resnice in

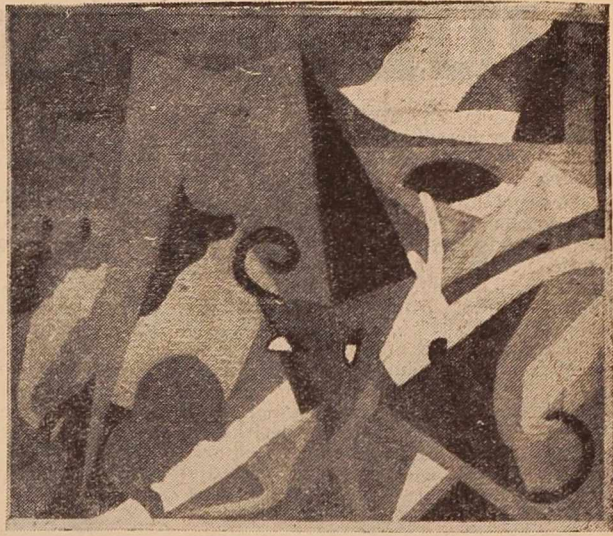
Evgen Titan: Zloba (izrezanka)

Sodobno gospodinjstvo

Pred dnevi je izšla pri Centralnem zavodu za napredek gospodinjstva nova dvojna številka »Sodobnega gospodinjstva«. Vsebinske revije je zelo bogata in posega v različna področja gospodinjstva. Prinaša kratek vpogled v šolsko mlečno kuhinjo v Jaršah, kjer skoraj vsi otroci prejemaajo v šoli toplo malico. Prof. Franjo Perić objavlja zelo zanimive misli v zaščiti potrošnikov. V tem času je zelo dobrodošel prispevek o različnih vrstah pečic za ogrevanje stanovanj. Ravno tako bodo bralci z zanimanjem prebrali članek prof. inž. Klemencića o raznih vrstah kuriva v gospodinjstvu. Ing. arh. Branka Tancing je s svojim prispevkom posegla v še dokaj zanemarjeno področje kmečkih kuhinj. Marsikatera kmečka družina bo lahko našla v njenem članku s fotografijami in načrti raznih nasvetov za ureditev svoje kuhinje. Abs. arh. Vladimir Mušić poroča o našem sodelovanju na Trienalu v Milanu, kjer je Jugoslavija razstavila tudi izdelke naših tovarn za pohištvo.

Novost v reviji predstavljajo mizarški načrti. Zlasti mizarjem na podeželju primanjkuje načrtov za izdelavo posameznih kosov pohištva, ki bi bili po svojem namenu praktični, po obliki pa bi odgovarjali sodobnemu okusu. Revija »Sodobno gospodinjstvo« je začela objavljati fotografije takih kosov pohištva, naročniki pa bodo lahko naročili načrte pri uredništvu. Daša Pelhan piše o težavah, ki jih imajo starši v zvezi s pubertetnikovo obleko in daje nekaj praktičnih nasvetov.

V reviji ne manjka tudi prispevkov z zdravstvenega in kozmetičnega področja.

Jože Horvat: Idila (olje)

Smel prodor Jože Horvata

Nedavno je imel naš rojak Jože Horvat v Zagrebu samostojno razstavo svojih del. Med drugimi je ocenil to razstavo tudi umetnostni kritik J. Depola. V svoji kritiki navaja, da so pozicije, s katerih je nastopil Jože Horvat, nenavadne za amaterja, kajti če upoštevamo, da je to prvi primer, da amater razstavlja abstraktnost, je potem potrebno oceniti to razstavo s posebnega vidika. Naši amaterji so bili doslej vezani izključno na figuracijo in med temi je bilo minimalno število talentiranih, ki so uspeli preseči nivo dopisnice, se izogniti vplivom najbaldnejšega akademizma, obiti kič in se odreči folklorne repetitive. Amater je v glavnem sentimentalno vezan na slikarstvo in nikdar ne prekine svojih vezi s »sentimentalnimi« stranmi slikarstva: narativnostjo in imitacijo. Logično je, da je krajni domet našega amaterizma še vedno amaterizem.

Ravno zaradi tega preseneča nepričakovani prodor Jože Horvata v smeri abstrakcije. On se očitno ni napotil v tej smeri iz snobizma, iz modnih pobud, ker na njegovih platnih ni nikakršnih sledov tujih vplivov. Horvat je še ves v oblikovanju in brez določene fiziognomije. Evidenčen je samo njegov krčevit upor konvencionalnim oblikam in prizadevanje, da svoj revolt likovno oblikuje.

V takšnih specifičnih pogojih razvoja, ki ni podvržen konvencionalnim normam, menda ni potrebno zastavljati vprašanja, v kolikšni meri je Horvat uspel spregovoriti v lastnem jeziku, ustvariti dela definitivnejše vrednosti. On je šel na začetku in med geometrijsko abstrakcijo in tašizmom, z nekaterimi evidencnimi recidivi figuracije (Grad bez lica). Horvat se je s precej poguma soočil s problematiko, ki utegne vzeti pogum in dezorientirati slikarja znatno večjih izkušenj. Bo Horvat našel samega sebe med tašističnim »Nepoznatim svetom« in geometričnim »Crno u sivom«? V vsakem primeru mu daje največje možnosti »Nevidni svet«, iz katerega je jasna personalnost.

Po tem prvem prodoru na pozicije nefiguracije, ki ni, kot kaže, zmedel samo obiskovalce te razstave, temveč nekoliko tudi samega avtorja, se zastavlja pred Horvatom osnovno vprašanje zbiranja in organiziranja lastnih sil. So na teh steklih in platnih še vedno gotovi grobi spopadi, odbijajoče surovosti v paleti, neuravnovesnosti, skratka vse tiste slabosti, ki se pojavljajo kot spremljajoči pojavi ob začetku nekega avtodidaleta.

ljubezni do malega človeka. Svojih junakov ni Dudincev opisal črno-belo, kakor smo jih vajeni v povojnih sovjetskih delih, njegovi junaki so dobri in slabi, zadovoljni in razočarani v življenju. Najboljše orisani lik v romanu je brez dvoma Drozdov, skrajno brezobzirni karierist, ki nekoliko zasenči celo glavnega junaka Lopatkina. Simpatično je orisana tudi Drozdova mlada žena Nadja, nadalje Lopatkinov prijatelj in znanstvenik Buska, delavec Sjanov, akademik Avdičev in drugi. Ima pa roman tudi svoje pomankljivosti, posebno to, da je vse preveč govora o stroju, kakor da hoče pisatelj z njim nekako zasenčiti svoje junake.

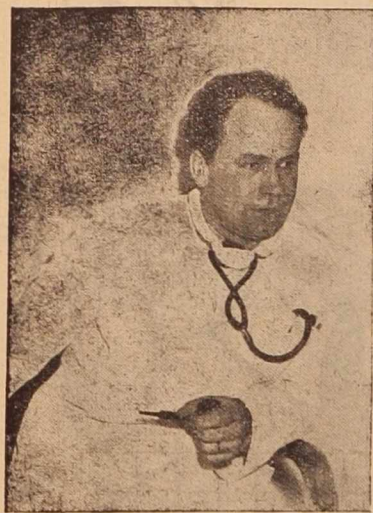
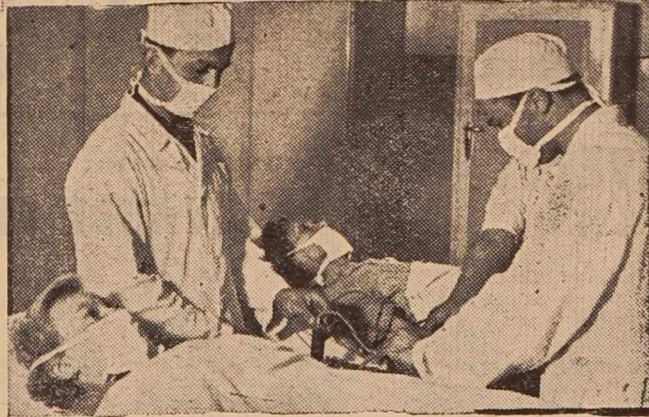
Knjiga Vladimirja Dudinceva je izšla pri Državni založbi Slovenije v počastitev štiridesetletnice Oktobrske revolucije pod naslovom »Človek ne živi samo od kruha«. Delo je odlično prevedel Janko Moder.

-ol.

SLOVENSKI SLIKARJI RAZSTAVLJAJO V PRAGI

V praškem »Manesu« so pred kratkim odprli razstavo del treh slovenskih likovnih umetnikov. Svoja dela razstavljajo Miha Maleš, Gojmir Kos in Karel Putrih. Po poročilih iz Prage je za razstavo veliko zanimanje.

SPLOŠNO

ALI
DELNO
ZAVAROVANJE
KMEČKEGA PREBIVALSTVA?

V naši družbeni ureditvi so delavci in uslužbenci deležni sadov velike pridobitve, ki jih je v marsičem rešila bremen in skrbi za jutrišnji dan, ta pridobitev pa je tudi v ospredju velike pozornosti v inozemstvu, zlasti še v deželah, kjer se delavski razred aktivno bori za svoje pravice in sodelovanje v upravljanju gospodarstva.

Pri nas pa je že vse bolj živa tudi težnja, da bi SOCIALNO ZAVAROVANJE zajelo še druge sloje prebivalstva. Pravice do socialnega zavarovanja in njegovih ugodnosti so si že pridobili obrtniki, književniki, umetniki, advokati itd. po svojih združenjih in zbornicah, čeprav se to zavarovanje v nekaterih detajlih razlikuje od zavarovanja delavcev in uslužbencev in je — v večini primerov zasnovano na načelu prostovoljnosti v odnosu do posameznika. Zdaj pa je, kot vse kaže, vrsta tudi na kmečkem prebivalstvu, s čimer se pravzaprav odpirajo vrata splošnemu zavarovanju pri nas.

PREDVSEM: boljše zdravje
kmečkih ljudi

Primarno za bodoče prizadevanje na tem področju bo prav gotovo zdravje naših delovnih ljudi na podeželju, saj ne manjka v naši pokrajini primerov, da so se kmečki ljudje raje odpravili zdravniškim storitvam in potrebnemu zdravljenju, kot pa da bi plačevali razmeroma velike stroške za zdravljenje v bolnišnicah, dasi je bilo tako oklevanje včasih tudi usodno za življenje posameznika in celo njegovih bližnjih. Težje naših družbenih prizadevanj pa je v tem, da bi bila javna zdravstvena služba čim bolj dostopna vsem slojem prebivalstva, ne glede na premoženjsko moč posameznika, kar se bo v prihodnosti še stopnjevalo v skladu z naraščajočo gospodarsko močjo in njeno posledico: vedno boljšim življenjskim standardom.

Na našem podeželju je pač še vedno tako, da so kmečki ljudje obremenjeni v določenem smislu s strahom, kaj jim bo prinesel jutrišnji dan. Strah pred boleznimi in nesrečami jim še vedno zatira perspektivo do večjega napredka pri kmetovanju, jim krade čas za smelejšo razmišljanje o velikih možnostih za uveljavljanje v združništvu in v določenih meri odvrača njihovo pozornost tudi od splošnih družbenih dogajanj v deželi. Osvoboditi kmeta teh bremen in skrbi, pa bo tudi eden izmed glavnih smotrov kmečkega zavarovanja, seveda z istočasno zahtevo, da bo za to pridobitev tudi žrtvoval nekaj sredstev iz svojega sklada, ki ga že običajno ima za obnovo pridelovalnih sredstev, za kritje stroškov ob morebitni bolezni, nesreči, itd. Za naše gospodarstvo pa bo tudi koristno, če se bodo tako spustila določena denarna sredstva, ki sedaj večkrat ležijo »zamrznjena« v kmečkih omarah, namesto da bi v rednem obtoku služila kot plačilno sredstvo.

Razen tega lahko pričakujemo, da bodo javne zdravstvene ustanove in zavodi mnogo bolj izkoristili svojo zmogljivost, se bolj uveljavili na podeželju in še utrdili svoje finančno poslovanje.

SOS naših občin

Znano je, da plačujejo naše občine iz svojih proračunov vse stroške, ki so povezani z zdravljenjem siromašnih ljudi, porodništvom in zdravljenjem državljanov, ki bolehalo za takimi omenjenimi socialnimi in nalezljivimi boleznimi. Ti stroški pa so ponekod zelo občutni in presegajo proračunsko zmogljivost prenekaterih občin.

Tako so pomurske občine samo letos namenile za zdravstvo okrog 78 milijonov dinarjev proračunskih sredstev, toda kakor ugotavljajo sedaj ob koncu leta, bodo ti stroški dokaj večji. V večini naših občin so namreč že izčrpali proračunske rezerve in bodo kljub temu stopili v novo leto z milijonskimi dolgi, ki jih bodo morale občine plačati z novimi proračunskimi sredstvi.

Zdravstveni stroški so se v Pomurju povečali zlasti po zadnji fluorografski akciji, saj so posebno na levem bregu Mure odkrili precejšnje število novih tuberkuloznih bolnikov. Teh bolnikov je veliko zlasti v beltiški občini, ki je zelo gosto naseljena in ima zelo malo socialnih zavarovancev, zato pa je plačevanje teh stroškov veliko breme za njo. Letos so plačali za zdravljenje »obveznih« bolnikov že 13 milijonov, dolgujejo pa še 9 milijonov din, čeprav so, kot zatrjujejo občinski možje, pobrskali po vseh kotečkih proračuna, da bi zmanjšali ta dolg. V martjanski občini so na primer lani izdali za zdravljenje občanov 7 milijonov 800 tisoč, letos pa so ti stroški narasli že za 9 milijonov din. Podobni problemi so živo v ospredju tudi v cankovski, graški in petrovski občini, kjer živi največ revnih prebivalcev.

Ilustracija dokaj težavnega položaja naših občin na tem področju nam, če upoštevamo predvi-

devanja, da se v prihodnjem letu obetajo dokaj skromna proračunska sredstva zlasti šibkejšim občinam, vsiljuje vprašanje, ali ne bo zaradi tako velikih stroškov za zdravstvo okrnjen njihov gospodarski razvoj. Pred očmi pa moramo imeti tudi preprečevanje bolezni. Za to vrsto zdravstvenega delovanja, ki je v določenem smislu celo pomembnejše od kurativnega zdravljenja, imajo občine zelo malo ali pa nič sredstev, dasi so majhne asanacije, urejevanje vodnjakov, gnojšč itd. zelo akuten problem v prenekaterem kraju, zlasti še zato, ker je v Prekmurju voda zelo slaba, ponekod pa celo neužitna zaradi neugodnih talnih razmer.

KAJ JE BOLJ DOSTOPNO?

Zaradi utesitve potreb po sredstvih za zdravstvo se bodo morale vsaj nekatere občine v prihodnjem letu odločiti za ukrepe, ki so sicer izključno v njihovi pristojnosti, a niso preveč popularni med davkoplačevalci: za dodatne občinske doklade.

Občinske doklade pa naj ne bi bile v nedogled edino »zdravilo« za lajšanje finančnih težav na tem področju, ko pa je še veliko dela in potreb tudi drugod, v svojem bistvu ne tako neposrednih, pa vendarle takih, ki ne bodo več dolgo dopuščale odlašanja pri mobilizaciji sredstev iz komunalnih virov.

Pri tem pa tudi ne kaže zamolčati dejstva, da so občinske doklade v obeh plačevalcev predvsem davek, čeprav je tako pridobljena vsota tudi namensko uporabljena (v našem primeru za zdravstvo). Za kmečkega človeka bi potemtakem bil mnogo bolj dostopen in oprijemljiv način zbiranja namenskih sredstev za zdravstvo, če bi tudi sam plačeval odmerjeni prispevek za socialno zavarovanje, saj bi po tem dejanju v ambulantni ali bolnišnični tudi neposredno občutil namensko uporabo svojega prispevka.

Težnje naših občin po čimprejšnjem zavarovanju kmečkega prebivalstva so s tega stališča v dokajšnji meri razumljive in utemeljene (v nekaterih šibkejših občinah so celo klic na pomoč), saj bi se rade iznebile velikih bremen ali pa vsaj omilile njihovo težo na svoje proračune, čeprav na drugi strani ni moči spregledati njihove dolžnosti, da skrbijo za zdravje svojih ljudi in tudi gmotno podpirajo prizadevanja na zdravstvenem področju.

Vprašanje zase pa je, ali se bomo v naši pokrajini tudi odločili, vsaj v prehodni dobi, za take oblike zavarovanja, ki bodo s svojimi posledicami vred tudi odločilno prispevale k ublažitvi tega problema občin, zlasti še zagledelj, ker moramo računati, da bo kmečko zavarovanje v tej ali oni obliki sprožilo tudi proces drugačnega prelivanja narodnega dohodka v občinah in okraju, saj bodo plačevanje prispevka za socialno zavarovanje bržčas upoštevali tudi pri odmerjanju davčnih obveznosti, kakor je že to sedaj pri obrtnikih — torej bodo tudi občine dobile nekaj manj sredstev kot sicer. Ta izpad pa ne bo tako velik, saj lahko v prihodnjih letih resno računamo tudi s povečanjem narodnega dohodka.

SPLOŠNO ALI DELNO ZAVAROVANJE!

Zaenkrat omenjajo dve obliki socialnega zavarovanja: splošno zavarovanje kmečkega prebivalstva, ki bi bilo vezano na izdajo republiškega zakona o ureditvi tega vprašanja, ali prostovoljno zavarovanje, za kakršnega so se dosedaj odločili obrtniki. To zavarovanje temelji na skladu, v katerega vlagajo zavarovanci določene prispevke, nosilci tega sklada pa bi lahko bile združne organizacije ali pa občinski ljudski odbori. Zlasti v naši pokrajini, ki je pretežno kmetijska, bi bilo po mnenju posameznikov pravilnejše, če bi to vlogo prevzele kmetijske zadruge, ki so našim kmečkim prebivalcem najbolj blizu in bi jih s tem še bolj navezale nase. Kmetijske zadruge bi lahko tudi same prispevale v ta sklad nekaj svojih sredstev iz dobička.

Prednost splošnega zavarovanja je v tem, da bi bili zavarovanci deležni neokrnjenih pravic socialnega zavarovanja (brez otroških dodatkov in pokojninskega zavarovanja kot je to pri delavcih in uslužbencih). Razen tega bi splošno zavarovanje zajelo večja območja (republika, okraj), s čimer bi bile dane večje možnosti za izravnano nesorazmerij med posameznimi manjšimi območji. Izravnalni skladi pa imajo velik pomen tudi v socialnem zavarovanju. Če bi na primer sedaj osamosvojili podružnici socialnega zavarovanja v Lendavi in Ljutomeru, bi bila prva z ozirom na strokovni sestav zavarovancev (delavcev in uslužbencev) in povprečno raven njihovih plač, na kateri temelji tudi prispevek socialnemu zavarovanju, aktivna, druga pa pasivna, medtem ko bi se pri kmečkem zavarovanju to razmerje bržčas obrnilo prav v nasprotno smer — zaradi socialne in posestne strukture kmetovalcev na teh območjih. Tako nesorazmerja odpravljamo tako v merilu okraja kot republike z izravnalnimi skladi, ki pa blažijo delujejo tudi tedaj, če je določeno območje prizadela kakšna večja nesreča ali vremenska katastrofa in je plačilna zmožnost njegovih zavarovancev zmanjšana.

Druga oblika zavarovanja pa lahko zagotovi zavarovancem popolne ali okrnjene pravice, kar je pač odvisno od tega, kakšne so plačilne zmožnosti zavarovancev (več ko je v skladu, več zdravstvenih uslug lahko plačujes) in koliko ljudi določenega območja se bo odločilo za zavarovanje. V naših razmerah bi najbrž lahko izhajali le tedaj, če bi se k socialnemu skladu priključilo najmanj 80 odst. posameznih nosilcev kmečkega zavarovanja na določenem območju. Spričo posestne strukture kmetovalcev v večini kmečkih okolišev bi pri nas bržčas prišlo v poštev zavarovanje z delno okrnjenimi pravicami, ki bi

bile: brezplačni zdravniški pregledi in zdravila, plačilo polovice stroškov za prevoze bolnikov v bolnišnice, plačilo določenega odstotka stroškov za zdravljenje v bolnišnicah itd.

Pri tem bo tudi treba urediti plačevanje stroškov za bolezn, ki so sedaj v »pristojnosti občin — ali bo te stroške tudi v tem primeru docela plačevala občina ali pa jih bodo plačevali iz zavarovalnih skladov v višini, ki je običajna za ostale zavarovance, ostanek pa občine s svojimi proračunskimi sredstvi.

Razumljivo je, da bo treba določevati prispevke kmečkih zavarovancev skladno z njihovo plačilno zmogljivostjo, pri čemer bo verjetno obveljal isti ključ kot pri odmerjanju davčnih obveznosti: katastrski dohodek. Izračun verjetno ne bo lahek, saj bo treba kar se le da najbolj zblizati dve komponenti: izdatke z dohodki, kar bo šele osnova za izračunavanje prispevkov posameznih nosilcev kmečkega zavarovanja; ti prispevki pa se bodo spet pomikali po lestevici navzdol in navzgor na podlagi zanesljivega izračuna povprečnega prispevka na posameznega zavarovanca.

Za sedaj še ni moči reči, katera oblika socialnega zavarovanja bo obveljala pri nas, čeprav morda ne bi bilo napak, če bi druga oblika, za katero bi se lahko pri nas odločile združne organizacije povsem samostojno, bila prehod k poznejšemu splošnemu zavarovanju kmečkega prebivalstva, niti ne moremo izključevati možnosti, da se bo v razpravi porodila še kakšna idealna in sprejemljiva zamenjava.

BO JAVNA SLUŽBA ZMOGLA...?

Nekateri podatki (na primer: da odpade 85 odst. izkoriščenih zmogljivosti v bolnišnicah na zavarovance (delavce in uslužbence) in samo 15 odst. na samoplačnike — kmete) so sicer navidez zaskrbljujoči, ker vzbujajo občutek, da naša javna zdravstvena služba ne bo zmogla novega priliva kmečkih zavarovancev, toda stvar postane precej drugačna, če upoštevamo še vedno neizkoriščene rezerve v naši zdravstveni službi in pa dejstvo, da postopoma ukinjamo privatno zdravniško prakso (zakon o tem je že izšel in ga bomo začeli uveljavljati po novem letu), kar odpira zavarovanju kmečkega prebivalstva vrata še bolj na stežaj.

Nihče ne bi mogel trditi, da so bile dosedanje zasebne ordinacije zdravnikov slabo obiskane. Pacienti so bili predvsem kmečki ljudje, ki pa se bodo odslej tako zatekali v javne ambulante. S sprovitvijo javne zdravstvene službe v obliki kmečkega zavarovanja bo resda porasel pritisk kmečkih ljudi na ambulate, zdravstvene ustanove in bolnišnice, toda ta pritisk bo mogoče sčasoma občutno ublažiti: z večjo diferenciacijo bolnikov na one, ki se lahko zdravijo doma, in one, ki so potrebni zdravljenja v bolnišnicah in drugih kliničnih ustanovah. V bolnišnicah bodo odpadle tudi težnje po »zasedbi« postelj za vsako ceno, kar je bilo dosedaj do neke mere razumljivo, saj poslujejo te ustanove na gospodarskem računu. V zdravstveni službi pa so še tudi druge rezerve, ki jih bo treba odkriti in izkoristiti, da se bo položaj po morebitnem uveljavljanju kmečkega zavarovanja čimprej normaliziral. Naposled pa lahko računamo tudi na popolnejšo in daljšo (seveda primerno plačano) dnevno zaposlitev zdravnikov v javnih ambulantah in drugih zdravstvenih ustanovah, pa tudi na priliv novega zdravstvenega kadra v pokrajino, za kar se bo treba v prihodnosti še bolj zavzeti.

OD TEMELJITIH RAZPRAV K AKCiji

Širše razprave o možnosti in pogojih za uveljavljanje kmečkega zavarovanja še doslej ni bilo v naši pokrajini, čeprav je bil ta problem že večkrat navzoč na raznih sejah, konferencah in še zlasti na združnih občinskih zborih — toda več ali manj le mimogrede, ne da bi ga skušali konkretizirati in prilagoditi našim razmeram. Razpoloženje na podeželju (to pa je zlasti važno in odločilno) je tako, da kaže na resno zanimanje kmečkega prebivalstva in tudi njegovo željo, da bi do tega prišlo. Sedaj pa je treba z oreha odstraniti lupino in pogledati v jedro, da bo razprava privedla tudi do konkretne akcije.

Za prvi poskus ugotavljanja in analiziranja položaja in izgledov za kmečko zavarovanje v tej ali oni obliki so se že odločili v soboški občini. Opravili ga bodo v prvi polovici prihodnjega leta na pobudo občinskega sveta za zdravstvo, ki bo pri tem tudi sam sodeloval. Zaključki posebej za to izbrane komisije bodo prav gotovo zanimivi in poučni tudi za druge občine. Tako komisijo bodo imenovali tudi pri okrajnem svetu za zdravstvo. Skratka: resno proučevanje naj bi v prihodnjem letu zavzelo širok obseg — od upravnega odbora okrajne združne zveze pa do upravnega odbora okrajnega zavoda za socialno zavarovanje in drugih forumov, kajti samo tako poglobljeno delovanje bo lahko prineslo tudi realne zaključke. Precej bi pridobili tudi s tem, če bi proučili izkušnje, ki so si jih pridobili drugod, kjer že imajo razne oblike kmečkega zavarovanja. Predvideni ukrep je namreč za naše kmečke ljudi tako pomemben in daljnosežen, da bo moral biti tudi dobro »prekvašen« na zborih volivcev, sestankih SZDL in združnih občinskih zborih, morda pa bo celo terjal posebne oblike (anketiranje in drugo) navezovanja stikov z neposredno zainteresiranimi prebivalci na podeželju.

Slavko Klinar

Pred nami so ljudje umirali in tudi mi umiramo nenaravne smrti zaradi bolezni. Ljudje danes umirajo, še preden so dosegli začetek fiziološkega staranja, čeprav se je povprečna umrljivost v zadnjih petdesetih letih dvignila od 40 na 60 let. To pripisujemo izboljšanju splošnega in higienskega standarda, razvoju tehnike, kulture, predvsem pa medicine. Iz tega sledi, da število starih ljudi iz decenija v decenij narašča, s čimer se pojavlja pred družbo in medicino nov problem — problem starih ljudi.

Kdaj se staranje pravzaprav začne, si znanstveniki niso enotni. Nekateri menijo, da s 56. letom, drugi s prehodom vse do 70. leta. Vendar so si enotni, da začetka staranja ni mogoče točno določiti. Nek znanstvenik pravi, da je potrebno dodati življenje letom, a ne leta življenju, kar bo držalo.

Na osnovi zapažanj pri živalih so prišli do zaključka, da bi človek moral živeti 5–6-kratno dobo rasti. Potemtakem bi ljudje morali umirati pri 120–150 letih, kar pa je izredna redkost. Zato ni čudno, če je nek učenjak vzkljnil: Človek ne umre, on je ubit.

Zakaj se človek pravzaprav stara, je vprašanje, na katerega je skušalo odgovoriti že veliko število ljudi, vse pa je ostalo pri raznih teorijah, katerih osrednja trditev je, izraba organizma.

Nekateri mislijo, da zajame staranje najprej en organ, kar preide nato na ves organizem. Ta organ naj bi bil po mišljenju nekaterih — ožilje, spremembe na kapilarah — najmanjših žilicah (senilna kapilaropatija). Drugi mislijo, da so to živčne celice, tretji, da so spolne žleze itd. Mnogi so pristali teorije, ki pravi, da staranje nastopi zaradi antitoksikacije (zastupljanja) s strupi, ki jih izločajo bakterije, ki so stalno v spodnjem delu črevesa. Zato priporočajo zamenjavo teh bakterij z drugimi vrstami bakterij, kar se doseže s temeljitimi in daljšimi trajajočo spremembo jedilnega lista (uživanje velikih količin mlečne hrane — jogurta). V novejšem času velja teorija, po kateri nastopi staranje zaradi izgubljanja tekočine in kondenzacije protoplazme (zgoščevanje snovi, ki sestavljajo celico). In še ena teorija, ki pravi, da se staramo zaradi izrabe vitalne energije (sinherited vital energy).

KAJ SE DOGAJA V STARAJOČEM ORGANIZMU?

Najbolj očitna sprememba v organizmu je izguba tekočin in relativno povečanje mineralov, organizem se postopoma mineralizira. Za demonstracijo naj navedem, da ima:

4 MESECE STAR PLOD V MATERI 91% VODE IN OKROG 1% SOLI.

NOVOROJENČEK IMA OKROG 74% VODE IN OKROG 5% SOLI.

ODRASEL ČLOVEK IMA OKROG 66% VODE IN OKROG 5% SOLI.

Opazovanja kažejo, da je gotovi paralelizem med količino vode in dinamiko organizma (hitrost rasti, intenziteta dihanja, fizično delo — je premo sorazmerno količini vode). Zato je po mnenju nekaterih treba obdržati metabolizem vode na visokem nivoju z zavestnim uživanjem sadnih sokov, mineralne vode, mleka itd.

Druga sprememba, ki jo opažamo, je kopičenje maščob v organizmu, ki v življenju stalno narašča in šele v visoki starosti nekoliko upade. To povečanje maščob v telesu moti normalni potek metabolizma in kvarno vpliva na življenje (zmernost v prehrani!).

Beljakovine v organizmu prav tako naraščajo in se starajo. Množina dušika in žvepla se zmanjšuje, kar ima za posledico izgubo elastičnosti tkiv, kože, pljuč, prosojnosti roženice itd.

Vse te spremembe se odražajo na spremembi teže, oblike in velikosti telesa. Človek doseže svoj maksimum v teži in velikosti okrog 30. leta, kar drži tja do 50. leta, po 60-ih letih pa začne upadati. Vsi organi se polagoma manjšajo. V celicah se nabirajo produkti metabolizma, v glavnem starostni pigment.

Teh sprememb v telesu ne smemo in ne moremo gledati ločenih od njegove funkcije. (Sprememba materialnega substrata uneredi njegovo funkcijo). Star človek izgubi zobe, sekrecija prebavnih žlez se zmanjša ali pa je neredna. Posledica tega je slaba prebava in presnova hrane.

Zaradi neelastičnosti prsnega koša, atrofije dihalnih mišic in pljučne zgradbe same, se dihanje močno zmanjša in poslabša.

Ledvice zaradi sprememb odpuščajo svojo funkcijo — v organizmu zastajajo strupene snovi. Srce in žile doživljajo močne spremembe. Srce se zamašuje, žile postajajo sklerotične, krvni pritisk se zviša itd. Baže uživanje velikih količin mesa povzroči prezgodnjo arterio-sklerozo.

Funkcija žlez stalno počasi ugaša.

Vse telo izgublja na svoji prožnosti in elastičnosti. Vsi fini občutki izginejo. Star človek zazna s svojimi čutili le še grobe razlike. Gibi so zaradi neelastičnosti počasi in okorni, hrbtnica pokaže tipično starostno grbo itd.

Kakor smo že zgoraj omenili, pri starem človeku čutila počasi ugašajo, pri visoki starosti postane človek gluha, pogosto slepa. Najdaljša ostane ohranjen okus, medtem ko voh izgine prej. Vzponredno z ugašanjem funkcij vsega organizma prav tako izginejo umske sposobnosti človeka, ni pa to obvezno! Zgodovina nam lahko postrže z velikim številom mož, ki so v visoki starosti ohranili bistrost misli, sposobnost umskega dela in ustvarjanja.

KAKO PREPREDITI PREZGODNJO STAROST?

Staranje in smrt sta dva neizbežna elementa življenja. Vendar pa s tem ni rečeno, da je vsaka borba proti starosti brezplodna in da bo starost vedno nastopila v 60–70 letu. Seveda pa je nesmiselno trditi, da bo znanost kdaj iz 80-letnega starčka naredila 20-letnega mladčnika. Že prej smo rekli, da človek prezgodaj umira; zato s popolno upravičenostjo pričakujemo, da se bo človek z izboljšanjem splošnega in higienskega standarda, z napredkom kulture, tehnike in medicine, približal svoji realni fiziološki starosti. Osnovno sredstvo za podaljšanje življenja je v odstranjevanju vsega, kar ga skrajšuje. (Nekaj teh elementov smo naznačili v članku, povsod pa se držimo načela: zmernost vedno in povsod!)

Danes vemo, da vzbujanje spolnih hormonov ali kirurško presajanje spolnih žlez nima nobenega omembe vrednega učinka pri podaljšanju življenja ali vračanju mladosti. Nasprotno, opazili so, da val upadanja funkcij spolnih žlez po vzbujanju spolnih hormonov še močneje pada. Vedeti moramo, da starost ni vezana samo na funkcijo spolnih žlez!

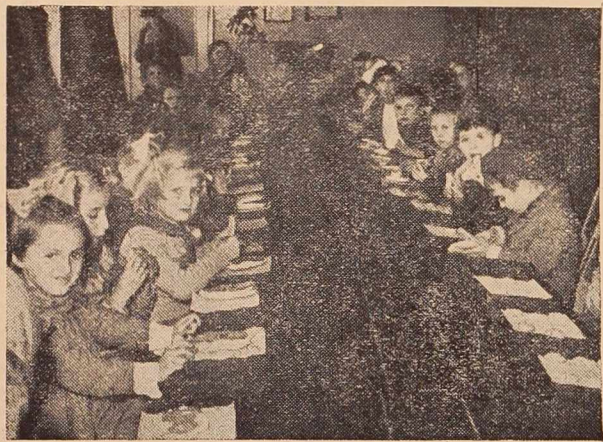
Lojze Stevanec

NAŠA STRAN ZA ŽENO IN DOM

NEKAJ NUJNIH NASVETOV MLADIM MAMICAM

○ Če se vaš otrok pri igri prehitro zamaže, ni to takšna nesreča! Skušajte ga obleči praktično — nikar mu pa ne jemljite igre! Otroku ima pravico do igre, to zahteva njegov zdrav razvoj.

○ Če se vaš otrok rad igra z vodo — mu poleti napolnite kakšno večjo posodo po možnosti kje na soncu. Pozimi pa mu dovolite, da se pri kopanju nekoliko poigra v vodi — s tem bo vzljubil kopanje in se prej naučil sam umivati.

Ljutomerski pionirji

○ Če se bojite za zobe vašega otroka, mu kmalu kupite zobno ščetko in ga v igri naučite, kako naj jo uporablja. Če se otroku kvarijo mlečni zobje, pojdite z njim k zobozdravniku. Ne zato, da bi mu zobe populil, temveč vam bo svetoval, kaj naj naredite za izboljšanje zob — morda vam bo predpisal dodatni kalcij ali kaj podobnega.

○ Če ima vaš otrok rad slaščice — to ni zločin. Nasprotno: sladkor je važen del prehrane za otroka. Toda dajamo otroku slaščice predvsem po kosilu — nikakor po ne preden gre spat, kajti v posteljo mora otrok s čistimi zobmi!

ŽENA — DOMAČA ZDRAVNICA:

PREHRANA PRI VROČICI

Zdaj v takšnem vremenu se vsak čas zgodi, da kdo v družini zboli in dobi vročico. Vročica ni bolezen — je le bolezenski znak, pogosto tudi takšnih bolezni, pri katerih zdravnik ne predpisuje posebne diete. Kljub temu zanima marsikatero gospodinjstvo, kakšno hrano naj daje takšnemu bolniku? Bolnik z vročico naj uživa tekočo hrano bogato z vitamini — predvsem pa hranljivo. Vendar takšnega bolnika bolje ne silimo k jedi. Tekočino nudimo bolniku v obliki čaja, sadnih sokov, kompotov in podobno.

Pri daljšem obolenju moramo skrbeti predvsem za dovolj kalorij, da bi tako preprečili preveliko shujšanje in oslabeitev bolnika, ker s tem telo izgubi

lja odpornost. Zato dajemo bolniku lahko prebavljivo hrano, ki ne napenja. Ker lahko povzroča hrana, bogata na belancevinah (meso, jajca, sir itd.) dvig temperature, jih bomo v jedilniku za bolnika nekoliko zapostavljali — razen če si bolnik zaželi mesa, ki le malo vpliva na dvig temperature. Pač pa jim bomo nudili mnogo juh, mleka, mlečne kreme, šatejev, čaja z mlekom, čaja s smetano in seveda sadnih sokov s precej sladkorja.

Dolga vročičnost lahko povzroči pri bolniku izgubo teka. Temu pomagamo z manjšimi

Pomagajmo si same:

DOMA NAREJEN MEDVEDEK

Zal pri nas kljub vsemu dvigu proizvodnje in pestrosti izlozb, še vedno ne morete dobiti vseh igračk, ki bi jih hoteli — ali pa so tudi našim žepom nedosegljive. Med igračami pa so razni otrokovi prijatelji kot na primer punčke, medvedki, psički in podobno zelo hvaležni, saj se ne pokvarijo tako naglo, kot drage mehanične igrače, vzbujajo v otroku pravi odnos in predstavljajo vir za dolgo vrsto iger. Posebno medvedki so po vsem svetu priljubljeni — kupimo pa jih pogosto le težko. Zato objavljamo v naslednjem kratem opis, kako lahko zdaj, pred novoletno jelko, napravimo sami našemu otroku čednega, prijaznega medvedka — z malo stroški in malo porabe časa.

Blago za medvedka lahko kupimo, lahko pa uporabimo tudi kak primeren bel, rjav, ali črn žamet, pliš ali drugo kosmato blago, ki ga imamo doma. Veličina je poljubna — kajti naš krog smo priredili tako, da ga lahko poljubno povečate ali zmanjšate. Zato torej načrtamo najprej na papir podobno mrežo kvadratov, kot jo vidimo na naši sliki, pri čemer narišemo kvadrate tako velike, kot imamo na razpolago blaga. Na ta papir narišemo nato po naši sliki krog in izrežemo. Če vzamemo en kvadrat velik 2 centimetra, bo naš medvedek — postavljen na noge — velik približno 30 centimetrov. Pri tem ne smemo pozabiti, da mo-

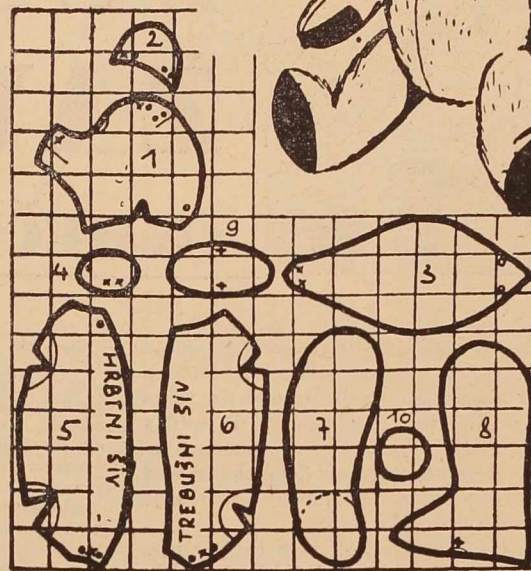
ramo posamezne dele na naši sliki urezati po dvakrat, nekatere pa celo po štirikrat!

Uho (2) moramo urezati najprej dvakrat, potem pa obrniti in urezati še dva zrcalna komada, da dobimo lepo dvojno uho, ki ga zašijemo seveda na notranji strani in nato obrnemo. Gornji del (3) glave urežemo enkrat in ga zašijemo tako kot nam kaže slika med obe straniški polovice glave (1) ki ju moramo urezati seveda dvakrat in to enkrat s prave strani enkrat narobe. Pri tem sešivanju se poslužujemo oznak (križcev in krogecev) na naši sliki, da se bomo lahko orientirali, kam je treba kaj prišiti. Torej pride križec na št. 3 na križec vrh gobčka na št. 1. in krogec na št. 3 na krogec vrh glave na št. 1.

Vratni stik (št. 4) moramo urezati štirikrat iz kakšnega koli blaga podobnega barvi našega medvedka, ker tega normalno ne vidimo, saj z enim zaključimo spodnji del glave, z drugim pa zgornji del trupa. Da bo medvedek bolj obračal glavo, izrežemo dva kosa št. 4 še iz kartona in vsakega od njiju prevlečemo z dvema koščkoma blaga št. 4. Z enim tako prevlečenim kartončkom zaključimo zdaj glavo, ko jo seveda pred tem dobro in primerno natačimo z lesno volno. S prišitimi uhlji, dvema steklenima gumboma za oči in izvezenim smrčkom in ustmi (z nekoliko temnejšo prejico), je glava končana.

Tudi št. 5 — hrbtno stran — urežemo dvakrat (enkrat narobe), sešijemo hrbtni šiv in zaštepamo oba ureza, da dobimo obliko. Enako postopamo s prednjim delom (6), ki ga urežemo tudi dvakrat, zašijemo trebušni šiv in nato sestavimo cel trup — pri tem pa seveda ne pozabimo pustiti odprtino za nagačenje.

Po sliki 7 urežemo nato (4-

krat) kose za obe prednji tački, po sliki 8. pa obe zadnji tački. Pri tem moramo paziti, da dobimo po eno desno in po eno levo sprednjo oz. zadnjo tačko. Na prednje tačke prišijemo košček kontrastne tkanine (filca ali žameta ali podobno v primerni barvi: če je medvedek rumen, mora biti ta del tačke rjav, če je črn — bel, če je temno rjav — svetlo rjav). Obliko tega našitka vidimo vrtalnega s črtkano linijo na sliki. Na zunanji strani tačk uvežemo krepeljčke. Slika št. 9 kaže stopala, ki jih prišijemo v enaki barvi kot notranji del sprednjih tačk. Slika št. 10 nam kaže stične dele za noge, zato

jih izrežemo štirikrat iz kartona in jih všijemo tako kot kaže slika na delih telesa. Skoznje napeljemo (preden se napolnimo truplo z lesno volno) primerno dolge koščke žice ali močne gume in jih napeljemo v vse štiri tačke, tako da bo medvedek lahko gibal s tačkami prav tako kot z glavo.

Zdaj šele napolnimo dokončno vsega medvedka z lesno volno, mu zavežemo okrog vratu primerno pentljo — in darilo, s katerim bo imel naš malček mnogo veselja, je gotovo. Zato še nekaj — če bi se vam pri delu kje zataknilo — ne obupajte! Nekoliko iznajdljivosti in potrpljenja — pa bo šlo!

ŽENA V STOLETJU TEHNIČNIH ČUDEŽEV:

PROTI STROJEM...

Končno smo prišli tako daleč, da vidimo o naših trgovinah vedno več tehničnih pripomočkov za gospodinjstvo — od dragih pralnih strojev, hla-

dilnikov, sesalcev za prah, mešalcev in centrifug pa vse do dakej cenenihih drobnih tehničnih pripomočkov za osakdanjo uporabo v kuhinji. Sicer je res — marsikatera tehničnih novitet je še vedno precej draga, toda številke iz prodaje kažejo, da prodira tehnika tudi v naše gospodinjstvo. Toda...

Da, tudi tu se pokaže tisti nesrečni »toda«!

Mnogi mislijo, ki navdušeni zaradi teh tehničnih pripomočkov v gospodinjstvu, kupujejo svojim ženam te dragocene stvarčice, se pozneje razočarani pritožujejo, da njihove žene teh pripomočkov ne znajo ceniti in da jih enostavno ne uporabljajo. In tako se je nekako razširilo mnenje, da so žene konzervativne, proti tehničnim izboljšavam in strojem sploh — skratka »tehnično ne-talentrane«.

Delno je to gotovo tudi točno. Gospodinjstvo je bolj kot vsak drug poklic, vezan na tradicijo — saj so le redke gospodinjke, ki imajo moderno gospodinjstvo šolo, temveč so se naučile svojega poklica pri svoji materi, ta zopet pri svoji itd... Razen tega je tehnika doslej res imela malo posla v stanovanju in zato ni čudno, da žena nima takoj toliko smisla za tehnične novotarije, kot moški, ki je v poklicu vsak dan v stiku s tehničnim napredkom. Tako je torej ra-

zumljivo razočaranje navdušene žene zaradi ženinene nerazumevanja spriču novih gospodinskih aparatov.

Vendar so možje mnogokrat sami krivi, da je tako. Vsakomur je jasno, da je treba otroka učiti jesti, da mora iti vajenec najprej v uk, da zahteva vsaka spretnost svoj čas za učenje. Možje pa bi ne nadomestili hoteli, da bi njihove žene, čisto preobložene z osakdanjem delom in tisoč drobnimi skrbmi, imele prav toliko smisla, znanja in spretnosti ob novih strojih v gospodinjstvu, kot moški, vajen tega že od nekdaj.

Naši možje se morajo sprijazniti s tem, da je potreben za upajanje mehanizacije v gospodinjstvu prav tako »učni čas« — in da je to po vsem svetu tako. Iz Amerike, kjer imajo gotovo najbolj mehanizirano gospodinjstvo slišimo dovolj dovtipov na ta račun: mož kupi komplicirane gospodinske stroje — in jih mora nato sam posluževati. Zato delajo pri nas možje, pa če so še tako dobronamerni in skrbijo za mehanizacijo gospodinjstva, svojim ženam krivico, če zahtevajo od njih, da se naj takoj spoznajo v tehničnih novostih. Malce potrpljenja, malce pouka in vaje — pa bodo tudi dragoceni stroji lahko v gospodinjstvu res tista pomoč in olajšanje, kot jo pričakujemo od njih!

Ali veste, da morate paziti na:

SADJA ne smemo kuhati v visokih, ozkih posodah, temveč nizkih, plitvih, da se skuha enakomerno vsa vsebina in ne samo en del.

SUROVO TELEČJE MESO lahko ohranimo dalj časa sveže tudi brez hladilnika, če ga položimo v kakšno posodo, prelijemo z neprekuhanim mlekom in postavimo na hladno. Tako bo meso tudi mnogo mehkejšo!

TURSKA KAVA je mnogim danes že potreba. Vendar je treba opozoriti pivce kave, da je precejena

ali »ekspresko« — kava bolj zdrava, kot prava »turška«, ker s turško prihajajo v človeško telo snovi, ki neugodno vplivajo na živčni sistem. Pri »ekspresu« pa pride v telo samo manjša količina kofeina, ki v primernih količinah ne škodi.

RIBE ostanejo dalje časa sveže, če jih po čiščenju znotraj posipljemo z nekaj sladkorja.

PETERSILJ se nam dolgo ohrani svež, če ga na drobno sesekljamo pomešamo s surovim maslom in hranimo v dobro zaprti posodi.

OBOGATIMO NAŠO KUHINJO:

ITALIJANSKA »PASTA AL SUGO«

Mnogi trdijo, da dobite dobro »pasto« — jedi z makaroni, špageti, ali drugo testenino — samo v Italiji. Toda vprašanje je prej, ali so jedila, ki jih pri nas poznamo kot »pasto«, res skuhana tako, kot jih kuhajo tam, odkoder izvirajo?

Seveda je za dobro pasto potrebna dobra testenina — toda naše boljše testenine ne zaostajajo mnogo za povprečnimi italijanskimi. Zato je verjetno prej kriva omaka, s katero zalijemo testenino, če naša »pasta« ni prava...

Danes vam dajemo recept, kot ga nam je izdala prava Italijanka in po katerem pripravljajo v Italiji svetovno znano »pasta al sugo« — testenino z omako — na neapeljski način:

Za štiri osebe potrebujemo 1/2 kg makaronov, špagetov, polžkov ali druge dobre testenine, 1/2 kg paradižnika oziroma odgovarjajočo količino vkuhanega paradižnika, pet dek slanina, pet velikih žlic naribanega parmezana (lahko tudi dober suh ovčji sir), pol velike žlice olja, majhno čebulo, zelo malo sladkorja, nekaj lističev brašeljke, sol in poper.

V posodi pustimo da se drobno narezana čebula, slanina in olje nekoliko opražijo, vanjo damo nato

opran in olupljen paradižnik, brašeljko, sol in poper. Vse to mora ob majhnem ognju dobro uro kuhati, pri čemer moramo paziti, da paradižnik ne postane preveč suh in ga moramo zato s toplo vodo nekoliko zalivati. Ko je omaka gotova, jo spasilamo, dodamo trohico sladkorja in po želji nekoliko surovega masla ter pustimo do tik pred kosilom na toplem.

Za testenino pristavimo 20 minut

SNAGA JE POL ŽIVLJENJA

○ ZAMASCEN OVRATNIK očistimo s krtačo in mešanico treh velikih žlic salmijaka v pol litra vode. Tako se nam ovratniki srajc ne bodo od zunaj mazali!

○ MLECNA STEKLA najbolje očistimo z vodo in salmijakom.

○ GUMIJASTI PREDPASNIK peremo z redko milnico in sušimo na senčnem, hladnem prostoru — nikakor ne na soncu!

○ LAKIRANA VRATA: Paziti moramo, da pri pranju začnemo zgoraj

in nadaljujemo enakomerno navzdol. Tako ne bomo dobili na vratih nadelnih prog.

○ OKENSKA STEKLA se bodo svetila, če jih odrgnemo z olupljeno polovico čebule.

○ STARE SLIKE lahko lepo očistimo, če jih rahlo odrgnemo z raznim surovim krompirjem. Kakor hitro je krompir umazan, odrežimo tanko plast in čistimo dalje.

○ MADEŽI OD VODE na parketnih tleh izginejo, če jih krepko

NEKAJ NASVETOV MANJ VITKIM

Morda smo lahko me vse, ki nimamo vitkih postav, nekoliko zavide tistim, ki jih imajo. Toda zaradi tega nam ni treba niti obupati, niti se zapustiti in prenehati skrbeti za svojo zunanost. Z nekoliko spretnosti in okusa lahko vse to popravimo...

Važna je seveda v prvi vrsti obleka!

Uporabljati moramo predvsem in vedno tkanine dobre kvalitete — to ni samo v perspektivi ceneje, ker dalje drži in je dalje lepo — dobro blago tudi mnogo bolje pada in se ne mečka grdo ob naših oblinah, da bi jih tako še bolj poudarjalo.

Tudi vzorci morajo biti diskretni, nobenih karizastih — razen morda pepita-vzorcev — ne smemo nositi. Varujemo se kričestih barv, vodoravnih vzorcev in kontrastnih desenov z velikimi vzorci.

Pri modelih oblek moramo biti posebno previdni: nobenih zvončastih kril, širokih rokavov, velikih ovratnikov! Vse to prepustimo vitkejšim od sebe. Za nas pa bodo najlepša ravna krila, srednjeozki rokavi, manjši ovratniki, ozki reverji. Vse to daje videz solidnosti in skriva okrogline.

Tudi nakit in ves ostali pribor — od torbic, šalov, broš, uhanov, rokavic — vse to mora biti zelo diskretno in nevsiljivo. Isto velja za čevlje, kjer moramo paziti, da ne bomo smešne niti s pretankimi in previskokimi petami, niti s pretežkimi in okornimi čevlji. Tudi frizura je zelo važna — neverjetno mnogo lahko vpliva na celoten videz, kot tudi na obliko glave. Niti predvija, niti preskromna frizura ni pravo za nas, temveč nekaj solidnega.

Sploh velja za vse nas manj vitke še mnogo bolj kot za ostale: ni vse lepo, kar je moderno, najmanj pa na vsakem človeku!

»Ŭ, u, u, pa še njega!« se je popraskal Hang-Po po zdravem uhlju.

»In ta prijatelj ima prijatelja, ki ve tako prijetno brundati...«

Tako jih je bilo kmalu deset.

Še tisti dan so se vsi skupaj napotili v Hang-Pojev revir. Toda izkazalo se je, da tam ni ne medu, ne sočne trave, ne sladkih koreninic. Zato je moral Hang-Po stikati za hrano. Tako je bil zaposlen, da ni imel niti časa praskati se po uhljih. Kljub temu je bil vedno krvav in zabuhel, da je imel Beng-Hu z njim dovolj dela. Lizal mu je smrček, ki so ga skoraj vsak dan opikale čebele, ali pa mu je zdravil uhlje, ki si jih je odrl medved, ko je rinil po goščavju za koreninicami in žuželkami. Lisjakovi prijatelji pa so od jutra do večera piskali, pripovedovali zgodbi- bice in opravljali še druga nekoristna dela, kar se je zdelo Hang-Poju sila imenitno. Kljub garanju, ki mu prej ni bil va- jen, se je Hang-Po dobro počutil, saj je imel okrog sebe dese- tero veščakov, ki so razumeli vsak njegov gib.

Tako je poteklo poletje in jesen. Na Hang-Pojev revir je potrkala zima. Hang-Po je kolovratil po goščavi in iskal, iskal. Toda niti za ščepec medu ni bilo mogoče stakniti. Nekega dne se je Hang-Po spet vračal praznih rok v brlog. Toda glej, vrata brloga so bila zaprta. Potrkal je.

»Ampak, dragi Hang-Po,« so v zboru odgovorili prijatelji na Hang-Pojevo trkanje, »tako se nismo zmenili.«

»Že dva dni ni medu,« je prekričal vse Beng-Hu.

»Mja, mja, takooo,« je zacepatel Hang-Po in takrat, pred zaprtim brlogom, se je prvič v življenju popraskal po obeh uhljih, in ne brez potrebe.

i župančič pri golarju

Kadar me pot zanese v Pomurje, zmeraj se oglasim tudi v Ljuto- meru, da obiščem starega prijatelja, gorenjskega rojaka kmeta-poeta; Cvetka Golarja. Pred desetletji se je preselil izpod gorenjskih planin v ljutomerske gričke.

»Ferjan, kaj te je spravilo v kraje z vinsko trto?« (Ferjan je nam- reč njegovo domače ime. V rojstnem listu ima zapisano Florijan, pesnik pa si je to tuje ime spremenil v slovensko besedo Cvetko.)

»Že kot študent sem si želel, da bi nekoč živel na svojem, pod vino- rodno trto. To je bilo še v tistih letih, ko sva s pesnikom slovenske Mo- derne Aleksandrom-Murnom kramljala v stari ljubljanski Cukrarni in ko- vala, kako bi si uredila kasnejše življenje.«

Cvetko Golar je pomolčal. Zajel je v misli in spet nadaljeval:

»Tudi Murn si je želel grunta, lastnega kosa zemlje. Še zdaj ga vi- dim, tega mojega mladostnega prijatelja; vlekel je majhno pipico ali pa si je prižgal cigaro braziljko. — O, kako lepo je govoril o zemlji in kmečki domatiji. Pa je Murn končal tak najin razgovor o zemlji in kmečkem domu in vinsko brajdo malodušno. Iz prsi se mu je iztrgal obup in končal razgovor: »O, saj vem, da mi ta želja ne bo nikoli uresničena.« Poln obupa je Murn ob takih pomenkih zamahnil z roko, umolknil in se je zamislil... Morda v bodočnost brez nad? Saj je že čutil v sebi kal bolezni...«

Tako mi je Cvetko Golar grebel po spominih.

»Murn-Aleksandrovc — pripoveduje Golar, »je bil revež že od roj- stva. Nezakonski sin služkinje in jetičnega hlapca. To mu je že ob roj- stvu udarilo kal bolezni. Mladost je preživel na kmetih, morda si je iz Cukrarne in meglene Ljubljane prav zato želel podeželskega sonca in svežega zraka. Pa ni ničesar lepega dočakal, umrl je komaj 22 let star.«

Cvetko Golar se je spet zamislil v davne dneve, na svojo mladost in prijatelje, poete slovenske Moderne.

»Meni, kmečkemu človeku, pa se je le uresničila želja, da sem se naselll pod vinorodnimi brajdami,« je Golar čez čas pregnal sive spo- minke.

Potem se je najin pogovor preselil na gorenjsko stran.

Cvetko Golar se približuje osemdesetim letom. Rodil se je v mali vasiici Gosteče ob reki Sori, v bližini Škofje Loke. V mlajših letih, ko sem bil učitelj na škofjeloški osnovni šoli v letih 1919—1924, sem večkrat obiskoval to okolico in bil tudi v Ferjanovi rojstni hiši. Golarjeva mati je bila po rodu s Sorškega polja in je bila v oddaljenem sorodstvu s pesnikom sorškega polja, Simonom Jenkom. Morda se zato pretaka po žilah našega Ferjana pesniška kri. (In tudi njegov sin Manko Golar, ravnatelj gimnazije v Gornji Radgoni, je vreden naslednik svojega oče ta- pesnika.)

Prijetna svežina je zavela med nama, ko se je Golar zamislil v svoja mladostna leta in mi pripovedoval spominke iz otroških let. Gosteče ob Sori in Škofja Loka sta rasla pred nama.

O spominkih na domačo hišo je Golar takole pripovedoval:

»Svojega očeta se bolj slabo spominjam. Umr! mi je, ko mi je bilo šest let. Od matere Marijane sem zvedel, da ga je udaril konj... Bil je to neki — črn konj. Zadel ga je s kopitom v prsi in od takrat ni bil oče nikoli več zdrav. Kmalu ga je vzelo. Ko sem zvedel za očetovo smrt, sem ležal na domači kmečki peči... Oče je zapustil sedem otrok. Vsi smo ob tej grozotni novici zajokali. Vse breme za vzdrževanje družine je padlo na ramena moje matere. V moji duši pa je ostal spomin na črne-

ga konja, ki mi pomeni še zmeraj pravir nečesa črnega, zlega...«

»Pa mi povej še kaj veselega iz svoje mladosti,« sem ga zaprosil.

Ferjan se je tedaj nesmehnil. Pred seboj je ugledal staro teto Ma- rušo. Ta je bila za Golarjeve otroke izvor lepih ur in mnogega zanimi- vega pripovedovanja. Golar je bil spet ves živahen:

»Teta Maruša nas je prevzodila v svet fantazije. Stanovala je v mali, leseni hišici poleg gozda. Iz hoste so prihajali k njej polhi in ona jim je nastavljala orehe. Tako je imela v hiši zmeraj dosti malih štirinožnih prijateljkčkov.

Kadar smo si zaželeli povesti, pa smo pohiteli k teti Maruši, v njeno hišico poleg gozda. Občudovali smo verice in polhe in številne ptičke, ki jih je krmila naša dobra teta. Potem smo posedli okrog nje in ona nas je vodila po svetu pravljic in pripovedk. Njen spomin je bil obču- dovanja vreden. Nikoli ji ni zmanjkalo zanimivih storij. Ta mi je prva vzbujala in razvijala fantazijo.«

»Teta Maruša nas je prva vodila v svet fantazije. Stanovala je v mali stal duhovnik. V tistih časih so o sinu ali nečaku-duhovniku sanjale mnoge mamice in tetke.

»Teta Maruša je štedila zame novce, da bi pel novo mašo,« je dejal ves razžvirljen Cvetko Golar. »Ko pa sem odšel v šolo, nisem bil nikoli deležen njenih novcev, ker se nisem mogel odločiti za oltar in priž- nico. Mene je vleкло v življenje in v poezijo.«

Mladi Ferjan se je najprej šolal v Škofji Loki, kjer je bil njegov učitelj Friderik Kramer. (Ta mož-dobričina je bil tudi moj prvi šolski upravitelj v škofjeloški osnovni šoli). Nato se je Cvetko preselil v ljub- ljanske šole.

»Kdo so bili tvoji sošolci?«

»Josip Murn-Aleksandrov, slovničar in pomembni slavist, Anton Brez- nik, ter kasnejši pisatelj Pavel Perko. Breznik je bil po letih nekaj mlajši od mene (rojen je bil leta 1881), doma pa je bil iz Ihana pri Domžalah. Pavel Perko je pisal zgodovinske povesti.«

Pomenek se je nato preselil na pesnikova dela.

Cvetko Golar se je začel ukvarjati s pesništvom že v dijaških letih. Tistikar je stanoval v Ljubljani v Florijanski ulici. Na njegovem sta- novanju so se zbirali še drugi dijaki, ki so bili prežeti navdušenja za slovensko pesem. Skupno so brali in se začeli navduševati za pesni- kovanje. Plod teh sestankov in literarnega ustvarjanja takratne mladine Golarjevega rodu je bil rokopisni list »Slava«. V ta list je seveda pri- speval svoje prevence tudi Cvetko Golar. Mladi pesnik pa je bil sila po- nosen tistega dne, ko mu je mladinski mesečnik »Vrtec« objavil prvo pesem. To mu je dalo nepopisnega zagona, da od takrat ni več odložil pesniškega peresa.

Se zdaj, ko je Golar na pragu osmega življenjskega križa, zmeraj piše stihe in objavlja svoje pesmi.

»Tole je za spomin na moje zadnje delo,« je dejal Cvetko in mi poklonil svoje najnovejšo mladinsko pesniško zbirko »Čez loke in poto- ke.« Občudoval sem mladostno spokojnost in prožnost tega našega sta-rega poeta. Ali ste vi že listali po tej knjigi? Mladostni verz! se preta- kaj po njej in Golar je segel v tej pesniški zbirki po motivih, ki so našemu mlademu bralcu najbolj pri srcu. Pred to zbirko mu je ista za- ložba, ljubljanska Mladinska knjiga, izdala podobno mladinsko pesniško zbirko »Srp in klas«. V teh in drugih Golarjevih mladinskih pesmih naj- dejo učitelji mnogo gradiva za najrazličnejše akademije in javne nastope mladih deklamatorjev. Golar ima tudi to značilno lastnost, da se dajo njegove pesmi prednašati v skupinskih nastopih, kar nastop poživi in gle- dalec še bolj zadovolji.

Tega ali onega, ki Golarja še premalo pozna, bo gotovo zanimalo, kaj je ta mož iz naše obrobne pomurske zemlje dal slovenskemu bralcu?

Doslej je izdal več pesniških zbirk za odrasle: Pisano polje (1910), Rožni grm (1919), Poletno klasje (1923), Njiva zori (1927) in Veseli svatje (1942). V svojih pesmih oponaša glas preprostega ljudstva in sledi delom prijatelja Murna in Otona Župančiča, vendar je vsepovsod samonikel in klen, kakor zdravo pšenično zrno. Cvetko Golar je napisal tudi nekaj del v prozi. Navdušen je zlasti za pravljичno naturalistični slog, kar je plod prirodnosti iz domače vasiice Gosteče in spomenik na svoje stare tete, ki so mu budile fantazijo že v mladostnih letih. Doslej so izšle na- slednje knjige: Bratje in sestre v Gospodu (1909), Kmečke povesti (1914), Pastirjeva nevesta (1923) in še več drugih. Sodeloval je tudi v raznih ko- ledarjih in revijah, tako da ima svoje novele in druge literarne prispevke razmetane križem krašem. (Ali bi ne kazalo, da bi mu jih zdaj v jeseni življenja izdala domača Pomurska založba?)

Golar je znan tudi po svojih dramatskih delih, po Vdovi Rošlinki (1925). Ta je predelana celo v opero, mnogokrat pa so jo igrali tudi naši izseljenci v Ameriki. Opero Vdova Rošlinka je skomponiral hrvaški skla- datelj Dobronrič, izvajali so jo na zagrebškem odru in tudi na Češkoslo- vaškem. Med dramatična dela Cvetka Golarja je treba vsekakor všteti tudi Zapeljivko (1925), Dekle z rožmarinom (1931), Dve nevesti (1932) in Ples v Trnovem (1944) i. dr.

Pomenek je tekel živahno, Florijan Golar se je ob spominih ogrel. Beseda mu je tekla živahno, zmeraj je dodal tudi kako misel za smeh in dobro voljo. Ker sem se branil močne ljutomerske kapljice, mi je dejal smeje in dobrodušno, kakor zdravnik težko bolanemu: »O, le pij! Kaj bi se ga branil ti, ki ga piješ po pameti. Kdor po meri pije, tisti dolgo pijel.«

In smo zvrnili kupice na zdravje našega poeta-kmeta...

»Da bi še dolgo vihtel pesniško pero,« se je glasila naša želja kakor prisrčna prošnja. Cvetko je segel po kupici in dodal: »Še nisem obupal nad seboj!« Ob slovesu mi je krepko stisnil roko. Bil je lep, res lep dan!

juliette débord

oglas

(Črtica v pismih)

Dragi neznanec!

Včeraj sem čitala Vaš oglas v Timesu: Intelektualec 39 let si želi resno dopisovati z intelektualko. Ponudbe pod lepota na- rave. — 198517. — Pod to šifro Vam pišem.

Da se Vam predstavim: Bibita Bergen. Kličite me kratko Bibi. Stara sem 25 let, diplomirala na phil. fakulteti. Stanujem: Malo mesto, ulica V. št. 7.

Za danes toliko, kot sem jaz izvedela o Vas. Upam, da se boste kmalu predstavili tudi Vi v svojem pismu. Pozdravlja Vas Bibi.

*

August...

Draga Bibi!

Sam ne vem, zakaj sem izbral izmed pisem prav Vašega: ali zaradi pokončne pisave? Ali zato, ker niste že v prvem pismu natvezli vsega šmenta in opisali sorodnike in Vaš kraj in po- slali slike in tako naprej.

Če Vam bom vseh mi pač odpišite. Rad imam kratka pisma, naj raje dosti povedo. Meni je ime: Johnny White. Strojni inženir v tovarni »Atom«. Visok: 1,75 m, imam svetle lase (pleša se me že loteva, a ne preveč). Brk si ne pustim rasti. To je vse. Zaželel sem si dopisovati z nekom, ki bi imel smisla za naravo. Kaj pa umetnost? Pišite mi: Veliko mesto, rajon VIII — št.: 5/1. Opišite se natančneje, da Vas spoznam. Pozdrave pošilja Johnny.

*

September...

Dragi Johnny, moje pismo je oživelo, ko sem mu dala na- slov, Vaše ime. Po opisu ste mi vseh. In, da vidite še mene: Rjavolaska, 1 meter šestdeset (4 mm manj). Tehtam 54 kg. Oči imam zelene. Zal Vam ne morem pogledati v oči. Sicer pa Veliko mesto leži nekaj dni potovanja od nas. Mogoče, da se kdaj srečava. Delam v Expres, kjer prestavljam iz francoščine, se menim s tujci. Druge zanimivosti pri nas ni, kot turizem. Nimamo gledališča, ne opere, tako da grem včasih k teti v Sred- nji Varoš po Talijo. Zelo pa imam rada planine. Celo sedaj, ko vozi helikopter do hotela 2500 m visoko. Ali ste se že peljali? Opišite mi svoje delo v Atomu, prosim! Pozdravlja Vas lepo Bibi.

*

November...

Draga Bibi!

Dolgo Vam nisem odpisal. Služba, sestanki, seje, dirka sem in tja. Atomska doba. Ampak povem Vam, dolgo ne bom vzdržal. Kot strojnik vem, vsak motor propade, če stalno, stalno teče in ga slabo mažeš. Dobro, da nisem poročen, žena bi me kmalu z metlo. Skoraj nikoli nisem doma. Bojim se, če bo šlo tako naprej, bom postal atomski, duševni »kriple«... Ne pogovarjamo se več ne o umetnosti, ne o naravi. Ne veste, kako si želim vstran od atomov in strojev.

Naj Vam zaupam: izumil sem strojček za gospodinje. Na atomski pogon. Meso opere, stolče, primerno soli in pravilno spe- če v pol minute. Želel sem narediti nekaj, kar ni za vojno. Aparat so odbili, češ za kuharice nimamo časa. Sit sem te atom- ske mrzlice. Ljudje niso spočiti iz dneva v dan. Delo trpi. Ob weekendu, ko bi se naj spočil in razvedril, moraš na važen se- stanek. Razvlečen sestanek. Ali sem Vas utrudil, Bibi? Oprostite mi.

Prerokujte mi vreme, ali bo lepo prihodnje dni? Nekam bi rad šel.

Vaš Johnny

*

November...

Dragi Johnny, prav imate, pojdite na izlet in spet bo vse bo- lje. Vreme bo lepo, če si boste dovolj močno želeli sonca. Naj Vam prva čestitam k strojčku. Vi boste še strašno obo- ževan moški: Beaftek v nekaj sekundah, dober tek! Kdaj ga bom smela preizkusiti?

Živim pri mami. Poslušajte, kaj pravi moja mama. Danes nismo družabni, niti dovolj pozorni v krogu družine, kaj šele do ostalih ljudi. Da je imela nekoč več časa, trdi. Današnji ljudje nimamo časa za nič. Če bo šlo tako naprej — bi bila per- spektiva slaba. Ali bova midva drugačna v tej dobi živčne na- petosti?

Pozdravljam Vas Vaša Bibi

*

November...

Draga Bibi!

Hvala za nasvet. Čeprav sem si strahovito želel lepega vre- mena, je bilo sprva kislo. Bil sem na Monthu. Čudovito. Peljal sem se z vlakom, potem pa peš. Vendarle sem nekaj pogrešal. In kaj, sem ugotovil šele, ko sem se vračal. Na eni postaji je vstopila potnica. Nekaj manj kot so Vaša leta, bi ji dal. Pri-

sedla je in takoj sem vedel, da mi je manjkalo dekle; morda Vi. Ampak, ona je bila zelo simpatična, da sem na Vas v trenutku pozabil. Saj mi boste oprostili, Bibi? Imela je bolj kostanjeve lase, čudno modre oči, ne vem natančno. Izmenjala sva le ne- kaj povprečnih besed, toda čutil sem, da mi je blizu. Čez nekaj časa je izstopila. Rekla je: Prestopim veste. Srečno. Imela je športno krilo in rdeč pulover z belim vložkom okrog ramen. Vseh mi je bila v vsem. V življenju pač srečaš ljudi, za katere ne veš, kdo so in, ki jih nikoli več ne srečaš. Ali pa? Rekli bo- ste, danes pa je romantičen, v primeru z zadnjim pismom...

Danes gotovo niste zadovoljni s tem pismom. Toda ali si nisva toliko blizu, da bi Vam smel vse to zapupati. Vaš Johnny.

*

December...

Dragi Johnny,

ne čudite se, da dobite pismo ekspresno. Ne, saj ne morem do sape, da ste to Vi moj partner iz pisma. Torej z Vami sem se vozila tistih pet postaj? Saj to je čudovito ogledati se na tak način. Da, jaz imam tak pulover. Peljala sem se k teti. Oh, tako srečna sem, da ste dali tako lepo mnenje o meni. In sedaj se res poznava. Se spominjate kaj ste mi zašepetali, ko ste mi pomagali obleči plašč? Škoda, da že greste in... na svidenje. Dragi Johnny, torej takšna sva. Vas sem si drugače predstavljala. Toda sedaj je že dobro. Privid se je stopil v resničnost. In glav- no je, da ste mi zelo ugajali. Odgovorite samo, ali ne sanja Vaša Bibi?

*

December...

Ne sanjate, draga Bibi. Da ste ona Vi in jaz on, ki ste ga srečali Vi na vlaku? Poleg sebe imeti Vas in misliti, da ste tuj- ka?! Kakšna neumnost. Morda bi se spoznala, če ne bi hitro iz- stopili.

Veste kaj bi si želel? Da bi se midva tikala. Oprostite moji naglici: Pošiljam Vam svoj prvi poljub in če mi pošljete še Vi svojega, bo bratovščina veljavna. Tako si bova lažje do- pisovala pod Ti. Se ena stvar me sili k naglici, ki Vam jo povem prihodnjič. Vaš Johnny.

*

December...

Moje pismo prihaja redno po pošti, pa ne zaradi poljuba. Rada Vam ga pošiljam. Rada bi izvedela, dragi Johnny, kaj mi ima- te povedati? Zenske smejo biti radovedne, ali ne? Pričakujem kmalu Vašega pisma in prilagam poljubček za na usta, Vaša Bibi.

*

Korespondenčna bratovščina je opravljena. Sedaj sva Ti, draga Bibi.

Sporočiti Ti moram, da Te vabim za silvestrovanje na Month. Plešem rad. Ali plešeš tudi Ti in jazz? Na postaji Six, 31. decembra ob treh popoldne Te čakam. Pridi zagotovo, toliko Ti imam za povedati, kar se ne da v pismu. Poljublja Te Johnny.

*

Dragi Johnny!

Samo kartico na hitro. Mislíš — midva skupaj nekje na Monthu? Čudovito. Ali ne bo prepolno v kočah in hotelih? Po- ljub Bibi.

Plešem rada, jazz imam rada.

*

Telegram: Rezerviral — prenočišče — poljube — Johnny.

*

Telegram: Pridem — poljub — Bibi.

jubilej

Odprla so se vrata. V sobo je vstopil samozavesten mož. Za njim še dva. Na njunih obličjih je rdel pohleven nasmeš čaščenja. Predsednik sveta za kulturo in prosveto je stal in razmahnil roke v svečani zavzetosti: »Pozdravljam v naši sredi našega velikega umetnika. Pozdravljam našega rojaka! Tako redko je med nami! Preveč je zaposlen, da bi se lahko česče oglasil v svojih rodni krajih in vendar nas ne pozabi...«

Veliki umetnik je zamahnil z roko in velikodušno sedel. Predsednik sveta za kulturo in prosveto je v zadregi še enkrat zamahnil z rokami, potem pa je sedel kot izpodrežan. Buljil je v velikega umetnika in se cedil od prijaznosti. In v očeh prisotnih je blestela zavzetost. Od pretresljivega trenutka jim je zastajal dah. Spremljevalca velikega umetnika pa sta se napela v dostojanstvu pridobljenem z naklonjenostjo velikega umetnika.

Predsednik sveta ni vedel kaj bi. Pomagal mu je mož s svežnjem pod pazduho s tem, da je veliko mapo položil na mizo in zakašljaj. Predsednik je razumel namig. Nataknil si je roževinaste naočnike in pomencal bel papir z dnevnim redom. »Tovariš umetnik, tebe smo poklicali, da nam poveš kako...«

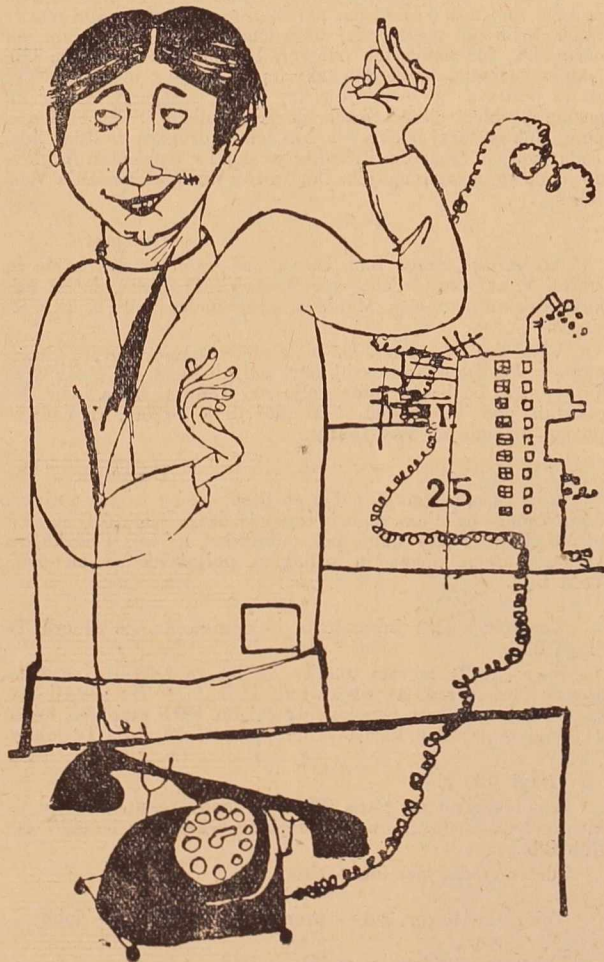
»Na dnevnem redu tega sicer ni povsem tako,« je vpadel mož z mapo in je pomembno premaknil sveženj papirja pred seboj. »Smo pač svet za kulturo in prosveto in se ukvarjamo s tekočimi zadevami; z zadevami kot veš, zelo dolgočasnimi in mi, ki smo nekoliko nad tem vsakdanjim mišljenjem...«

Umetnikovo pronicljivo oko je vrtalo v moža s svežnjem papirja tako nepremično in nedosegljivo, da mu je pošla beseda. V pomoč mu je pohitel spremljevalec z desne: »Nov kulturni dom smo zgradili in ker je letos velik jubilej tvojega umetniškega ustvarjanja, čutimo dolžnost, da se ti oddolžimo za tvoje veliko življenje.«

»Da,« je mehanično izrekel predsednik.

Umetnikov pogled je še vedno raziskujoče vrtal po obličju moža s svežnjem in moža na desni in predsednika, a v olajšanje ostalih članov sveta, njih ni opazil.

»Kaj bi z jubileji« je ugovarjal umetnik in se še bolj zleknil v udobnem sedežu.

»Ne tako, tovariš umetnik,« je ugovarjal spremljevalec z desne. »Lepa je skromnost, toda mi želimo naj ostane tvoja stvaritev za vse čase med nami; nam ne gre za izdatke, kajti vemo, da je to kar ti narediš, neprecenljivo.«

Umetnik je neopredeljeno zamahnil z roko in pomislil. »Pravzaprav vam moram povedati, da so moji načrti za nekaj let vnaprej že oddani, da se tako izrazim. Za nekaj let vnaprej imam že vsa dela prodana in tako torej nisem lastnik tistega, kar bom naredil.«

Toda desetletnica tvojega umetniškega ustvarjanja... Ali moremo dopustiti, da se to izgubi v tej sivi vsakdanjosti...« so se oglasili kar vsi trije hkrati, nekateri pa so prikimali.

Umetnikovo nepristopno obličje se je za trenutek zablestelo v ganjenosti. Se za trenutek se je globoko zamislil, potem pa je z rahlim, skoraj razneženim glasom izustil: »Če že tako trdno vztrajate, sem vam dolžan pomagati, da vas ne bi razočaral, da si moji ljudje ne bi o meni mislili kaj slabega. Nimam vam kaj velikega obljubiti, lahko vam naredim le nekaj takšnega kot je Rodinov 'Mislec'.«

»Nekaj takšnega,« je zajecjal ganjeno mož s svežnjem papirja in desni spremljevalec je rekel: »To bo imenitno in če ob tem še damo natisniti vse tvoje biografske podobe,« je pokazal na sveženj papirjev pred prvim spremljevalcem, »potem bo to praznovanje popolno.«

Veliki umetnik je prikimal. »Ne smemo pustiti mladih talentov ob strani. Zdi se mi, da je mož svojo življenjsko moč izčrpal v tem, kar je zbral in pripravil in skoraj dovolj bi bilo za jubilej že samo to, če se vam zdi prav.«

Možje so kimali in tudi na glas pritrjevali. Imenitno se jim je zdelo, da bo nekdo izmed njih deležen dobrotnosti velikega umetnika.

Veliki umetnik je vstal in vsem stisnil roko. »Oprostite,« je rekel, »imam še veliko dela« in je odšel.

Vrata so se za umetnikom zaprla. V sobi je nastala tišina. Predsednik si je mel roke. Mož s svežnjem je stiskal v drhtečih rokah veliko mapo in tudi ostali so bili srečni.

Tedaj je na vrata plaho potrkalo. Prav tako plaho so se vrata odpirala in še bolj plaho so vstopili trije mladeniči. Obstali so kar ob vratih in stiskali v rokah kape.

Predsednikov obraz se je zresnil. Obrvi so se mu nabrale v korenu nosa. »Kaj pa hočete, tovariši?« je bil njegov glas osoren.

»Zvedeli smo, da je seja sveta,« je rekel prvi. »Prišli smo vas prosit pomoči.«

»Kdo pa ste pravzaprav?«

»Mi smo prišli v imenu kluba mladih talentov,« je zardel mladenič, kot da ga je sram, da spada v skupino mladih kiparjev in slikarjev. »Mislili smo, da nam lahko pomagate. Rabimo nekaj denarja. Morda pet ali šest tisoč, če je mogoče, da si kupimo najbolj potrebno...«

»Pokažite, kaj boste naredili s tem denarjem!«

»Kako...« je ostrmel mladenič in spogledali so se vsi trije ob vratih, »kako naj pokažemo to, kar je stvar navdiha, stvar umetniškega trenutka?«

»Kako pa vam naj mi karkoli damo, ko pa nimamo ničesar pred seboj?« se je posmehtil predsednik.

»Zdravo,« so rekli mladeniči in tiho zaprli vrata za seboj.

Spet je nastopila tišina. Tokrat je bila zadrega. Prekinil jo je predsednik. Samozavestno je spregovoril: »Kako si to drznejo. Zamislite, tovariši, ves denar rabimo za dostojno proslavo jubileja in še si bomo razbijali glave s tem, od kod naj dobimo denar, ki nam ga bo bržda prmanjkovalo, pa ti pridejo tako mladiči, ki bi radi postali umetniki pa nimajo kaj pokazati...«

Vsi prisotni so resno pritrjevali.

eva pik

jesen

Čakala sem Te.
Hotela sem Te čakati.
Želja je ostala.

Stopila sem v gozd.
In gozd je umiral.
Listje je obležalo.

Sla sem na polje.
Polje je bilo mrtvo.
Zemlja je čakala.

Tebe ni bilo.
Uničil si moje čustvo.
Zakaj — čemu?

j débord mora priti jutro

(Iz pariškega notesa N. Purina.)

Stala je ob lesenem podu, kjer so vozili avtomobilčke. Avtodrom v cirkusu: Avenue VIII.

Črni, gladko počesani lasje. Svetlomodra obleka. Prijetna postava. Prerinil se je bliže. Pogledala ga je od strani. Videl je sinje oči. Devetnajst ji bo, je pomislil. Malce blede, vendar ljubka.

»Pojdi, greva se vozit,« je rekel.

Zrinila sta se v lep rdeč avtomobilček. Ponosno je sedel. Misli pa so se mu zamotavale:

— kako voziš ti — takšen avto bom že znal —

— ljudje te gledajo — naj me — njo bi pogledal —

— saj moram voziti, šofirati... —

Rromp... Trčila sta zeleni in rdeči avtomobilček. Zaobrnil je na desno in spet vozil dalje, stalno v krogu po podu, kjer vozijo še zeleni, modri, rumeni, rjavi avtomobilčki. Toda ne. On vozi Opel 1277 F. Poleg njega, tesno poleg njega sedi njegova deklica. Da ona, kakršno je iskal. Vse je tako čudovito: smeh, ropot, luči, kriki, muzika...

Spet tresk, trčenje. In že je konec sreče za 100 frankov. Stegnil je roko in plačal še za eno vožnjo. Da, še enkrat voziti avto in njo. Da bi ga pobožala, je mislil. Ne, ne voziti moram dobro. Paziti moram, prekleti zeleni, kako voziš, ali hočeš, da trčiva, teslo? Ali nisem tudi sam norec? Vozim dekle, ki ga ne poznam...

Sunek. Njena roka se je dotaknila njegovega lakta. Vsi avtomobili so obstali. Drugi so zasedli njun avtomobilček.

Zmuznila sta se med ljudi in mimo njih. Hodila je lahno in vedno bolj v temo. — Za njo greš — kar tako — za šalo, hočeš reči — da za njo grem — lepa je — ljudje bi rekli ni ljubezni na prvi pogled — ha — ljudje, poglejte jo — čaka me... —

Vse je bilo za njima: luči, ropot, avtomobilčki, ljudje... Nedaleč od cirkusa ga je počakala in ustavil se je tik nje. Občutek, da bi... sam ni vedel, kaj.

—... spal bede, norec neumni — kam letiš? — nočem nazaj — dobre so njene roke — zakaj se tresejo moje —

Objemal jo je okrog bokov. Opel 1277 F je bil daleč.

—...no koliko?«

— Koliko, koliko, koliko, kaj koliko — čuden je njen glas —

»Kaj, koliko?« je vprašal.

»Ali misliš, da sem ti dolžna to, ker si me peljal?« se je našobila. »Kaj si sploh rinil za mano? Mlečnozobec, ki se baha z denarjem, ko vozi avto...«

Roke so mu omahnile. Ali je to njegova iz sanj?

»No, ne bodi hud, je rekla. Ampak večer si mi pokvaril... Veš, če hočeš zastoj. Tebe imam rada. Malo. Nisi tak kot drugi...« Pobožala ga je. On pa je mislil, da to niso njene roke.

»Domov te bom spremljal, dekle,« je rekel.

»Domov,« je rekla. »Jaz sem pri neki moji teti, veš, ne doma. Kaj pa veš ti monseigneur o življenju? Mati me je zvlekla k eni babi, ko sem prvič, ko bi morala imeti baby. Bilo je strašno. Vem, da bi bil fantek, luškan, s črnimi očmi in plavimi lasmi.«

»Se ne bi hotela poročiti,« je vprašal.

»S teboj, človek dragi?... Bila sem že poročena. Imela sem dom, družino, stanovanje, moža v dobri službi. Lepega dne so ga zaprli. Poneveril je nekaj frankov. Potem je pobegnil neznanu kam. Bila sem na cesti.«

»In služba, bila bi neodvisna,« se je vmešal.

»Službe sem sita. Plača, da bi komaj lezel. Kaj plača... Služba: naš šef! Hotela sem biti vestna. Nikoli ni bilo nič prav narejeno. Dokler... dokler me ni dobil on in potem je šlo dalje in vse je bilo OK. Samo z menoj nekaj ni bilo OK. Potem sem šla v bar Excellence. Zaprl so me, češ da pomagam prekučevati z opijem. Dokazi? Nič. Zapor? Stiri mesece. Vsega sem imela dovolj za jesti in piti... Znanci, se je smejala. Če mi ne bi trebušček zrastel notri, bi še šlo...«

»V zaporu, je to...«

»Ti si prismojen, mali garçon!«

»In baby?«

»Sama sem odpravila. Sčasoma se vsega naučiš in privadiš,« je zatrjevala. »V službo bom morala, v redno službo. Moja teta me stalno sprašuje: 'Imaš že službo? Zastoj te ne bomo redili,' pravi. Včeraj sem ji dala 4000 frankov in le ni tiho. Ve, od kod so prišli in noče vedeti. Da, v službo bom šla, ne verjameš?«

Prišla sta do ulice, kjer ne svetijo več neonske luči, niti navadne motne luči ne.

»Adieu,« je rekla.

»Pozabi,« je rekla in zbežala.

Stegnil je roko v temo. Noč je bila dolga...

prijatelj

prijatelji

ji-hsu-ta

Medved Hang-Po je živel sam v veliki goščavi ob leni reki. Žive duše ni bilo blizu, kako tudi, ko pa v Hang-Pojevem revirju ni bilo ne zelene paše za zajce, ne sladkih korenčkov, ne žuželk, komaj da je bilo toliko medu, da je Hang-Po skromno živel. Poležaval je v brlogu, brundal v božje sonce in se praskal po levem uhlju. Praskal se je venomer, pa če ga je srbelo ali ne.

Nekoč pa je Hang-Poja uhelj res srbel. Praskal se je in praskal tako dolgo, da se je prikazalo na velikem uhlju nekaj temnordečih kapljic krvi.

»Tri sto kosmatih, kdo mi bo to zalizal!« je kihnil Hang-Po. »Ko pa moj jeziček ne seže do uhljev, Hm, hm,« je brundal in pocpetaval, ko je zagledal, kako mu je kri v kapljicah polzela po umazanem kožuščku. »Hm, hm, hm,« se je začel praskati še po desnem ušesu. Lezel je v brlog in spet iz brloga. Nič pametnega se ni mogel domisliti. »E, e, e, eh, hu, hu, hu, kaj ko bi stopil k sosedu Beng-Huju, lisjaku, ki živi tam za tretjo goro. Baje je čudno dober zdravnik.« Hang-Po je poskočil in takoj stekel k tolmunu, kot je to delal večkrat, se pogledal v bistri vodi in zdelo se mu je, da je mnogo pametnejši kot kdaj koli prej. Čez drn in strn jo je pocedil Hang-Po skozi goste leščevje čez goro in dolino in spet čez goro in dolino, dokler ni prispel do Beng-Hujevega brloga. Na vrat na nos je poprosil lisjaka, naj mu za božjo voljo zalize grozno rano na levem uhlju, ki da bi ga prav za gotovo, če ne bi bilo njega, dobrega prijatelja Beng-Huja, ugonobila.

»O, že,« se je zvijal Beng-Hu, »samo, dragi Hang-Po, to ne bo zastoj.«

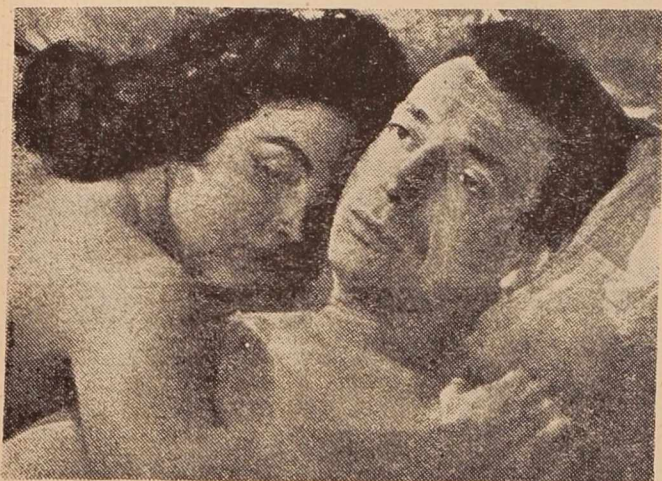
»No, no, hu, hu,« se je razčeperil Hang-Po, »moja dolina je bogata; vsega je dovolj. O ceni ne bova barantala. Najbolje bo, če se kar preseliš k meni, veš tako, lahko se zgodi, da se bom še kdaj popraskal...«

»Ha, ha, ha, ampak, če bo vsak dan za zajtrk debela kokoš in za kosilo lonček medu,« se je zasmejal lisjak.

»To pa, to pa, to pa, brez skrbi bodi,« je zagodrnjal medved. »Samo veš kaj, dragi sosed, če grem k tebi, bova še vedno sama. Predlagam, da povabiš tudi mojega prijatelja, ki tako izvrstno piska na sojin list.«

»Pa, pa, še njega povabi!« je zabrundal Hang-Po.

In veš kaj. Tudi moj prijatelj ima prijatelja, ki ve tako prijetno pripovedovati zgodbe,« je priliznjeno zagostolel Beng-Hu.

Ljubzenske scene so zelo pogoste na filmskih platnih.
Na sliki: Yves Montand in Maria Felix v filmu:
»Heroji so utrujeni«

Od zamisli do filma je dolga pot. Zamisel še ni sinopsis (osnutek za scenarij), sinopsis še ni scenarij, vsak scenarij še ni dober scenarij itd. Ta veriga je daljša, kot bi človek mislil. In tudi ko je film že začel svojo pot po platnih vsega sveta, še ne moremo trditi, da je — dober.

Vzemimo, da je začetek vsakega filma pri zamisli. Najprej jo je treba dobiti na papir. Za to so poklicani književniki, in to le taki, ki razumejo filmskega duha, sicer je vsa reč že v začetku obsojena na — brodolom. Ko dobi producent na pisalno mizo snemalno knjigo, smo že mnogo bliže — filmu. Še preden pa se producent odloči za to, ali bo film posnel ali ne, doživi ponavadi tudi snemalna knjiga vrsto sprememb. Svoje opravijo tudi razni sveti in svetovalci, ki pogosto zelo vplivajo na to, ali se bo producent odločil za snemanje ali ne in kakšne spremembe bo zahteval. Snemalna knjiga pa je tudi svojevrsten abecednik za producentovega kalkulant, da ne govorimo o režiserju in tehničnih sodelavcih. Producent, ki nosi odgovornost za ves komercialni uspeh ali neuspeh filma, pa ni edini odločilni činitelj. Tu je šef produkcije, razen njega pa še vodja produkcije. Mnogo snemalnih knjig (in še več scenarijev!) najde svoj konec v košu za papir in v koš za smetanje.

Seveda gledalci, ki gledajo film na platnu, niti ne sanjajo o tem, koliko raznih večjih, manjših in celo drobnih postavk je v vsakem obračunu po končanem filmu. Marsikomu bi se ob pogledu v te »skrivnosti« najezili lasje prav tako, kot tistim, ki filme proizvajajo.

Ni naš namen, da bi razpravljali, kaj je ceneje in učinkoviteje na filmskem platnu — zunanjji ali notranji posnetki. Pogosto pričara sposoben arhitekt (ne samo on!) na filmski trak

ustreznejše stvari, kakor jih lahko ustvari narava, (seveda ne tako, kakor jih imamo v spominu iz toliko »proslavljenega« filma »Beli jorgovan«). Tu ne smemo pozabiti še na tehniko in razne tehnične trike. Marsikateri prizor, ob katerem nam zastaja dih, nastane v ateljeju in prenekateri igralec, ki pade iz drvečega vlaka, pade v resnici le poldrug meter globoko — na mehko žimnico. Pri zunanjih posnetkih in gradnjah se spomnimo na koprodukcijski film »Ne obračaj se, La Tour«, ki so ga posneli v Beogradu, Varazdinu, itd. Stroški filma: 500 milijonov dinarjev, zgrajene trdnjave na prostem, gradovi, prekopi itd.

Imamo tudi filme, kjer ni niti enega zunanjega posnetka, kjer igrajo najodličnejšo vlogo kulise, kamera, kostumi, igra nosilcev glavnih vlog in še mnogo drugih stvari. Pri vsakem filmu pa morajo biti pri roki tudi krojači, maskerji itd., katerih delež nikakor ne kaže podcenjevati.

Filmski ateljeji vsega sveta so si v bistvu podobni. Režiserje imajo najrajši producenti takšne, ki stojijo pri snemanju »štoparico« v roki. Režiser je tisti, ki nosi vso odgovornost za umetniško vsebino filma, kajti brez njegovega prispevka bi bil film, ta skupek stotine in stotine prizorov, le neumetniški in diletanški zmaček. Ves čas snemanja imeti režiser pred seboj film kot umetniško in obrtniško celoto in tudi v tem je rešitev uganke, zakaj imamo dobre in slabe režiserje.

Čigava vloga je važnejša: vodje snemanja ali snemalca, ni treba razpravljati. Kaj lahko naredi dober snemalec (a tudi vodja snemanja), vemo iz lastne izkušnje (Figueroa itd.). Ko je film posnet, se ga lotijo ljudje v laboratorijih, ki potem, ko je kamera opravila svoje, naredijo v bistvu isto, kakor krojač v trgovini, ki prodaja nedokončano konfekcijo — vendar s še bolj omejenimi možnostmi. Kamera sama ima danes že neomejene možnosti — take, ki jih morajo priznavati še tako klasični in zakrknjeni nasprotniki filma. Naštevati konkretne primere bi bilo odveč. Kolikor je »štoparica« odpovedala pri snemanju, je čas za ljudi v laboratorijih eno najvažnejših meril, saj so

Dolga pot od zamisli do premiere

ili primeri, da so morali nekatere scene ponovno posneti zaradi nekaj sekund ali drugih reči. Tonski mojstri s sodelavci prav tako prispevajo svoje, vendar dokončajo samo tisto, — kar pa ne velja zmeraj, — kar so opravili umetniški in tehnični delavci že med snemanjem. Sem sodi tudi sinhronizacija, ki pa ne koristi vselej niti tehničnemu, še manj pa umetniškemu uspehu filma.

O filmskih igralcih in zlasti gralkah vedo povedati pogosto gledalci skoraj več kot oni sami. Očitek, da je filmskim igralcem lažje snemati posamezne kadre, ki — češ — trajajo le nekaj minut (ali pa tudi ne!), kakor pa gledališkim umetnikom, ki morajo ure in ure vaditi oziroma nastopati, je prav tak, kot če bi primerjali rečno vodo z jezerom. Delo filmskih igralcev je naporno in morda še za las bolj nevhvalno kot delo gledaliških igralcev. Sicer pa ni naš namen, da bi si s tem belili glavo.

Pri premieri pa še zmeraj nismo. Omeniti bi morali sploh

ne glede na pogosto tudi žolčne stolpce v časnikih uvrsti skoraj vsako pomembno filmsko delo med klasične umetnine in za mnogo let in desetletij ali še dlje preživi svoj čas. Zato pa je sedma umetnost še danes umetnost — bodočnosti.

FILM NA VASI

Kako sestaviti repertoar za našo vas? To je vprašanje, ki ga do danes še nismo rešili. Razvoj naše kinematografske mreže napreduje, ne razvija pa se tako, kot bi bilo treba. Navzlic temu je film prodril že v marsikateri predel ali naš kraj, kjer pred leti še o njem sanjali niso. Tu ne mislimo toliko krajev, ki imajo aparature za predvajanje filmov na normalni filmski trak, temveč one, ki se morajo zadovoljiti s projektorji na ozki film — po zaslugi redkih potujočih kinematografov in posameznikov, ki se zelo zavzemajo za filmsko prosveto. Na ta način postaja krog občinstva vedno širši. Tu pa sedaj nastopa vprašanje filmskega repertoarja predvsem drugače kot v primeru mest. Problem je v tem, kaj nuditi vasi, ker je vaško občinstvo — občinstvo s posebnimi možnostmi in potrebami.

Doslej se naša podjetja za razdeljevanje filmov niso kdo ve kaj zavzemala za to stvar. Saj bi bilo treba ponovno posneti vse domače igrane filme in velik del kratkometražnih na ozki filmski trak. Potem bi bilo treba ustanoviti tudi neko telo, ki bi skrbelo za to, kaj bi bilo potrebno posneti s širokega na ozki filmski trak. Tu prihajajo v poštev tudi tuji filmi, vendar le taki, ki ustrezajo vaškemu filmskemu občinstvu.

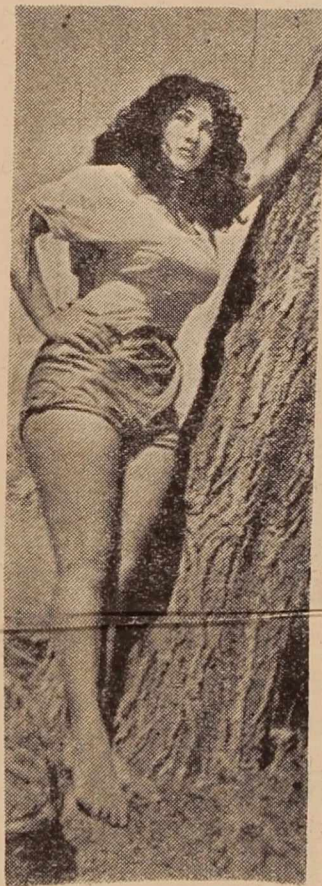
Najboljša in najbolj zanesljiva rešitev pa bo, da bodo vse vasi čimprej dobile projektorje za predvajanje filmov normalne širine, a tudi tu bo moral nekdo skrbeti zato, kakšen bo repertoar. Če hočemo izbrusiti okus gledalcev na vasi, bomo morali vsekakor za to nekaj ukreniti.

»BOGASTVO NASE

V Kopru je bila premiera barvnega filma »Bogastvo naše zemlje«, ki so ga v glavnem posneli na obalah Slovenske Istre. Film je posnelo ljubljansko podjetje »Viba film«.

V LJUBLJANI: FILMSKA PRAVLJICA

»Viba film« iz Ljubljane je začel te dni snemati filmsko pravljico »Kala«. Film bo režiral Andrej Hieng, snemalec je Janez Kaližnik, scenograf pa inženir Ivo Spincič. Glavne vloge so poverili Stanetu Severju, Jožetu Potokarju in Mihi Balohu. Film bodo posneli po romanu književnika Ivana Ribiča, ki je napisal tudi scenarij. Kakor kaže, bo film končan do pomladi prihodnjega leta. Naslednji film, ki ga bo izdelalo to podjetje, bo »Mladost na smučkah«. Scenarij sta napisala Igor Torkar in Jože Gale. Režiser bo Jože Gale.

Turška filmska igralka
Gonul Bayhan v filmu
»Žena na obali«

vse, ki sodelujejo pri delu in nastanku filma, če bi bilo dovolj prostora. Toda tudi pri premieri še delo ni dokončno opravljeno. Pogosto morajo pomoč škarkje (ne samo zaradi muhaste cenzure), ali pa film sploh umaknejo s programa ne samo v lokalnem, temveč tudi v širšem merilu. Tudi kritiki si niso zmeraj enotni. Vendar se

Rita Moreno v ameriškem filmu »Vrt zla«

Film in družba

Naše sodobno življenje je neizčrpen vir za filmsko obdelavo; v njem je mnogo dramatičnega, a tudi tragičnega in komičnega. Velika družbena dogajanja in težke izkušnje, ki smo jih preživeli in jih še preživljamo, se odražajo v življenju vsakega posameznika, v njegovih osebnih dramah, tragedijah in komedijah. Zdi se mi, da se premalo poglobljamo prav v tega posameznika, katerega usoda in leblebič vendarle sorazmerno bolj zanimalo kot v književnosti. Ne mislim, da življenje sodobnih kmetov ne bi moralo biti zastopano v filmu in da je umetniška obdelava te problematike že sama po sebi znak konservativizma. Tudi na vasi se poraja nekaj novega, sicer počasneje kot v mestu in v industrijskih središčih, toda poraja se vendarle. V nekaterih naših republikah je doseglo povezovanje vasi z mestom že dokaj visoko stopnjo in zato se odpira tudi s tem nova, ljudsko zelo zanimiva problematika, zlasti če se ta proces odvija v pogojih socialistične graditve. Zato sem daleč od sheme: kmečka tematika — konservativna tematika, mestna — moderna tematika. Ljudje, ki postavljajo take sheme, verjetno zelo malo vedo tako o mestu kot o vasi.
(Boris Zihert)

PREMIERA NAD OBLAKI

Na Zapadu je danes že tako da je marsikaj brez velike reklame obsojeno že vnaprej na propad. Tako so v stalnem iskanju novih reklamnih sredstev prišla filmska razdeljevalna podjetja na Zapadu, skupno z letalskimi družbami, na idejo, da bi prirejali kinematografske predstave v letalih, ki letijo v višini 6000 m. Ta poskus letalske družbe TAI je zelo vzbudil veliko zanimanje med prvimi gledalci filma med nekim poletom nad Parizom. Potniška kabina je postala kinematografska dvorana s platnom velikosti 1,20 x 0,80 m, na katerem so prikazovali filme, širine 16 mm. Za prvo predstavo so izbrali premiero filma režiserja Christiana Jacquesa »Natalija« — policijski film, v katerem režiserjeva žena Martine Carol igra glavno vlogo žene znane ga detektiva.

Prva predstava pa žal ni minila povsem tako gladko, kot so si prireditelji želeli. Predosem niso mogli ustvariti dovolj teme in tako so bile slike precej bele. Poleg tega so se premikale levo in desno — pač glede na nihanje letala, ki se ni poozpelo povsem do 6000 metrov višine, na kateri šele postane stabilnost aparata popolna. Kar zadeva zvok, so ga morali dvigniti za en ton, da bi preglasili brnenje in ropot letalskih motorjev. Na ta način je postal zvok preglasen.

Po tem prvem poskusu gledanja filma nad oblaki Pariza je minila druga predstava v letalu z mnogo več uspeha. Potniki letala Paris-Atene so že imeli večji užitek.

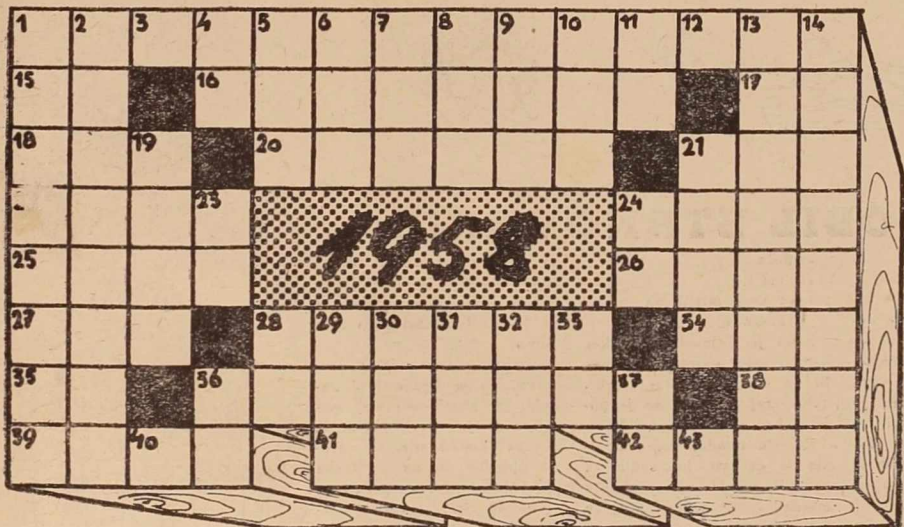
Družba TAI sodi, da bo ta način skrajšal pot zlasti potnikom, ki lete na primer med Parizom in Oaklandom, ta pot

pa traja nič več in nič manj kot 48 ur. Predvajanja filmov v letalih pa se bodo lahko posluževali tudi na krajših progah. Seveda bodo zato morali izbrati ustrezne kratke filme.

Balet v višini 6000 m — nič več novega

NOVOLETNA NAGRADNA KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. Zelja uredništva »Pomurskega vestnika« svojim naročnikom in bralcem; 15. dva enaka samoglasnika; 16. popiti; 17. ploščinska mera; 18. vodna žival; 20. dan v tednu; 21. kratica za ameriško protiblaševalno službo; 22. moško ime; 24. stil; 25. primerjalni prislov; 26. kraj na Gorenjskem, znan po

čevljarstvu; 27. naplačilo; 28. skupaj z 20 vodoravno daje ime pomembnega mesta v severovzhodni Sloveniji; 34. ime hrvaškega pesnika Ujevića; 35. pritrilnica; 36. počiva; 37. kazalni zaimek; 39. mitološki bog ljubezni; 41. moško ime (prvi človek iz biblije); 42. segnit.

NAVPIČNO: 1. podoknica; 2. kažen odpor; 3. mednarodni znak za vzhod; 4. začetnice psevdonima Prežihovega Voranca, v času njegovega bivanja med drugo svetovno vojno v Ljubljani; 5. del obraza; 6. kratica za upravno organizacijo; 7. kratica za narodno-osvobodil-

no borbo; 8. čutilo; 9. električna merska enota; 10. ime pevke v mariborskem gledališču; 11. skrajšan veznik; 12. avtomobilski znak za Španijo; 13. prebiti v taboru; 14. izvirnik; 19. vrhnja plast na telesu; 21. znano predvojno sredstvo za uničevanje mrčesa; 23. nikalnica; 24. dva sičnika; 28. tretji ton v solmizaciji; 29. naprava za merjenje časa; 30. pust, oster, raskav; 31. oblika osebnega zaimeka; 32. vprašalni prislov; 33. arabski žrebec; 36. kratica za farmacevta; 37. vas pri Ljubljani; 40. kisik; 43. mednarodni znak za sever.

ZA PRAVILNO REŠENO NOVOLETNO NAGRADNO KRIŽANKO BOMO IZZREBALI NASLEDNJE NAGRADE:

1. ENO PO 1000 DINARJEV

2. DVE PO 500 DINARJEV

3. ŠTIRI PO 250 DINARJEV

4. 40 PO ENO LEPO KNJIGO

RESITVE POSLJITE DO 10. JANUARJA 1958 NA UREDNIŠTVO »POMURSKEGA VESTNIKA«

NENAVADNI
MALI OGLASI

Pod »POZNANSTVA« je v budimpeštanskem časopisu »Svobodno ljudstvo« izšel oglas: »Mlada dekle, staro 23 let, študentka, nosi očala, bi rado poročilo resnega moškega, ki je proti temu, da bi se spoznal z dekleti preko časopisnih oglasov!«

Pod »ZENITVE« je objavil ameriški časopis »South — Bend — Chronicle«: Lastnik tistih treh starih srebrnih novčičev, ki je dovolil mojemu sinu, da jih pogleda in jih je moj sin nato požrl, naj se javi. Novčiči so zopet tukaj.«

Pod »ZENITVE« so lahko bralci »Journal Herald« v Daytonu (Ohio, ZDA) brali tak oglas: »Tisti gospod, ki mi je leta 1940 ponudil zakon, naj se prosim zopet oglasi. Med tem sem postala zopet prosta. Amelija Thompson.«

ANEKDOTE

DOBRI ČUVAJ

Slavni kipar Ivan Meštrovič je na neki umetnostni razstavi razkladal svoji družbi svoja razstavljena dela. Tedaj se je nenadoma oglašil čuvaj, ki Meštroviča ni poznal:

»Oprostite — razstavljenih predmetov se ne smete dotikati!«

Meštrovič se je nasmešnil in dejal: »Dragi prijatelj, ko bi vi vedeli, kolikokrat sem se z rokami dotaknil že teh kipov...«

»To ste imeli srečo, da vas jaz nisem dobil pri tem!« je strogo dejal čuvaj.

SVETOPISEMSKO

Slavni skladatelj Beethoven je nekoč moral prisostvovati zabavi, kjer je domača hčerka morila spodinja zaupno vprašala Beethovna, kaj meni k hčerkinem igranju.

»Vaša gospodična hčerka je zelo verna,« je odgovoril Beethoven.

»Kaj ima vernost opraviti z igranjem na klavir?« se je začudila mati.

»Ker se vztrajno drži pravila iz svetega pisma: Naj ve levica kar dela desnica!«

VOLILNA PRAVICA

V ZDA je dolgo časa veljalo (ponekod velja še danes), da so smeli voliti samo tisti državljani, ki so plačevali davke. Znan izumitelj in državnik Benjamin Franklin je bil proti temu. Dejal je: »Imam lepega oslička, za katerega plačujem davek — torej imam volilno pravico. Če bi mi pa žival poginila, bi ne plačeval več zanj davka — in bi izgubil volilno pravico. Tako bi zdaj res rad vedel, kdo je pravzaprav volilec: jaz ali moj osel?«

KNJIZEVNOST

»Res ne vem, zakaj toliko hvalijo tega Hemingwaya. Tisti roman »Beračev zlati«, ki ga je napisal...«

»Toda saj Hemingway ni napisal »Beračevega zlata!«

»No — vidiš — torej še celo tega ni napisal!«

PRIMERNA PIJAČA

»Ali nimate kakšno takšno pijačo, po kateri gostje gredo kmalu domov?«

BREZ BESED

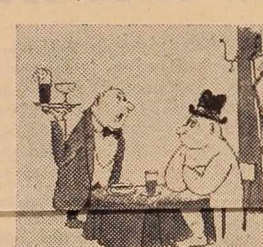

ČUDEZNA SREDSTVA

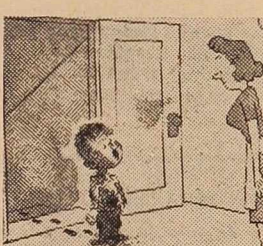
»Ali nimate kakšnega novega čudežnega sredstva. To sem že imela pretekli teden in ni pomagalo...«

DOSTOJNOST PRED VSEM

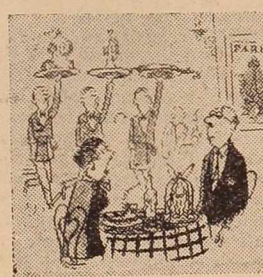
»Oprostite gospod, toda ni dostojno sedeti v lokalu s klubom na glavi...«

INVENTURA

»Mamica, da boš vedela — imamo točno 4897 kosov premo-ga...«

PO NAROČILU

»To imaš zdaj od tega, da si vedno trdil, kako znaš perfektno francosko!«

Arkadij Averčenko:

Eden mojih prijateljev, prijeten toda resen človek, ni imel stanovanja. Iskal je, iskal toda ničesar ni našel... Končno je objavil v časopisu naslednji oglas: »Pripravljen sem poročiti hčerko družine, ki mi odstopi v svojem stanovanju eno sobo. Starost ni važna. Cena ni važna. Važna je soba.«

Moj prijatelj je bil pаметen mož.

Se istega dne se je pojavil pri njem starejši gospod:

»Prihajam zaradi moje hčere...«

»In zaradi stanovanja, seveda?« je dejal moj prijatelj previdno.

»Seveda. Saj eno brez drugega ne gre.«

»Mi je zelo prijetno. Ali je čedna?«

»Se kar gre. Bolj nizke postavne, elegantna...«

TRI EKSPRESNE ZGODBE

VLJUDNOST IN TAKT

Moj sin je v tistih nerodnih letih — ko ni več otrok, a vendar še ni mož. Zato ga morijo problemi, mnogi problemi.

»Očka,« me je nedavno vprašal, »kakšna je pravzaprav razlika med »vljudnostjo« in »taktom«?«

»Hm — to ni lahko obrazložiti, sinko moj,« sem dejal.

»Vljudnost je na primer, če pomotoma odpreš vrata v kopalnico v kateri se prav tedaj kopa mlada dama in rečeš: »Oprostite, tovarišica!« Takt pa je, če tedaj rečeš: »Oprostite, tovariš...!«

NAŠA TETA

Pri nas imamo razen ostale normalne družine še staro teto. Dobra stara teta, ki varuje otroke, kuha, pospravlja in še daje vso svojo pokojnino v družinski proračun. Skratka — angel, ne teta.

Včeraj sem bral iz časopisa: »Pomisli, v New Yorku vsako uro povozi avto enega človeka...«

»Vsako uro?« se tedaj začudi teta. »Le kako to vzdrži ta ubogi revež...?«

MISLI

V kupeju sedimo štirje: mati z odraslo hčerko, nesimpatičen nadut mladenič, ki podjetno strelja z očmi na hčerko in jaz. Nenadoma zapeljemo v predor in kupe zajame tema. Tedaj se v nastalo tišino sliši razločno glasen poljub in takoj nato zvoneča zaušnica.

Kmalu nato se zopet posveti.

Mati pomisli: »Glej jo no, moja hčerka, kako hrabro se brani pred tem vsiljivim smrkavcem!«

Hčerka gleda mater in si misli: »Kdo bi si mislil, da ima tudi mama šanse? Le kateri jo je poljubil — mladi ali oni starejši?«

Naduti mladenič jezno premleva v sebi: »To je višek — oni drugi poljublja — in jaz dobivam klofute!«

Jaz pa sem gledal skozi okno in si mislil: »Ali bo kmalu kakšen predor, da bom zopet lahko poljubil svojo roko in prisolil klofuto temu bedastemu polizancu?«

BREZ BESED

ČUDNE REČI ŠIROM PO SVETU

Ali je prepovedano sprehajati se v sami nočni srajčki po ulicah — to je bilo nedavno vprašanje, s katerim so se bavili juristi v kalifornijskem

javnem tožilstvu. Neka policijska patrula je namreč prijavila filmsko zvezdnico Liso Davis, da se je sprehajala po hollywoodskih ulicah, oblečena samo v kratko rožnato nočno srajčko, da bi delala reklamo za svoj novi film. Toda juristi so morali prepovedano sprehajati po ulicah na primer v kopalkah — o spalnih srajčah pa ni v zakonu nič pisanega...

Po 37-letnem zakonu je mrs. Gwendolin Heedings iz Auburna v Avstraliji zahtevala ločitev zakona in jo tudi dobila. Sodnik je namreč bil kot ona mnenja, da je bilo od moža le preveč kruto, da je takoj prvi

dan po poroki (pred 37 leti!) točno po ženini meri izdelal lepo krsto in jo postavil v zakonsko spalnico. »Zdaj, po 37. letih, imam tega neprijetnega namigovanja dovolj!« je dejala žena in zakon je bil ločen po moževi krivdi.

Idealen hotel za moške goste sta odprli v angleškem mestu dve bivši manekenki, sestrice Pam (21 let) in Beryl (25 let) Reece. Posebnost tega hotela je,

V ČASU ROBOTOV

»Torej, da veš — ti si možki, čeprav to ni bistveno...«

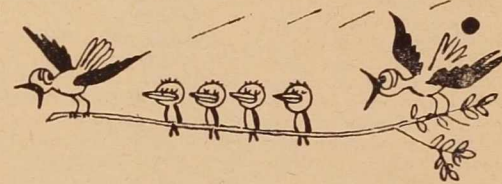
MOŽJE

Peter in Pavla sta se komaj spoznala. Seveda — velika ljubezen, na prvi pogled. Potem pride prvi poljub. Dolg, dolg, dolg...

»Oh,« vzdihne Peter melanholično. »Kje so tisti časi, ko so dekleta padala v nezavest, kadar jih je možki poljubil...«

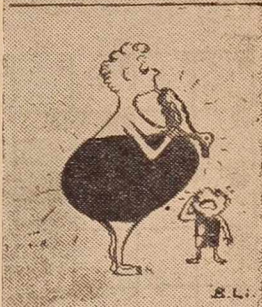
»Oh,« vzkligne Pavla, »in kje so tisti časi, ko so znali možki tako poljubljati, da je dekleta lahko padlo v nezavest!«

DANAŠNJA MLADINA

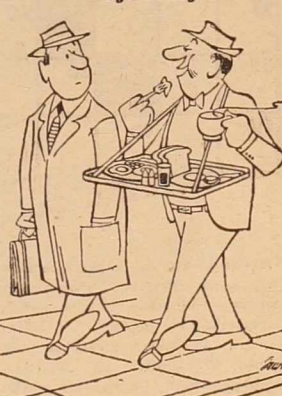

Ko smo bili mi mladi, nismo smeli biti tako leni!«

TRAGEDIJA Z NAPIHOVANJEM

ZJUTRAJ

»Veš — to je zelo praktično. Tako lahko pol ure dalje spim!«

JELKA

Ob robu gozda, blizu travnika, je rastla mala Jelka. Sonce je toplo sijalo. Jelka je stegovala veje in vejice, da bi ga bolje čutila. Bila je pomlad. Toda Jelka ni bila zadovoljna. Po travniku sta pritekla Dolgouhec in Kratkorepec in hop-hop, že sta bila čez njo. Jelka je tožila: »Čisto majhna sem. Vsak zajec me preskoči.«

Potem je prišlo toplo poletje. Jagode, gobe, vse okoli Jelke je bilo živo in pisano. V goste so prihajali ptički in se zibali na nji. Otroci so se igrali okoli nje. Nabirali so gozdne sadeže in sploh bili veseli in srečni. Le Jelka ni bila. Otroci so odhajali domov. Jelka pa ni mogla z njimi. Zemlja jo je držala.

»Da bi bila vsaj velika, lepa Jelka,« je godrnjala, »kot sta stric Bor in teta Breza in hrust Hrast in vsi okoli nje! Da bi mogla videti vsaj, kam so odšli otroci?«

Tudi ponoči je majala s svojimi vejami in delala veter. Teta Breza jo je karala: »Jelka, Jelka, kaj ne spiš? Vsaj ponoči daj mir nam starim!«

»Ko sem pa tako majhna,« je rekla Jelka. »Vesela bodi, da si še majhna,« je rekla teta Breza. »Jaz bi bila tako rada še mlada. Zdaj lepo zaspi! Potem boš hitreje rastle, če boš pridno spala!«

Na jesen je postala Jelka vitko, lepo drevo, še vedno bolj malo kot veliko. Otroci so se mudili pod Hrastom in nabirali želod. In ko se je bližala zima, so odletele tudi ptičke. Le vrabci postopaj so razgrajali in klepetali. Nekoč sta Jelko obiskala veveričji parček: Brkač in Brklja. Priskakljala sta na Jelko, ona pa se je kislo držala.

»Zakaj nas nič več tako lepo ne ziblješ, Jelka,« je rekel Brkač. »Ali si žalostna? Ne bodi, no. Saj si tako lepa in vitka in majhna. Tebe bo gotovo dedek Mraz s seboj vzel. In boš videla nekaj posebnega!«

Jelka je hotela oprasati, kdo je to dedek Mraz in kakšen je. Toda prijaznih veveric že ni bilo več.

In potem je padal sneg, sneg, vse je bilo belo. Teta Breza in hrust Hrast sta bila tako uboga, gola. Vso listje sta izgubila. In Jelka? Bila je najlepše drevo daleč naokoli.

Malo pred Novim letom se je pripeljal na sankah Dedek Mraz. Šel je od drevesa do drevesa in izbral prav njo, malo Jelko. Nežno jo je odrezal od zemlje in naložil na svoje sani. Jelka je bila spet žalostna. Kam jo le pelje prijazen Dedek? Zdaj se rasti ne bom mogla, ker nimam korenin, je premišljevala.

Z Dedkom Mrazom sta prispela do lične hišice. Tukaj je Jelko Dedek Mraz okrasil s samimi lepimi rečmi. Prav ob novem letu je Jelka zibala na svojih vejah, kaj mislite ptičke in veverice? Ne! Zvončke in bonbončke in svečke in zlate orehe in pisana jabolka. Okoli nje so plesali otroci in veselo ozkikali: novoletna jelka! Tedaj je bila Jelka srečna.

NAŠIM PIONIRJEM IN CICIBANČKOM

ŽELIMO

Srečno Novo Leto

Tri pesmi Manka Golarja

PESEM O NOVOLETNI JELKI

Zasipal je snežec poljane,
pokril je vsa polja in breg,
pobožal je smreke zaspane,
oj beli, srebrni spet sneg.

Prečudežna jelka srebrna,
lepoto nocoj nam razlij,
ko noč bo zasjala vsa črna,
objame naj zvezdic te sij.

PUJSEK KRULI

Pujsek lačen kruli, kruli,
In v korito prazno buli.
Gleda, če bo kaj jedače,
kajti suhe so mu krače.

Naj do zime le nam kruli,
ko ledeni mraz prituli.
Bodo, ej, takrat koline!
Že sedaj cedimo slinel!

Zapihal je sever z daljave,
potoke uklenil je v led,
zazibal je smreke sanjave,
tam hrast je ves v snegu objet.

Oj, jelka, oj jelka srebrna,
objame luči naj te žar,
naj noč se prelije vsa črna
v blestenje in radost in čar!

Nič ne dela, ta lenušček.
Samo misli, kak trebušček
bi napolnil, da bi skleda
polna bila, ki vanj gleda.

MI IMAMO MUCA

Mi imamo muca,
temen je kožušček,
neprestano prede
v kotu si lenušček.

Prede, vedno prede
čudno nam predivo —
Glej, tam v luknji črni
miško drobno, sivo!

Hop, poskoči mucek
in pozabi presti —
miško, drobno miško
muc hotel bi snesti.

A zaman muc skoči,
ker je len lenušček,
pa ostal mu prazen,
lačen je trebušček.

Miška mu iz luknje
se grdo spakuje —
na zapečku mucek
len se naš huduje.

Lastovke

Lastovke se zadnjikrat zbero,
zbero se nad vasjo
in zadnjikrat jih slišim:
milo mi pojo.

In že letijo čez polja
in že oko jih več ne vidi,
ko izgubijo se v daljini
in obsedijo sred morja.

In zopet dalje lastovke lete,
tja v tople kraje kraj obale
in tam za nekaj časa obsedijo
in zopet v dalj letijo.

MARIJA BALAZIC

7 b. razr. osn. šole
Križevci pri Ljutomeru

MARTA:

Ježek

Mamica, mamica,
danes smo našli
v listju za vrhom
bodečega strička.
Kot kupček je igel
ostrih, bodečih,
na koncu blestečih.

Mamica, mamica,
šiva ta striček
morda sam čevljičke,
morda oblečko —
za Majdico?
Saj ima šivanke
zataknjene kot til!

Mamica, mamica,
videl sem glavico!
Gobček je črn kot malina
in okca dva živa.

O, Mihec!
To pa je striček ježek.
Svoje šivanke
bo rabil za šivanje suknjice,
tople za zimo bundice!

Dedek Mraz na pohodu

Decembrski dnevi so minevali v nestrpnem pričakovanju pomurskih pionirjev: ali se bo njihov Dedek Mraz letos pripeljal na vozu ali pa bo »prijadral« v pokrajino na saneh, se pravi, da mu bo Snežak pogrnil belo preprogo na pot. Morda pa snežinke že potujejo k nam — kaj vemo, kajti sedaj, ko o prihodu Dedka Mraza poročamo, jih še ni bilo na spregled. Vsekakor: Dedek Mraz je zagotovo prišel, saj nam to sporočajo iz vseh krajev; prišel je s svojo polno malho in razveselil naše najmlajše, pa tudi starejšim je marsikje raznežil lica in jih vsaj za bežne trenutke popeljal v svet otroškega veselja.

Kakor smo že poročali, so v RADGONSKI OBČINI organizirali pravcati »vlak« z blizu 100 udeleženci, v spremstvu katerega je Dedek Mraz obiskal vse šole v občinskem okolišu. Tudi letos je lahko globoko segel v malho, saj so mu precej prispevali občina, podjetja in kmetijske zadruge. Proslave so pripravili tudi na vseh šolah. Dedek Mraz je iz občinskega središča obiskal tudi vse šole v LENDAVSKI OBČINI. Povsod so ga lepo sprejeli. Na poti so ga spremljale snežinke, skratke in priljubljene živali. Ljudski odbor, podjetja in kmetijske zadruge so se letos odločile kar za občinskega Dedka, medtem ko so prejšnja leta bili deležni njihovih darov pretežno samo lendavski otroci. Tako je tudi prav! V PETROVSKI OBČINI je Dedek Mraz z občinskim avtom obiskal vse pionirske odrede in jih obdaril s kolektivnimi darili, tako da bodo pionirji lahko prihodnje leto še uspešnejše delovali v svojih krožkih. Na vseh šolah so ga dočakali s primernimi kulturnimi prireditvami. V LJUTOMERU se je Dedek Mraz tudi letos odločil za sprehod po mestu. To je bilo veselja in presenečenja! Kakor je že tradicija, so ob njegovem prihodu priredili za majhne in odrasle pravljenske igrice, prizorke iz živalskega sveta itd. Lepo so ga sprejeli tudi na drugih šolah v občinskem okolišu in ga zadržali na svojih kulturnih prireditvah. V BELTINCIH je bila tudi letos tradicionalna otroška parada po ulicah, potem pa so se otroci zbrali okrog svojega

Dedka v šoli in vrtcu. Otroke so obdarili tudi v drugih šolah. Pri GRADU so se poleg ljudskega odbora izkazale kmetijske zadruge in primaknile Dedku Mrazu precej denarja, ko je potkral na njihove duri. Dedek pa se je zato tolikanj bolj vesel sprehajal po občinskem središču v družbi svojih ljubljencev. Malčke in pionirje je obdaril tudi po vseh šolah. Mladina pa ga bo povabila še na svoj »Veseli večer« v domačem gradu. V MARTJANSKI OBČINI je Dedek Mraz kljub temu, da je dokajšen prepil v občinski blagajni, obiskal vse šole in obdaroval mlade občane. Na svoji poti si je pridobil tudi naklonjenost kmetijskih zadrug in staršev, ki ga niso pustili praznih rok. V VIDEMSKI OBČINI so se letos odločili za bolj intimna srečanja z Dedkom Mrazom — v vsakem šolskem razredu posebej, saj so pionirji tako še bolj sproščeno pokramljali s svojim dobrotnikom. Take sprejeme so priredili na vseh šolah, pripravili so otroške igrice in prizorke, učenci pa so se obdarovali tudi medsebojno, kar jih je še bolj zblížalo. Na CANKOVI bo Dedek Mraz obiskal tudi odrasle na »Veselem večeru«, ki ga bo priredila mladina, še prej pa je po šolah obdaril pionirje in cicibane, saj je precej naravnal zanje na občini, v podjetjih in zadrugah... Svoje potovanje po občini pa je moral odložiti na prihodnje leto, saj mu je ob prihodu odpovedal svojo naklonjenost stric Snežak, da bi se lahko popeljal naokoli s sanmi.

S. K.

Manko Golar:

POVEST O DEDKU MRAZU

Tisto leto je pritiskala zima vedno huje. Snega je bilo že skoraj do vrha streh, naletaval pa je še kar dalje. Vsa pota iz vasi so bila zametena. Sicer pa je bila tudi cesta tiha in iz daljave ni bilo slišati veselih kraguljčkov, ki bi pozvanjali zimsko pesem drvečim sanem. Tako je bilo tiho, kot bi velik molk objel vso zemljo do zadnje vejice na visoki smreki. Globoko k tlom sklonjena drevesa so vdano ječala v zimski dan, kot bi bila že navajena belega bremena.

Na robu gorske vasice je ponižno ždela tiha kočica in drhtela v zimskem viharju, ki je hrumel preko gora v dolino. V kočici pa je bila izba, majhna izba z majhnimi okenci, ki so bila zasuta s snegom, da se ni videlo niti do sosedovih. In petero otročičkov se je stiskalo k materi; čisto so bili majhni, le Lojzek in Lizika sta hodila že v šolo. Oče je nemo stopal po izbi in zdaj in zdaj poskušal s pogledom predreti zasnežena okenca.

Hudo je bilo v kočici. Mrzla zima je požrla vsa drva. In zdaj je ostala peč brez drv, brez ognja. Obupano je zrl oče na mrzlo peč, zdaj na drgetajočo dečico, posebno na majhno Tinico, ki je ležala še v zibki in je komaj dobro pokukala na svet. Končno je stisnil iz sebe:

»Naj se zgodi, kar se hoče! V goro pojdem, po drva pojdem, da ne zmrznemo!« Molče mu je prikimala mati in vzdihnila globoko, kajti bala se je, da jim ne bi ostal oče kje v snegu. Lahko bi ga srečali tudi volkovi, ki so takrat silili prav do vasi. Hitro je oblekel debelo kamizolo, na glavo nadel gorko kučmo, s podstrešja privlekel sani, še enkrat globoko vzdihnil in že si je utiral pot po visokem snegu proti gori, kjer je rastle njegov majhen gozdiček. Do pasu se mu je udiral sneg in prazne sani so se mu zdele, kot bi bile naložene z vrečami peska. Čeprav mu je bril veter neusmiljeno v lice, mu je pot v curku lil z obraza, da so mu ledeneli gosti brki. Skoraj do opoldne je hodil, ko je prišel do svojega gozdiča. In že je zapela sekira in kmalu je omahnila brez hrušča v sneg mlada bukev. Hitro jo je razsekal in jo naložil na sani. Ko pa je potegnil zanje, je videl, da jih ne more premakniti z mesta; tovor je bil pretežak. Ubogi oče je poskušal še in še, toda sani so lezle vedno globlje v sneg. Čisto obupan je sedel na štor posekane buke in žalostno strmел pred se.

Zdajci pa! Kaj je to?! Kot bi kdo lomastil po gozdičku! Da ni volk! Že je skočil oče pokonci, pograbil sekiro, da bi se branil pred zverino. Pa ni bil volk. Proti njemu je prihajal že prileten mož. Sivi lasje so mu padali izpod polhovke, na beli bradi pa so mu lesketali beli kristali in prijazen smeh mu je šel preko lica. Oblečen je bil v domač kozuh, porisan z lepimi rožami. In že je vprašal:

»Hoj, kaj me gledaš tako preplašeno. Mar me ne poznaš?«

Oče je odgovoril: »Ne poznam te, dedek! Od kod si se vzel v hipu, v tej pusti šumi? In kam te vodi pot s košem na ramah, ki ne more biti lahek?« Dedek je rekel: »Ne poznaš me? Dedek Mraz sem vendar, dober prijatelj otrok, prijatelj tudi vaše Tinice in Tončke in Lizike in vseh, ki te čakajo doma. V dolino sem namenjen, moj čas je že prišel in ne smem več odlašati.«

»Dedek Mraz?« ga je začudeno povprašal oče.

»Da, Dedek Mraz sem! No, kaj pa gledaš tako žalostno pred se? Kaj se je zgodilo?«

In ubogi oče mu je povedal vse. Rekel mu je, da so doma brez drv, da zmrzuje v zibki majhna Tinica in da mati joče od žalosti. In da ne more sani premakniti z mesta, kaj šele, da bi jih potegnil v dolino.

»Ej, če je tako, bo kmalu v redu. Kar sedi še ti nanje. Kmalu bomo v dolini.«

In komaj je sedel oče na sani, je pričelo drveti proti dolini; oče se ni še dobro razgledal okrog sebe, ko so stale sani že pred njegovo bajto.

»Tako, doma smo,« je dejal Dedek Mraz. Tonček že kuka skozi vrata. Kar brž v izbo, da bo kaj toplote.«

Ko je stopil Dedek Mraz v izbo, so se ga otroci ustrašili.

»Oho,« se je zasmejal Dedek Mraz, »mar se me bojite! Mar me ne poznate?«

In je bil Jožek tisti, ki se ga je lotila najprej korajža:

»Bi dejal, da si Dedek Mraz.«

»Zadel si,« se je zasmejal Dedek Mraz, »v dolino sem prišel, da obiščem zopet svojo dečico. In vi ste prvi, ki sem jih prišel pogledat.«

Ni trajalo dolgo, ko so otroci že posedali v naročju dobrega Dedka Mraza, in majhna Lizika mu je poskušala kar po bradi prilesti na hrbet. To je bilo smeja in veselja. Še Tinica v zibki je veselo stegovala drobne ročice po Dedku in ga hotela uloviti za sive brke.

In šele pozno v noč se je spomnil Dedek Mraz, da mora dalje in nobena prošnja ni nič zalegla. Dedek Mraz je rekel:

»Naprej moram, kajti kaj bi rekli otročički, če bi jih Dedek Mraz ne obiskal.

No, in preden grem dalje, tole vam dajem iz svojega koša. Ob letu pa na svidenje, če boste pridni!«

Že je Dedek Mraz oprtal koš, voščil srečno novo leto in stopil v svetlo noč. Dolgo časa so gledali otroci skozi vrata za Dedkom, dokler ni utonil v temini in še prisluskovali, če bi se Dedek Mraz le vrnil. Toda Dedka ni bilo več nazaj.

V izbi pa se je širila prijetna toplota iz peči in tudi v srcih vseh je bilo toplo, saj ni pozabil Dedek Mraz tudi teh, ki so živeli v skromni bajti na robu gorske vasice.

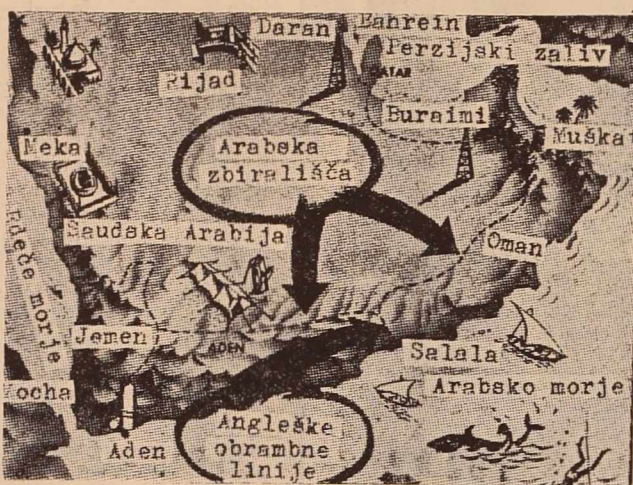
OBISK Z ARABSKEGA JUGA

Obisk jemenskega prestolonaslednika Seif el Badra v Jugoslaviji spada med tiste državniške obiske v naši deželi, ki krepijo in utrjujejo politiko miru in aktivne koeksistence med narodi. Naši narodi so sprejeli obisk s skrajnega arabskega juga s simpatijami in zadovoljstvom. Kljub geografski precejšnji oddaljenosti smo Jugoslovani v mednarodni politiki zasledovali politiko Jemena in njegove ukrepe v OZN in ugotovili, da je boj arabskih narodov v skladu s težnjami človeštva po mednarodni enakopravnosti in utrditvi miru. Jemenski gost je že mnogo potoval po svetu. Bil je v Sovjetski zvezi, ZDA, Londonu, Parizu in v nekaterih drugih državah. V Jugoslavijo je prispel po obisku iz Poljske. Jemen spada med tiste države Srednjega vzhoda, ki niso vključene v blokovsko razdeljenost sveta. Od ustanovitve Arabske lige leta 1945 je Jemen aktiven član te arabske organizacije, ki je kljub vsem krizam in težavam ostala vreden činitelj medarabske solidarnosti. Visoki gost iz Jemena prihaja v našo državo kot eden od predstavnikov arabskega sveta, s katerim je Jugoslavija v zadnjih letih vzpostavila tesne in prijateljske stike. Jugoslavija je v svoji dosledni zunanji politiki podpirala stalno in poudarjeno težnjo arabskih narodov v njihovi borbi za osamosvojitve in nacionalno neodvisnost. Zato je bil tudi sedanj obisk naravno in normalno nadaljevanje dosedanjih dobrih odnosov med Jugoslavijo in arabskimi narodi. Zastava Jemena — kriva sablja na rdečem polju, ki je posuta z zvezdami — simbolizira stoletno borbo tega naroda za neodvisnost in pravico za nacionalni obstoj.

Na koncu še nekaj besed o osebnosti jemenskega gosta. Njegovo ime se je pojavilo zlasti leta 1955, ko so zarotniki vrgli s prestola kralja Ahmeda in ga proglasili za vladarja njegovega brata Abdulaha. Princ Badr je zarotnikom ušel ter se zatekel do vernih plemen Hašid in Bakin na planskem področju. Na čelu deset tisoč bojnikov je princ Badr ušel zarotnike in svojega očeta Ahmeda ponovno vrnil na prestol. Po tej akciji so na trgu javno usmrtili 15 voditeljev zarotnikov, med katerimi sta bila tudi dva brata kralja Ahmeda. Kmalu sledijo imenovanja prestolonaslednika za podpredsednika vlade, zunanjskega in obrambnega ministra. Hkrati so ga postavili na čelo komisije, ki bo skrbela za modernizacijo upravljanja v državi in za napredek gospodarstva. Po modernizaciji svoje armade je vodil tudi zapletene razgovore z Veliko Britanijo zaradi likvidacije obmejnih sporov Jemena z britansko kolonijo Aden.

EGIPT NA NOVI POTI

V Egiptu so te dni proslavili obletnico končane napada Britancev in Francozov, ki se je za slednje precej klavirno končal. Predsednik republike Naser je v svojem govoru ostro nastopil proti blokom in proti sklepom zasedanja Atlantskega pakta o ustanavljanju raketnih baz v raznih evropskih državah. Egiptovska vlada je nedavno maksimirala cene vseh predmetov, ki jih potrebujejo zlasti reonjski sloji egiptovskega prebivalstva. Ta ukrep je odraz težav gospodarske blokade s strani Zahoda, saj ima Egipt blokiranje tekoče račune v Londonu ter mora preusmeriti svoje trgovanje. V Egiptu se verjetno tudi dobro zavedajo, da tak ukrep zahteva precejšnjo administracijo za nadzorstvo in za določanje subvencij prodajni mreži. Egiptovska vlada je, kot vse kaže, zelo resno ocenila gospodarski položaj in segla po maksimiranju cenah, da ne bi ogrozila življenjske ravni največjim slojem prebivalstva. Med važne sklepe egiptovske vlade v zadnjih dneh lahko prištevamo tudi

V Panami je vedno več zahtev za podpravljenje Panamskega prekopa

sklep o »čiščenju« države uprave, ki je po izjavah iz egiptovskih virov neučinkovit, preobširna in deloma še vedno podkupljiva. S svojo politiko aktivne koeksistence se Egipt pod Naserjevim vodstvom uvršča med tiste države, ki so danes v središču pozornosti. S svojo odločno borbo proti Angležem in Franco-

zom si je Egipt pridobil na svetu veliko prijateljev, ki so vsi soglasno obsodili agresijo obeh držav, katerih državni zelo radi govorijo o miru in sodelovanju med narodi. V Egiptu pa so uprte tudi oči arabskega sveta, ki vidi v Egiptu svojega učitelja v borbi za nacionalno svobodo in neodvisnost.

BREZATOMSKI PAS v Srednji Evropi

Svetovno javno mnenje je z zanimanjem prisluhnilo besedam, ki jih je v intervjuju poljskem listu »Tribuna Ludu« izrekel državni sekretar za zunanje zadeve FLRJ Koča Popović. V intervjuju je naš državni sekretar poudaril, da je Jugoslavija za popolno prepoved proizvodnje in uporabe, kakor tudi vskladičenja nuklearnega in termonuklearnega orožja. Jugoslavija nasprotuje tudi oboroževanju razdeljene Nemčije s tem orožjem v središču Evro-

pe. Po mnenju tov. Popovića bi oboroževanje nemške armade s takim orožjem še povečalo mednarodno napetost ter znatno otežilo reševanje problema razorožitve in združevanja obeh delov Nemčije. Jugoslovanska vlada brez pridržkov podpira pobudo in načrt poljske vlade o vzpostavitvi brezatomskega pasu v Srednji Evropi, ker bi le-ta pomenil velik korak k pomiritvi v Evropi in na svetu.

PARIŠKI SESTANEK

Po končanem zasedanju Generalne skupščine OZN je svetovna javnost zaskrbljenostjo in precejšnjim pesimizmom ocenjevala zasedanje Atlantskega pakta in zelo kritično ocenila delo predstavnikov petnajstih držav Atlantskega pakta. Namesto o mirnem sodelovanju so na pariškem sestanku razpravljali o krepitvi svoje vojaške moči in o oborožitvi vseh držav Atlantskega pakta. Tako so članice Atlantskega pakta sklenile, da bodo na svojih ozemljih uredile atomsko oporišča. Čeprav so vse članice pakta privolile v načelu v graditev oporišč za lansiranje dirigiranih izstrelkov, je ta njihova

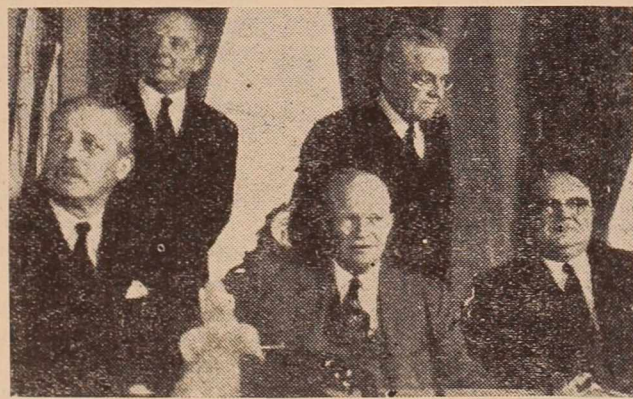
načelna privolitev še vedno odvisna od bilateralnih sporazumov, ki jih morajo ZDA skleniti z vsako posamezno državo. Zanimivo je, da Norveška in Danska kljub uradnemu komuničanju nista spremenili svojega stališča. Povsod v svetu zatrujejo, da taki nazori obeh držav kažejo na neuspeh ameriške politike. Kot neviden udeleženec konference se je pojavil tudi sovjetski ministri predsednik Bulganin, saj so bila njegova pisma predmet razprave že na prvi seji predsednikov držav Atlantskega pakta. Za presenečenje na zasedanju je poskrbel najbolj vnet izvajalec Dullesove politike v Evropi

IZ VSEH VETROV

Nov val gripe v Franciji. Francijo je zajel nov val gripe. Državni statistični urad je sporočil, da je oktobra in novembra v Franciji umrlo za gripo okrog 14.000 ljudi.

Sreča v nesreči. Štirimotorno potniško letalo tipa »Vickers Viscount« je na pariškem letališču ob vzletu zdrvelo s potniški vred skozi steklena okna v čakalnico. Škoda je precej velika, medtem ko ranjenih ni bilo.

Stavka tehničnih delavcev. Zaradi stavke tehničnih osebja so v Parizu zaprli štiri največja pariška gledališča. Stavka bo trajala deset dni, če ne bodo po Novem letu ponovili, če imen bodo povišali plače.

V Parizu so se med drugimi sestali MacMillan, Eisenhower, Paul Henry Spaak, Lloyd in Dulles

Uspeh Brazilije. Brazilija je nedavno izstrelila svoj prvi dirigirani projektil, ki je hkrati prvi v Latinski Ameriki. Pro-

jekt je sestavljen iz dvodelne rakete in uporablja posebno gorivo.

Pretep v italijanskem parlamentu. Med razpravo o predlogu za skrajšanje mandata senatorjem s šestih na pet let so se v italijanskem parlamentu stepili levičarski in desničarski poslanci. Čeprav so vratarji skupščine napravili zid med obema strtima stranema, so se najbolj vneti poslanci bili s pestmi. Zaradi pretepa so morali sejo prekiniti.

Predlog dr. Brauna. Tvorec nacističnih orožij V-1 in V-2 dr. Braun, ki živi sedaj kot ameriški državljani v ZDA, je pred senatnim pododborom izjavil, da lahko Sovjetska zveza doseže kateri koli kraj na ze-

meljski obli z izstrelkom, ki je opremljen z atomsko ali vodikovno konico. Ameriška zakasnitev na tem področju se mora po

zahodnonemški kancler Adenauer, ki je pozval predsednika Eisenhowerja, naj po diplomatski poti stopi v stik s Sovjetsko zvezo in tako ugotovi resničen pomen pisma, ki jih je Bulganin poslal zahodnim državam. Tudi raketnih oporišč Adenauer v svojem govoru ni omenil ter se je omejil le na izjavo, da mora biti Atlantski pakt na splošno opremljen s sodobnim orožjem.

Ostali dogodki

Po Parizu križari že nekaj dni nekaj nad tisoč posebnih finančnih inšpektorjev, ki morajo zasledovati špekulante in prodajalce. To je eden od načinov boja proti inflaciji, ki ga je odredila francoska vlada hkrati s podražitvijo številnih industrijskih izdelkov in živil. Demokratiški senator ZDA Wayne Morse je prišel do pametnega spoznanja. Svojim volivcem je namreč napisal, da bodo ZDA storile veliko napako, če ne bodo svoje zunanje politike v Aziji premaknile z vojaškega na gospodarsko torišče. Uspeh v Aziji in Afriki po njegovem

Med sejo francoske vlade

mnenju ne bo dosežen z bombami, temveč s kruhom. — Z britansko ladjo »Captain Cook« je odpotovalo iz Indonezije 1030 nizozemskih državljanzov. Ta mesec je zapustilo deželo skupno okrog deset tisoč Nizozemcev. — V Bukarešti so podpisali konvencijo o kulturnem sodelovanju med Jugoslavijo in Romunijo v letu 1958. Predvidena je razširitev sodelovanja med jugoslovansko in romunsko Akademijo znanosti ter univerzami kakor tudi izmenjava vzgojiteljev osnovnih in srednjih šol.

njegovem mnenju pripisati bolj pomanjkanju kreditov, kakor pa pomanjkanju strokovnjakov. Dr. Braun je predlagal načrt za izstrelitev satelita s človeškim potnikom in desetletni načrt za izstrelitev »letečega otoka« s človeško posadko.

Železniška nesreča. Na železniški postaji Arenzano, oddaljeni 20 km od Genove, se je pripetila železniška nesreča. Vlakovodja je bil ubit, medtem ko je ranjenih okrog 50 oseb.

MEDNARODNO GOSPODARSTVO

Jugoslovansko-izraelski odnosi. Jugoslovansko-izraelska komisija za trgovinsko menjavo blaga je zaključila svoje delo. V zadnjih letih se je menjava med obema deželama povečala. Lani je dosegel obojni izvoz vrednost 6,5 milijona dolarjev, v prvih devetih mesecih letos pa že 6,8 milijona. Težave so le zaradi neuravnoteženosti menjave, ki vpliva na medsebojne terjatve.

Kmetijski presežki ZDA za Poljsko. V Washingtonu ugodno napredujejo pogajanja za sklenitev gospodarskega sporazuma med ameriško in poljsko vlado. Pričakujejo, da bodo v začetku januarja podpisali sporazum. ZDA in Poljska pa sta že predhodno sklenili sporazum, na podlagi katerega so ZDA zagotovile poljski kredit v višini 95 milijonov dolarjev za nabavo opreme v ZDA. Zdaj se pogajajo za sporazum o ameriških dobavah kmetijskih pridelkov Poljski.

Sporazum Zahodna Nemčija-Tunizija. Zahodna Nemčija in Tunizija sta sklenili prvi sporazum o trgovinskem sodelovanju. Dosele sta obe državi trgovali le v okviru trgovinskega sporazuma, ki ga je Francija sklenila z Zahodno Nemčijo.

PONOVNI RAZGOVORI O NEMČIJI

Po Novem letu bodo štiri velike obnovile razgovore o združitvi Nemčije, na katerih bodo predstavniki ZDA, Sovjetske zveze, Velike Britanije in Francije poskušali rešiti problem, ki je za sedanje razmere skoraj neresljiv zaradi blokovskih koncepcij sodelujočih predstavnikov. Na teh razgovorih bodo proučili predlog poljskega zunanjega ministra Rapackega o brezatomski coni v Srednji Evropi. Za to zamisel so se izrekle tudi Češkoslovaška, Vzh. Nemčija in Madžarska. Čeprav je kancler dr. Adenauer zavrnil poljski predlog o brezatomski coni ter ga ocenil kot iluzijo, je vendar slišati vedno več glasov, da bi o poljskem predlogu le kazalo razpravljati in sprejeti poljsko pobudo kot izhodiščno točko za pogajanja in stike med Vzhodom in Zahodom.

Nadaljnje prelivanje krvi v Alžiru

Za pametnega in razsodnega človeka je nerazumljiva izjava vrhovnega poveljnika generala Salana, ki je pozval pol milijona francoskih vojakov v Alžiru k »odločilnim akcijam« za uničenje alžirskega osvobodilnega gibanja. Voditelj francoskega štaba izraža prepričanje, da bo »zmaga francoskega orožja v kratkem prinesla Alžiru mir.« Boji v severni Afriki se nadaljujejo na raznih področjih. Uporniške čete in komandosi so napadli francoska oporišča pri Konstantinu, Bufariku in nekaterih drugih krajih. Vojaška sodišča so izrekli smrtno kazen nad petimi Alžirci. Prav tako so bile racije večjega obsega v Oranu in Sidi-Bel-Abesu. Tajno sodišče v Alžiru je obso-

dilo na smrt tudi dva Alžirca, ki sta na javnem mestu podtaknila bombe, ki so na stadionu v Alžiru ubile šest, ranile pa 40 oseb. Velike racije so organizirali tudi v raznih krajih Francije, v katerih živijo Alžirci. Čeprav general Salan napoveduje zmago francoskega orožja in mir v tem predelu sveta, mu lahko oporekamo ob njegovih razmišljanjih o zmagi francoskega orožja. Sporazum z alžirskim narodnoosvobodilnim gibanjem o priznanju suverenosti Alžira in o umiku francoskih okupatorjev s tega ozemlja je edino zagotovilo, da bo tudi v Alžiru utihnila pesem strojnih in prasketanje bomb.

O gledališki kritiki

Ob velikih težavah naših amaterskih gledaliških družin (predosem v M. Soboti in tudi drugod), ki so v veliki meri odraz pomanjkanja gledaliških prostorov in s tem v zvezi ogorčeni vzkliki po gledališču skoraj vedno zasenčijo pozornost in skrb, ki jo moramo posvečati razvoju gledališke kulture. — Premnogokrat namreč pozabljamo na kritično presojo onih uprizoritev, ki se kljub najrazličnejšim težavam vrstijo, pa čeprav le na neprimernem odru v domu TVD »Partizan«. Mnogokrat so namreč naše igralske skupine prepričane same sebi in jim je edino merilo — kako glasno se je občinstvo smejalo, koliko je pretočilo solz in kolikšen je bil aplavz; torej le neprimerna zamenjava zunanje uspeha z globljim vtisom! Ob takšni presoji trpijo poleg gledalcev, ki bi bili lahko deležni večjega umetniškega užitka, tudi igralci in režiserji, ki izgube uso avtokritiko in tako nujno sledi negativni rezultat, ki se kaže v precepenjanju lastnih moči in sposobnosti! Seveda je lahko dosežen enak rezultat tudi s pomočjo slabe kritike, ki pretirano hvali. Vendar tudi taka kritika ni bila spremljevalka mnogih uprizoritev, kaj šele objektivna kritika, ki je tako zelo pogrešamo.

Mislím, da nisem prevelik optimist, če rečem, da bomo enkrat, prej ali slej, le dobili gledališko dvorano. Prav gotovo bo nov gledališki ansambel, ki se bo z rešitvijo tega in drugih problemov formalno, črpal svojo osnovno moč ravno iz teh amaterskih skupin; pa naj bo imela bodoča gledališka konstitucija obliko poklicnega, polpoklicnega ali drugega amaterskega ansambla, ki bo v danih pogojih vsekar kvalitetenjši. Zato moramo že sedaj pogrešati kritiko, ker nam ne sme biti vseeno, kakšna bo ta dediščina.

Seveda je dobra kritična presoja vezana z velikimi težavami iz enostavnega razloga, ker kritikov sploh nimamo, ker se kritike nihče ne upa napisati! Čudno, a vendarle razumljivo. (To ni osamljen primer, ki bi bil omejen le na naše področje). Težava je največkrat v tem, da je težko izbrati pravo merilo, zdi se težko izbrati med objektivno in kritiko, ki bi ocenjevala z merilom poklicnega gledališča in tako upoštevala vsa estetska umetniška gledanja in kritiko, ki bi zane-marjala prva načela ter ocenjevala z nasprotnimi merili, upoštevajoč objektivne težave, preobčutljivost amaterskih režiserjev in igralcev, ki žrtvujejo svoj prosti čas ipd. Mnogokrat ocenjujejo le celoto, celotni vtis, ki ga je napravila uprizoritev na povprečnega gledalca in zanemarjajo kopico detajlov in s tem pozabljajo, da ravno združevanje teh, na videz majhnih detajlov, daje odločilno barvo celotnemu videzu! Rešitev problema obstoji le v uporabi pravega merila ob upoštevanju objektivnih težav, kajti cilj obeh gledališč (amaterskega in poklicnega) je isti! Seveda bi lahko dosegli prav nasprotni učinek od zaželenega, če bi neko uprizoritev »raztrgali«, ker bi se lahko zgodilo to, da bi igralci in režiserji užaljeno zapustili oder in se posvetili rajši »hvaležnejšemu« in »donosnejšemu« delu...

Vendar pa pisana kritična beseda ni edina, ki bi pomnila pomembnem donesek k izboljšanju tovrstnih ustvaritev. Mnogo koristnih napotkov dobivajo igralci ali režiserji ob raznih privatnih pogovorih, navadno po predstavi. Dajejo jih različni ljudje, ki se navadno tudi posvečajo podobnemu delu, zato ker znajo v direktnem stiku lažje in spretnjeje formulirati svoje misli tako, da ne odornejo prizadetih oseb od nadaljnje dela, temveč so celo v ospodbudo. Vendar so take omembe (čeprav so korektno) nesistematične in slučajne — zato tudi ne morejo biti zadovoljive! Mnogo bolje bi bilo, če bi se po vsaki predstavi (ali celo po generalki, pred premiero — v času, ki bi se pokazal za najugodnejšega) zbrali režiserji in igralci na diskusijskih pomenkih, kjer bi skupno ocenili dobre in slabe strani neke uprizoritve in s tem krepili svoje moči. Na soboškem odru se vrstijo n. pr. gledališke skupine Svobode, gimnazije, ekonomske šole, Kluba premurskih akademikov in drugih. Napada je pokazala, da se zbirajo okrog režiserjev bolj ali manj sposobni ljudje in naštudirajo komedijo, opereto ali dramo; okrog drugega režiserja se zbirajo zopet drugi, tretji in podobno. Najslabše pri vsem tem pa je ravno to, da se pri delu teh ne opaža medsebojna pomoč, da ustvarjajo ločeno in da gradijo na napakah, namesto, da bi spretnjeje oko opozorilo drugo na pomanjkljivosti, ki jih je opazilo in obratno. Nedvomno bi bila omenjena rešitev ugodna v obliki diskusijskih pomenkov. S podobnim namenom, le v širši obliki je bil letos ustanovljen Delavski oder v Ljubljani, ki ga odlikuje ravno posredovanje in izmenjava izkušenj med amaterskimi gledališči.

SOBOSKI
HOKEJISTI
NA TRAVI —
LETOSNJI
REPUBLISKI
PRVAKI

PRVO PRVENSTVO v vajah na orodju

V počastitev Dneva JLA se je v soboto, dne 21. decembra vršilo prvo prvenstvo nižjih gimnazij in osemletk okraja M. Sobota v vajah na orodju. Program tekmovanja je obsegal tekme pionirjev do 14. leta v igri na tleh, igri na drogu, preskoku čez kozo in v plezanju po vrvi; medtem ko je za pionirke iste starosti bilo predvideno tekmovalje prav tako v igri na tleh, igri na drogu in preskoku čez kozo, za razliko od pionirjev pa še kot četrto tekmovalno disciplino ljudski ples.

Začetek tekmovanja v vajah na orodju med srednješolsko mladino pomeni zelo pomemben dogodek v razvoju sistematične športne dejavnosti in istočasno posrečeno izbiro tekmovalnih panog, ki pa bodo v bodoče morale na podlagi izkušenj, ki so se pokazale na prvem tekmovanju, pretpeti nekatere spremembe in te so: pri obeh skupinah pionirjev bi bilo treba dodati še po eno tekmovalno disciplino. Pri pionirjih n. pr. skok v daljino z mesta, pri pionirkah pa vajo z vijačo.

Ce primerjamo med seboj uspehe, ki so jih pokazali tekmovalci v posameznih disciplinah, pridemo do zaključka, da je bila vaja na drogu, predvsem za pionirje pretežka, kar je dovolj razvidno iz ocen, ki so v primerjavi z ocenami pri ostalih disciplinah mnogo nižje. Prav v vaji na drogu so bile vrste najslabše ocenjene. Mnogo je seveda k temu pripomoglo tudi dejstvo, da marsikatera šola tega orodja sploh nimajo. Tudi norme pri plezanju za pionirje (10 sek — 10 točk) govorijo o tem, da jih je treba zvišati zaradi tega, ker ne pokaže v stvarni luči kakovost posameznikov, odnosno vrst. Tako na primer ugotavljamo, da je od skupnega števila 42 tekmovalcev 34 doseglo najnižjo normo 10 točk in še 3 po 9 točk, torej skupno 37. Preostalih pet tekmovalcev je plezalo slabše, vendar so

njihove ocene še vedno previsoke v primerjavi z ostalimi ocenami. V prid te spremembe norm pri plezanju govori tudi dejstvo, da so tekmovalci, ki spadajo v zadnjo skupino, skoraj vsi iz ene šole, ki plezala sploh nima. Če bi torej tudi oni imeli primerno orodje, lahko sklepamo, da bi tudi oni dosegli vsaj oceno 9, če že ne več, to pa ne bi omogočalo objektivnejše razvrstitve po kakovosti, kajti tekmovalci, ki je preplezal v 6,5 sek. je dobil prav toliko točk (10) kakor tisti, ki je preplezal v 10 sek.

Tudi o načinu ocenjevanja, kakor tudi o enotnem tolmačenju tekmovalnih pravil in razprav, bi bilo potrebno še posebej spregovoriti, kajti po običajnem načinu ocenjevanja bi vrstni red pri pionirskih vrstah moral biti malo drugačen, kakor pa je bil v resnici. Tako bi v skupni razvrstitvi šol bila Nižnja gimnazija Radgona pred Cankovo (282,55 točk) na četrtem mestu z 284,25 točkami.

Organizacija tekmovanja je bila odlična in predstavlja pomemben uspeh v športnem življenju Pomurja. Udeležba od strani šol je zadovoljiva, saj je bilo skupno zastopanih sedem šol, kakor sledi: M. Sobota, Črenšovci, Ljutomer, Cankova, Radgona, Apače in Puconci. Vseh vrst pa je bilo 14 s 84 tekmovalci. To je pomemben uspeh. Prav zaradi tega moramo izraziti priznanje Svetu za telesno vzgojo pri OLO Murska Sobota, kakor tudi učiteljem omenjenih šol, ki so se mnogo trudili, da so lahko privedli svoje vrste v dom TVD Partizan v Mursko Soboto, kjer se je tekmovanje odvijalo.

Nudim strankam dnevno
sveže pecivo in jim čestitam
k Novemu letu
Jože Zaplatič, pekarna, M. Sobota

NOGOMETNO PRVENSTVO

Kot vsako leto doslej, tako je tudi letos športni aktiv gimnazije izvedel jesenski del ligaškega tekmovanja za mladinsko nogometno prvenstvo v šolskem letu 1957-58.

Pouk še ni bil v popolnem teku in že so se dijaki na prvem sestanku aktiva odločili, da je treba pričeti s tekmovanjem takoj, kajti v poznejšem času vremenske razmere ne bodo dopuščale, da bi se tekmovanja izvedla do zaključka. Prav tako so tudi zaradi učenja morali biti previdni, da vsa tekmovanja ne bi bila strnjena prav ob koncu prvega polletja.

Tako so se za tekmovanje pripravili vsi višji razredi in še četrti. Skupno je bilo odigranih 10 tekem, v petih kolih od 10. septembra pa do 30. oktobra t. l. Tekme so bile v glavnem odigrane na stadionu NK Sobota, z izjemo nekaterih, ki so bile odigrane na igrišču JLA.

ODPAD

PODJETJE ZA PROMET
Z ODPADKI
LJUBLJANA,
ODKUPNA POSTAJA

Murska Sobota

ZELI SVOJIM POSLOVNIM
PRIJATELJEM SREČNO
NOVO LETO

Vsem delovnim ljudem želijo veliko
uspehov pri trudapolni graditvi naše
socialistične
domovine

v letu

1958

Občinski ljudski odbor

Občinski komite ZKS

Občinski odbor SZDL

Beltinci

Občinska socialistična obrtna
podjetja in delavnice:

Ključavničarstvo, Pletiljstvo, Pleskarstvo,
Krojaštvo, Pečarstvo, Mlin, Žaga in Gostin-
sko podjetje „Zvezda“, Seleksijsko posestvo
Beltinci, KZ: Beltinci, Bistrica ob Muri,
Črenšovci, Odranci, Lipa, Gančani, Lipovci.

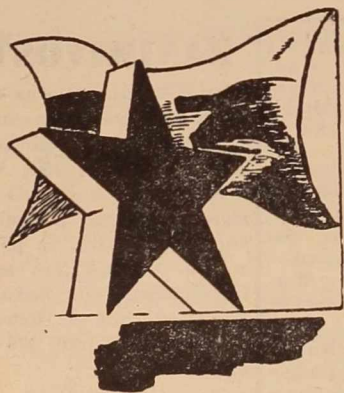
Trgovsko podjetje

»SLOGA«
GORNJA RADGONA

želi vsem odjemalcem srečno novo leto
in se priporoča za nadaljnjo naklonjenost

VINO, prima štajersko, od 5 litrov naprej, prodaja po 160 din:
Franc Talanyi, Murska Sobota, Krekova 2

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE MLEČNEGA PRAHU V MURSKI SOBOTI

želi

*Srečno in uspeha polno
novo leto 1958*

vsem kmetovalcem na zbiralnem območju kakor
tudi vsem cenjenim odjemalcem mleka in mle-
čnih izdelkov ter se priporoča za nadaljnje
skupno delo v novem letu

ELEKTROTEHNIČNO
PODJETJE

„Blisk“ VM. SOBOTA

želi vsem svojim odjemalcem
in delovnim kolektivom
SREČNO NOVO LETO 1958

Prepričajte se o kakovosti naših pletiljskih iz-
delkov in zahtevajte povsod naše
cenene izdelke

**STROJNO PLETILJSTVO
PROSENJAKOVCI**

OBVEŠČAMO

kmetovalce, do od 3. januarja 1958 naprej
predelujemo in zamenjujemo vse oljarice pod zelo
ugodnimi pogoji.

Obenem čestita svojim odjemalcem in
jim želi uspehov polno in srečno
novo leto 1958

Kolektiv MLINSKEGA PODJETJA M. Sobota

Gornjeradgonsko

OPEKARNIŠKO PODJETJE

Gornja Radgona

želi vsem svojim odjemalcem, dobaviteljem
in ostalim delovnim kolektivom uspeha
polno novo leto 1958.

KOLEKTIV
Izdelujemo sodobne opečne izdelke.

Novi krajevni odbori - izvoljeni

V Ljutomerski občini smo te dni zaključili z zbori volivcev, na katerih smo izvolili nove krajevne odbore. V dosedanjih 21 krajevnih odborih je sodelovalo v naši občini 161 volivcev, pa tudi v novih 20 KO je izvoljenih 160 volivcev.

Radgona — z občinske seje Reorganizacija trgovske mreže v celoti izvedena

V radgonski občini so v Apaški kotlini med prvimi že v oktobru izvedli reorganizacijo trgovske mreže. Sedaj so odcepili od kmetijskih zadrug vse dosedanje poslovalnice tudi v radgonskem in radenskem področju občine ter ustanovili dvoje novih trgovskih podjetij, s sedežem v Radgoni in Radencih. V nova podjetja so vključene vse dosedanje poslovalnice pri kmetijskih združenjih.

Na zadnji občinski seji so razpravljali še o izpolnjevanju družbenega plana in o pritoku dohodkov, o delu občinske uprave v zadnjih dveh letih, o ponovni reorganizaciji slatinskega podjetja, o pripravah na zboro volivcev itd.

Družbeni plan je realiziran 93-odstotno. Večina podjetij je svoje plane že izpolnila, nekatera so jih celo presegla. Slatinsko podjetje bo prekoračilo plan za 2 milijona steklenic. Vrsta podjetij je ustvarila relativno višji narodni dohodek od ustvarjene vrednosti proizvodnje, kar dokazuje, da se je delovna storilnost znatno povečala, materialni stroški pa znižali. Nizek odstotek ustvarjenega narodnega dohodka sta dossegla le Klavnica in G. Radgoni in Mlin Apače, to pa predvsem zaradi slabih tržnih razmer. Po vseh večjih krajih občine bodo te dni zbori volivcev. Na njih bodo občinski ljudski odborniki poročali o delu krajevnih ljudskih odborov, o opravljenih delih na občinskih cestah, o reorganizaciji trgovske mreže v občini in o šolskih odborih. Volili bodo tudi nove člane krajevnih odborov.

Gostinsko podjetje Sl. Radenci, ki je bilo do sedaj združeno s slatinskim podjetjem, se za-

OBISKALI SO VOJAKE

Predstavniki množičnih organizacij in ostali prebivalci Petanjec so obiskali prejšnjo nedeljo naše obmejne stražarje. Čestitali so vojakom ob Dnevu JLA, jih pogostili in se z njimi precej dolgo pogovarjali.

Tako prebivalci Petanjec kot vojaki z obmejne karaule si želijo še več takih srečanj.

ROGAŠEVCI

Na Dan JLA je bila svečana proslava, katere se je udeležilo precej vaščanov ter obveznikov predvojaške vzgoje. Po končani proslavi so bile razdeljene predvojaške knjižice letnikom 1941, ki so sedaj postali vojni obvezniki. Popoldne je okrog 50 mladincev in pionirjev obiskalo karaulo v Sotini in obdarilo graničarje. Nato je bil skupno z graničarji zabavni večer s plesom v Sotini.

Mladina je sklenila na svojem sestanku, da bodo priredili na Silvestrov večer prireditve »Veseli večeri« z različnimi točkami, petjem in narodnimi plesi.

Za izvedbo zborov volivcev so bile izvedene temeljite priprave. Te priprave so bile izvedene na razširjenih sejah ObO SZDL, na katere so povabili tudi najbolj zaslužne dosedanje odbornike KO. Na teh sejah so razpravljali o delu KO in o

radi boljše povezave priključiti zdravstveni ustanovi. Po končani skupni seji sta zasedala oba zbora ločeno. Na teh ločenih sejah sta razpravljala zbora o raznih gospodarskih upravnih zadevah. Sprejela sta tudi odločbo o dodelitvi novoletne nagrade uslužbencem in delavcem občinskega ljudskega odbora.

Ika

Letne skupščine PGD

NEGOVA

Ob lepi udeležbi članstva in predstavnikov drugih organizacij ter oblasti je PGD Negova pregledalo svoje delo. Strokovnemu dvigu članstva bo potrebno v bodoče posvetiti več pozornosti in se odločiti za šolanje podčastnikov in častnikov. Delo skupščine je zelo neodgovorno spremljal odbornik ObLO Gornja Radgona tov. Toplak. S svojim nastopom pred skupščino ni zastopal ljudskega odbora in njegovih teženj. Prostovoljnemu gasilskemu društvu je hotel naprtiti nabavo 2 toni težkega železnega zvona. Utemeljeval je, da bi tak zvon služil za alarmiranje, železen pa naj bi bil zato, da ga v primeru vojne ne bi pretopili v topove. Člani društva ob tem predlogu, (ki bi pomenil za njih polmilijski izdatek) niso mogli drugega, kot se mu smejati. Povedali pa so mu tudi to, da mu ObLO na njihovi skupščini ni namenil tega poslanstva.

STAVEŠINCI

Prostovoljno gasilsko društvo v Stavešincih že nekaj let životari — po zaslugi dosedanjega upravnega odbora. Čeprav je bila udeležba na skupščini zelo slaba, je bil izvoljen pomajen upravni odbor, za katerega je upati, da bo znal delovanje društva dobro usmerjati. Glavna naloga tega odbora je ta, da razčisti odnose s prosvetnim društvom, ki so slabi.

Po končani skupščini so si člani društva ogledali poučni film o civilni zaščiti in prvi pomoči.

IVANJSEVCI

Skupščina prostovoljnega gasilskega društva v Ivanjševcih je pokazala slabe odnose, ki so lahko v nekem društvu. Delovni predsednik skupščine je bil vinjen in je temu stanju primerno vodil tudi skupščino, ki se je spremenila v prepir in ignoriranje vsega tistega, kar bi društvu lahko pomagalo, da se otrese dosedanjih napak. Društveno delovanje v minulih letih ni bilo dobro. Za to je v glavnem kriv dosednji uprav-

predlogih volivcev in članov SZDL. Uspeh se je odrazil v tem, da so bili zbori volivcev dobro obiskani in temeljito pripravljani. Obračun dela je bil na vseh zborih obširen, saj so KO v občini v minulih dveh letih uspešno opravljali svoje naloge, predvsem na področju komunalne ureditve naših vasi. Obračun dela zajema tudi čiščenje jarkov, potokov, ureditev pokopališč ter še mnogo drugih vprašanj, ki so jih na terenu opravljali KO. Volivci so široko razpravljali o dosedanjem delu krajevnih odborov ter s svojimi konstruktivnimi predlogi nekako že nakazali smer bodočega dela KO. Za nove odbornike so izbrali najboljše volivce. Povsod so prišli do zaključka, da bo potrebno v bodoče še tesnejše sodelovanje pri izvrševanju posameznih nalog, ki spadajo v okvir sklepov, sprejetih na zborih volivcev,

ni odbor, ki ni znal urediti odnosov v društvu in društvene discipline. Skupščina je sklenila, da bo ta odbor še nadalje vodil društvo. Upati je, da bo upravičena kritika zastopnika občinske gasilske zveze vplivala na bodoče delo tega upravnega odbora in da se bo društvo popravilo. Letna skupščina tega jamstva sicer ne daje, toda ob pomoči občinske in okrajne gasilske zveze bi se delovanje društva lahko izboljšalo.

Edo

Neznanje - največji sovražnik kmeta

To je bil poleg volitev najvažnejši predmet razprav na zadnjih razširjenih sejah SZDL in šolskega odbora v Vučji vasi. Že v minulih zimah je bil v tukajšnji šoli reden pouk kmetijsko-nadaljevalne šole. Predavali so domači učitelji in učitelj iz Križevca. Tudi s področja zdravstva, prava, tehnike in podobno je bilo več predavanj. Vaški odbor SZDL je s pomočjo šolskega odbora in prosvetnega društva sestavil program predavanj tudi za letošnjo sezono. Vsa ta predavanja so nad vse koristna tudi za odrasle ljudi, zlasti za našega

O vrsti številnih publikacij, ki jih izdaja Centralni zavod za napredek gospodinjstva, je tudi letos izšel Gospodinski koledar. Ker je bila lanska naklada razprodana že v nekaj dneh, je bila letošnja naklada povečana na 20.000 izvodov. Da bi bilo ustrezno mnogim željam, ki so jih izrekli naročniki ob lanskii anketi, je letos izdala založba obrazce za gospodinsko knjigovodstvo v posebnem zvezku na 64 straneh, tako da koledar zaradi preproste uporabe ne bo preveč trpel. Tudi obrazci so povsem spremenjeni, zato bo lahko imela gospodinja točen pregled ne le

predvsem pri navozu gramoza na ceste.

Na zborih volivcev so podajali obračun svojega dela tudi šolski odbori. Zanj so se volivci zelo zanimali. Dajali so tudi konkretne pripombe k poročilom in obenem tudi koristne predloge za bodoče delo teh organov družbenega upravljanja. Šolskih odborov sicer niso ponovno volili, so pa ponekod izvolili nove člane v šolske odbore, in to le v takih primerih, kjer je bilo potrebno izključiti nedelavnega člana.

M. M.

Iz Apač in okolice

Društvo prijateljev mladine v Apačah je tudi letos že sestavilo obširen spored za proslavo Novoletne jelke. Dedek Mraz bo svoje prijatelje obiskal na centralni proslavi v Apačah, kjer mu bodo pripravili majhno presenečenje s svojim programom. Iz Apač se bodo otroci razkropili po domačih vaseh, kjer jih bo Dedek Mraz še enkrat obiskal in jih bo tudi obdaroval. V akciji sodelujejo množične organizacije in člani društva prijateljev mladine.

*

Apaški zadružniki so si te dni z zadovoljnimi obrazi ogledovali novi traktor »Ferguson«, ki ga je kupila njihova KZ. Sedaj ima ta zadruga tri traktorje, vendar je upravni odbor mnenja, da bo treba kupiti še vsaj en traktor, če bo zadruga hote-

kmečkega človeka. Škoda le, da je dostikrat predavatelj govoril premajhnemu številu poslušalcev. Razveseljivo pa je dejstvo, da je želja po izobrazbi, zlasti pri mladini, čedalje večja. Tudi večina kmečkih staršev se zaveda, da je blaginja njihovih otrok v izobrazbi in sposobnosti, zato posvečajo vso skrb in pozornost učenju in vzgoji svojih naslednikov. Prepričani so, da je njihova največja in najboljša dola — znanje. To je dragocen zaklad, ki jim ga nihče ne more vzeti ter je najvažnejši pogoj za srečnejše življenje.

Gospodinjski koledar za leto 1958

O pravi prihodnosti, ki jo prvi pogled zamotano knjigovodsko delo. V koledarskem delu, ki obsega 137 strani, so poleg koledarja zbrani jedilniki, razvrščeni po dnevih z upoštevanjem nedelje in praznikov in po letnih časih. Zlasti važno je, da so pri tem upoštevana tudi sodobna načela o zdravi in pravilni prehrani. Za manj znane jedi so navedeni številni recepti. Prav tako so po letnih časih dodani navodila za gospodinska dela in dela na vrtu. Tem slede številni in bogato ilustrirani članki priznanih strokovnjakov z vseh področij gospodinskega dela.

Letne skupščine in volitve SZDL v ljutomerski občini

Občinski odbor SZDL Ljutomer je sklical v tem tednu razširjeno sejo, na katero so bili povabljeni vsi predsedniki SZDL iz vseh 31 osnovnih organizacij. Kot najvažnejše vprašanje so razpravljali o pripravah na letne skupščine in volitve novih odborov.

Najprej bodo seje odborov SZDL, na katerih bodo temeljito pregledali dosedanje delo odbora. Da bodo priprave pravočasne, so bile te dni seje odborov SZDL. Letne skupščine pa bodo po sklepu razširjene

M. M.

la ugoditi vsem željam svojih članov pri oranju in pri drugih delih, česar doslej zaradi pomanjkanja strojnega parka ni mogla storiti.

Tudi drugo * cepljenje proti otroški paralizi so ljudje v Apaški kotlini vzeli zelo resno. Redki so tisti, ki svojih otrok niso dali cepiti. Tako je bila na

Nekaj iz Vadarec

Pionirji se vestno pripravljajo za praznovanje Novoletne jelke. Dramski krožek pridno dela in bo uprizoril na dan prihoda Dedka Mrza igrico »Velika želja«. Nastopili bodo tudi pevci in recitatorji. Tudi Dedek Mraz ima dosti skrbi, kajti otrok je 60, a skoraj toliko cici-banov in prav toliko drobnih, na dnu srca skritih želja. Upamo, da Dedek Mraz ne bo razočaral, saj si prizadeva, da bi dobil predvsem finančno pomoč od raznih organizacij v vasi, kakor tudi v občinskem merilu. Pionirji prav tako vadijo igrice »RDEČA KAPICA«, s katero nameravajo nastopiti v začetku meseca februarja. Navdušenje je veliko, skrbi precej, kajti igra je zahtevna, predvsem za nižje razrede, toda močna volja in ljubezen do nastopa na odru premagata vse. Denar bi uporabili za majski izlet, mogoče nekam v Zagreb.

Prostovoljno gasilsko društvo šteje 15 aktivnih članov, 7 članic in 14 rezervnih članov. Društvo uspešno dela in je eno izmed najboljših v občini Grad. Dramatski krožek, katerega večina sestavljajo mladinci,

seje končane do 15. januarja 1958. Poseben poudarek je na sprejemanju novih članov, predvsem mladine. Glede na vsestransko in uspešno delo skoraj vseh organizacij SZDL ne bo težko opravičiti pred članstvom zaupanja, ki je bilo dano dosedanjim odborom na lanskeoletnih skupščinah in volitvah. Dosedanji uspehi pri izvrševanju nalog SZDL pa bodo vsekakor služili za nadaljnje, še uspešnejše delo, saj imajo odbori že bogate izkušnje.

M. M.

primer udeležba pri cepljenju v vasi Žepovci 100-odstotno.

Anton Serec, delavec pri KG Crnci-Apače je v nedeljo pri razkladanju vagona prišel pod traktorsko prikolico in ima pod kolenom dvakrat zlomljeno nogo. Nesreče je kriva nepazljivost.

M. K.

prilavljajo uprizoritev igre »JURIJ TEPČEK«, katero je napisal znani francoski komedio-graf Moliere. Med igralci vlada veliko navdušenje in veliko dobre volje. Največji problem v vasi je, ker ni nobene dvorane in ves program se mora odvijati v tesnih prostorih šolske učilnice. Uprizoritev igre bo prvo nedeljo v mesecu januarju. Od občanov domače, kakor tudi okoliških vasi, pričakujemo dober obisk, kar bo najboljšje plačilo za trud nastopajočim igralcem.

ZENE PO SVETU: Disiplina

Neki angleški koncern za prodajo živilskih potrebščin je v enem letu štirikrat neupravičeno zvišal cene. Angleška »Goodhousekeeping Organisation« (Organizacija za umno gospodinjstvo) je zato pozvala vse angleške žene, naj boj-kotirajo trgovine tega koncerna. Gospodinje so se vzorno odzvale temu pozivu: promet podjetja je v enem tednu padel za skoro 45 odstotkov.

Zdaj so cene v tem podjetju zopet stare...

in odrasle. Novi so letos trije leposlovni sestavki, ki so jih prispevali Tone Seliskar, Branka Tancig in Bogomir Magajna.

Kljub dvojnemu vezanju in širšemu obsegu je cena dossegljiva vsakomur, namreč 290 din.

Gospodinjski koledar naročite pri Centralnem zavodu za napredek gospodinjstva, v Ljubljani, Miklošičeva 4 ali vseh knjigarnah.

Uredništvo

KAM PLOVEMO?

Dolgo je že tega, kar sem začel z anketo o nogometu. Ni potrebno poudarjati tega, da je namen vsake ankete dober: ugotoviti razmere, najti vzroke in poiskati način za izboljšanje položaja ali pa vsaj izvedeti, kako je. Bil sem prepričan, da tej anketi ne bom prisiljen dajati sam zaključnih misli in ugotovitev. To je obljubil storiti nogometni sodnik, tovariš Vladimir Kukanja, ki pa tega ni storil zato, ker je izgubil pogum za objektivno pripovedovanje o nogometu. Namesto resne analize je napisal nekaj, kar je celo pod povprečjem odgovorov, ki sem jih o tej temi objavil, torej preseneča z namerno površnostjo ugotovitev.

Ne pretiravam z ugotovitvijo, da so bili vsi odgovori več ali manj enostranski. Najbolj enostransko pa je bilo stališče upravnega odb. nogometnega kluba Sobota, ki odklanja javnosti pristojnost razpravljanja o nogometu in delu in odgovornosti nogometnega kluba, s čimer menim, da je odrečena družbi določena prizadetost ob nezdrih pojava v tem klubu. Čudim se temu, da so takšno stališče zavzeli tovariši, ki jih srečujemo na odgovornih mestih direktorjev, tudi v ljudskem odboru in, žal, je med njimi tudi zvezni nogometni sodnik. Žal mi je, da je tako zlasti zato, ker sem pričakoval, da bodo prav ti posegli v razpravo v javnosti in jo privedli v primerno konstruktivno širino vsaj s povsem strokovnega vidika, če

že ne z vidika športne dejavnosti, ki je družbena dejavnost.

To je torej vzrok temu, da v anketi ni bilo nekaj bistvenega, vendar je anketa pokazala nekaj prav tako bistvenega, da tega namreč v klubu nasploh ni. S tem pa je namen ankete vendarle dosežen.

Zdi se mi (in vem, da ne samo meni), da temelji NK Sobota na dokaj trhljih tradicijah, kar je morda opaziti tudi v drugih klubih. Zdi se mi namreč, da je način organiziranja kluba in njegovega vzdrževanja v glavnem takšen, kot je bil nekoč. Odborniki so v glavnem številke izražene v denarju, s katerim lahko igralci (tako imenovani »idealisti«, kot tako imenovani »materialisti«) in splot klub računa. Da komentiram: Ne-koč so bili pokrovitelji tega kluba (ki so tako ali drugače vplivali na klub) denarni ljudje, industrijalci in veletrgovci v soboškem smislu in močni obrtniki, ki so izražali svojo moč s tem, da so tekmovali v tem, kdo lahko da več tisočakov temu klubu. Tako je nastala ob tem primeru nekakšna družabna lestvica, ki je nazorno kazala, kdo spada v katero meščansko skupino. S spremembo družbene ureditve se je v nogometnem klubu ta navada spremenila le v toliko, kolikor so se spremenile možnosti — priti do denarja. Namesto lastnikov nastopajo tokrat direktorji, ki jih izbirajo v upravo kluba zopet — zaradi denarja. Torej ne zaradi izvedenstva v

tej veji športa, ne zaradi nekih športnih namenov, temveč zato, ker so potrebni prevozi s kamioni, potrebni so prispevki za tombolo, ki potem lahko mimogrede vrže milijon dinarjev dobička in podobno.

Ali naj to opravičimo s tem, da je nogomet po vsem svetu trgovina? Ali naj to opravičimo z dejstvom, da bi se Sobota in tudi slabši klubi hoteli meriti z vrhunskimi? Ali naj trdimo, da je zaradi strastnih navijačev potrebno tvegati vso športno moralo?

Na ta vprašanja in vprašanja, ki iz teh izhajajo, je vsekakor potrebno odgovoriti, toda kdo bo odgovoril? Pred tistimi, ki so pristojni odgovoriti na to s strani kluba, je vprašanje takšne ali drugače kariere, avtoritete in še neštetihih predsodkov, katerim so podrejeni. Navijači? Če ne bi bilo preklicane meščanske obzirnosti in pomislekov pred odločno izrečeno resnico ali samo prepričanjem. Ostanje torej pri tem, kar je bilo doslej: kritika ali kritikarstvo, objektivnost in neobjektivnost, zavist, maščevalnost in podobno, kar se zliiva v konglomerat človeških lastnosti.

In to naj daje samozavest, naj pričara navidezen mir in navidezno sožitje? Molč? To je torej športno! Ali pa nimamo kaj dobrega povedati, torej ne govorimo! Da bi vsaj to povedali možato in iskreno!

Viktor Sirec

Vladimir Kukanja

ZANIMIVOSTI

Gripa se širi. Svetovna zdravstvena organizacija je sporočila, da se gripa ponovno širi po raznih državah. Tako so v Avstriji od sredine oktobra do danes registrirali okrog pol milijona primerov, v Italiji pa poldrugi milijon. V Italiji je v zadnjih treh mesecih umrlo od azijske gripe 660 oseb. V istem času so v Švici zabeležili 170 smrtnih primerov.

NAJVEČJI KAMION NA SVETU

V Franciji so izdelali največji kamion na svetu. Ima nosilnost 100 ton in motor z jakostjo 600 KS. Tak kamion po francoskih cestah seveda ne more voziti. Namenjen je za Sahara. Ko so ga prvič peljali pokazati iz Liona, kjer je bil zgrajen, v Pariz, so imeli velike težave, ker ga skoraj na nobenem ovinku niso mogli obrniti.

O BELE ROBOVE na politiranem pohištvu, ki jih pušča kozarci, odstranimo tako, da namočimo mehko krpico v malo denaturiranega špirita in nato spoliramo s parketnim voskom.

V novo leto 1958 stopamo z vedrimi pogledi in obeti za vsestranski napredek naše občine, našim prebivalcem in delovnim ljudem Pomurja pa želimo obilo uspehov na tej poti

**OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI SINDIKALNI SVET**

MURSKA SOBOTA

Prijetno se počutiš,
če „MURA“ srajco kupiš
Sladko spiš v perilu
naše znamke „MURA“

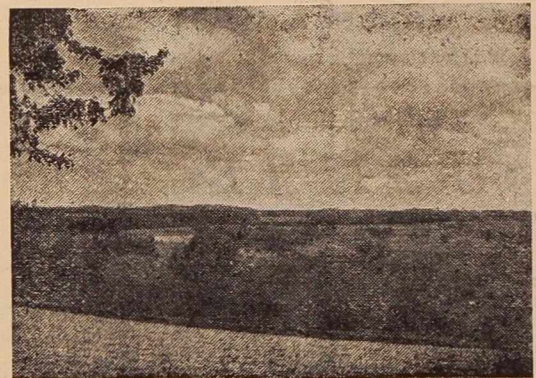

DELOVNI KOLEKTIV
TOVARNE PERILA
»MURA«
MURSKA SOBOTA

Vsem delovnim ljudem občine in prebivalstvu Pomurja
čestitamo in želimo mnogo uspehov v letu 1958

**OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI KOMITE LMS
OBČINSKI SINDIKAT DRŽ. USLUŽBENCEV
DRUŠTVO UČITELJEV OBČINE
KNJIGOVODSKO-REVIZIJSKI ZAVOD**

PETROVCI-ŠALOVCI

Gradbeno podjetje „REMONT“ G. Petrovci
Gostinstvo G. Petrovci Mlin in žaga Hodoš
Mesnica G. Petrovci Mlin in žaga Lucova
Kmetijska zadruga G. Petrovci Kmetijska zadruga Čepinci
Kmetijska zadruga Adrijanci Kmetijska zadruga Križevci
Kmetijska zadruga Šalovci Kmetijska zadruga Domanjševci
Kmetijska zadruga Hodoš

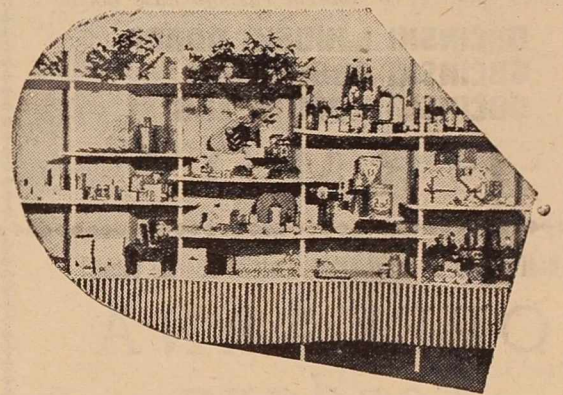
Naše pomurske trgovine si bodo zajamčile poslovni uspeh, če bodo nabavljale špecerijsko, manufakturno, galanterijsko in drugo blago

V VELETRGOVINI **»POTROŠNIK«**
MURSKA SOBOTA

ki ima v svojih specializiranih skladiščih veliko in pestro izbiro blaga različnih vzorcev in kakovosti.

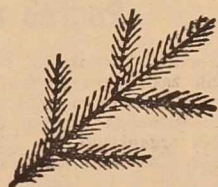
Želimo kolektivno svojim odjemalcem in poslovnim prijateljem obilo uspehov v nastopajočem letu 1958.

Varčujte in vlagajte svoje prihranke

v naš denarni zavod, ki vam vedno jamči za varnost vloge. Upoštevajte ljudski pregovor: **zrno do zrna pogača, dinar k dinarju palača!** Tajnost vlog zajamčena. Primerne obresti.

**ZADRUŽNA
HRANILNICA IN POSOJILNICA
MURSKA SOBOTA**

Svojim cenjenim strankam in poslovnim prijateljem želimo srečno in uspehov polno Novo leto!

Radenska

osvežuje, krepi in zdravi delovnega človeka!
Delovni kolektiv
**Slatinskega podjetja
Radenci**

Skladišča: MURSKA SOBOTA in MARIBOR

želi svojim odjemalcem in gostom

SREČNO IN VESELO NOVO LETO!

Kadar boste hoteli kaj kupiti za dom, kuhinjo in gospodinjstvo, vas bomo postregli pravočasno, vljudno in solidno po zmernih cenah s kolonialnim, špecerijskim, galanterijskim in drugim blagom. Za to vam jamči delovni kolektiv Trgovskega podjetja

»KOLONIALE« M. SOBOTA

Pestra izbira — sveža živila!

Želimo svojim odjemalcem, poslovnim prijateljem in potrošnikom Pomurja srečno Novo leto!

Prebivalcem okraja, občinskim ljudskim odborom,
delovnim kolektivom podjetij in zadrug želimo

srečno in uspehov novo leto

**OKRAJNI LJUDSKI ODBOR
OKRAJNI ODBOR SZDL
OKRAJNI KOMITE ZKS
MURSKA SOBOTA**

TRGOVSKO PODJETJE S KURIVOM IN NEKOVINSKIM MATERIALOM

„KURIVO - GRADIVO“

MURSKA SOBOTA

želi vsem svojim poslovnim prijateljem v letu 1958 mnogo uspehov

Trgovsko podjetje
»U S N J E«
MURSKA SOBOTA

ima na zalogi najboljše usnje vseh vrst, čevljarske,
torbarske in druge potrebščine. Solidna postrežba
in zmerne cene

Delovni kolektiv vam želi v letu 1958 obilo uspe-
hov na vaši življenjski poti

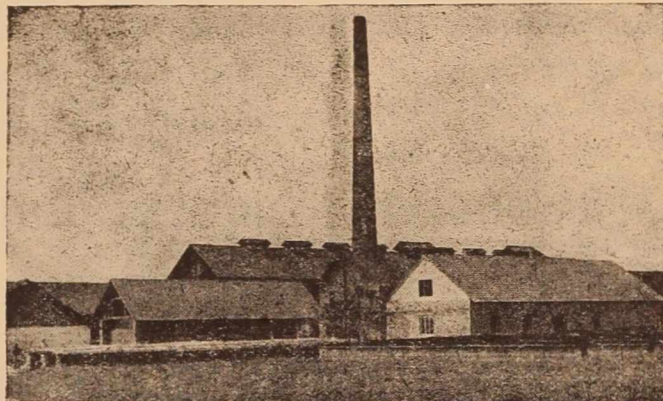
Radenska voda vrača zdravje — krepi in osvežuje človeka.
Kopeli bodo odprte tudi v novi sezoni. Za obisk se priporoča

Zdravilišče

Slatina Radenci

Delovnim ljudem Pomurja kakor tudi izven naše
domovine čestitamo in jim želimo srečno novo leto
1958

Kakovostno opeko: zidake, votlake, zarezničke, bobrovec,
drenažne cevi izdelujemo in dobavljamo naročnikom v

OPEKARNI - PUCONCI PREKMURJE

Srečno in veselo Novo leto vam želi

KOLEKTIV OPEKARNE

Industrija žičnih proizvodov

„ŽICA“
LJUTOMER

čestita k novemu letu 1958

Proizvajamo serijsko: posteljne vložke z lesenimi
okviri, žična pletiva „Univerzal“, mreže za gramoz
in malto v vseh dimenzijah in železne žične ograje

»TEHNOPROMET«

TRGOVINA S TEHNIČNIMI PREDMETI - MURSKA SOBOTA - TRG ZMAGE 1 - Telef. 81

obvešča svoje cenje- **letna inventura**

ne odjemalce, da bo dne 3. in 4. januarja 1958; v tem času ne

hvaljuje vsem svojim kupcem in dobaviteljem za izkazano zaupanje in jim želi

SREČNO USPEHA POLNO NOVO LETO 1958.

Za Novo leto prische pozdrave vsem odjemalcem in poslovnim prijateljem

ZADRUŽNO TRGOVSKO PODJETJE

»PLAVICA« - Murska Sobota

s svojimi poslovalnicami: MANUFAKTURA, ŽELEZNINA, ŠPECERIJA

Vsem svojim članom, obrtniškim delovnim kolektivom in zasebnim
obrnikom želimo uspehov polno novo leto 1958

OKRAJNA OBRTNA ZBORNICA - MURSKA SOBOTA

Ob novem letu 1958 želimo vsem svojim občanom
vse najboljše, da bi v bodoče še bolj aktivno sode-
lovali z nami — v dobrem razvoju naše občine

**OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI KOMITE ZKS
ORMOŽ**

Popravljamo stroje vseh vrst, orodje in motorna vozila. Na
poziv pridemo s potujočo avtodelavnico v vsak kraj. Izoršu-
jemo servisno službo za: Zadrugar, Diesels, Steyr, Deutz
in Unimog traktorje

ZADRUŽNO IN OBRTNO PODJETJE

„Agroservis“ MURSKA
SOBOTA

GRADBENO OBRTNO PODJETJE

»ZIDAR« - M. Sobota

opravlja vsa gradbena dela obrtnega značaja. Solidna,
kvalitetna in hitra izvedba po najnižjih cenah.

Vsem delovnim ljudem želimo polno delovnih uspehov
v novem letu 1958.

Se priporoča KOLEKTIV

Srečno NOVO LETO 1958,

kakor tudi v bodoče vse naše sile za zdravje
delovnega človeka želi

ZDRAVSTVENI DOM
Ljutomer

Naši izdelki so znani po kvaliteti in zmernih cenah!

OPEKARNA
Lendava

Vsem našim spoštovanim kupcem in delovnim
kolektivom želimo mnogo uspehov pri socialistični
izgradnji naše domovine v novem letu 1958.

Na zalogi imamo pesek vseh vrst
za gradbeništvo in industrijo.

**PROIZVODNJA
KREMENČEVEGA PESKA
PUCONCI**

Vsem svojim odjemalcem želimo
srečno novo leto 1958!

Pridelujemo semensko žito in zelenjadna
semena. Prodajamo plemenske svinje, bike
in odstavljenе svinje,

KMETIJSKO GOSPODARSTVO
RAKICAN

Članom našega delovnega kolektiva in
delovnim ljudem Pomurja želimo
srečno in veselo Novo leto.

Kdor želi lepo in poceni obleko, ta kupi blago
v trgovini z manufakturo

»IZBIRA« - v M. Soboti

Svojim odjemalcem in poslovnim prijateljem česti-
tamo k novemu letu 1958

Elegantno pohištvo vam najlepše in po zmernih cenah izdela
Splošno stavbeno in pohištveno mizarstvo

»JELKA« Murska Sobota
Svojim odjemalcem in delovnim ljudem se priporočamo in želimo
srečno novo leto 1958

Pri gostilničarju
VILIJU KOVAČU
V APAČAH

je vedno dobra kapljica in solidna postrežba
Cenjenim gostom srečno in veselo novo leto 1958

Veliko izbiro stekla in kemikalij ima vedno
na zalogi po zmernih cenah

»STEKLO-BARVE«
trgovina s steklom in kemikalijami
LJUTOMER

Svojim poslovnim prijateljem in odjemalcem želimo
SREČNO NOVO LETO

Pogreb zaslužnega gasilca

V nedeljo so pokopali v Kri-
ževcih zaslužnega gasilca, čla-
na vaškega odbora SZDL, čla-
na prosvetnega društva in še
drugih organizacij tov. Franca
Goleša. Kot aktivnega društve-
nega delavca ga bomo v Kri-
ževcih zelo pogrešali. Da je bil
daleč naokrog priljubljen in

tudi spoštovan, kaže njegov po-
greb, na katerem so poleg do-
mačih gasilcev sodelovali tudi
gasilci sosednjih društev. Za
njegovo požrtvovalno delo smo
mu vsi hvaležni in mu vsi nje-
gov bližnji prijatelji in doma-
čini želimo miren pokoj v do-
mači zemlji.

TO IN ONO IZ BELTINEC

Ze več kot mesec dni deluje
v Beltincih Ljudska univerza,
ki jo je organiziral občinski
sindikalni svet s pomočjo občin-
skega odbora SZDL. Predava-
nja so zanimiva, zato tudi po-
slušalcev ne manjka. Na prvem
predavanju so prisotni sklenili,
da se preštudira snov »Politične
ekonomije«. Udeležba je dobra,
vendar premala iz delavskih
vrst in obrtnih podjetij.

Pred nekaj dnevi so po vseh
šolah beltinske občine začeli
delovati zdravstveni tečaji za
žensko mladino. Ti tečaji se
vršijo tudi po vseh vaseh v ob-
čini. Tečaje obiskuje nad 600
mladink oziroma deklet. Preda-
vanja vršijo učitelji osnovnih
šol. V vaseh, kjer delujejo kme-
tijsko-gospodarske šole, so
zdravstveni tečaji združeni. Ob
zaključku tečajev bodo tudi iz-
piti.

Organizacije in društva, pred-

vsem Društvo prijateljev mla-
dine v Beltincih, se pridno pri-
pravlja na prihod Dedka Mra-
za. Na prvih sestankih so pri-
pravljalni odbori že določili ok-
vir prireditve. Centralna prire-
ditev bo v Beltincih s povorko,
v kateri ne bo manjkalo pisane
družine. Vsa beltinska obrtna
podjetja, organizacije in dru-
štva, bodo prispevali denarna
sredstva za obdaritev otrok.
Društvo prijateljev mladine bo
tudi poskrbelo za zabavo naj-
mlajših, razen tega bodo po-
skrbeli za obisk Dedka Mraza
v socialno šibkih družinah.

Organizacija ZB v Beltincih
je dostojno pripravila program
proslave za Dan JLA. Osred-
nja proslava je bila v Beltincih.
Program je izvajalo društvo
»Partizan« Beltinci s pomočjo
mladinske organizacije. Ob tej
priliki je predsednik ObLO raz-
delil odlikovanja najboljšim
mladincem predvojaške vzgoje.

Občni zbor prosvetnega društva v Križevcih

Med običajna poročila, ki se dajejo na takih zborih, bi moral omeniti predvsem to, da je letošnji obračun dela skromnejši, kakor je bil lansko leto. Med vsemi sekcijami je tudi letos bila najbolj aktivna dramska. Upriporitev kitajske dramske pravljice »Krog s kredo« velja za osrednjo predstav. Z njo smo tudi gostovali v vseh večjih krajih Prekije. Poleg tega je bilo še več drugih prireditev, mladinska igra, lutkovna predstava in razne proslave. Vsega skupaj je bilo 9 domačih prireditev, seveda s ponavljanji vred. Poleg domačih smo imeli v pretekli sezoni precej gostovanj. Naši redni gostje so Ptujčani. Njihova gostovanja so precej vplivala na strokovno izpopolnjevanje domačih amaterskih igralcev. Vseh gostovanj je bilo štirinajst.

Občni zbor ZVEZE BORCEV

Letošnji občni zbor je bil zelo skromen. Iz poročila smo slišali, da so tudi v tem letu skrbeli predvsem za otroke padlih borcev, za ohranjanje grobov in spomenikov, dočim je bilo v preteklem letu premalo povezave s članstvom. Nekateri člani naše organizacije so že tako neaktivni, da jih zadnja leta celo na občne zbore ni več. Potrebno jih bo obiskati in zopet vključiti v organizacijo. Spominske plošče pri Žaliku v Logarovcih še tudi nismo odkrili. Mogoče nam bo to uspelo letos, ob občinskem prazniku. V bodoče bo pa seveda zopet glavna skrb naših članov za otroke padlih borcev.

KMETIJSKO GOSPODARSKA SOLA V KRIŽEVCIH

Z 19. novembrom smo začeli z rednim poukom. Pouk je dvakrat tedensko. Med mladinci je veliko zanimanje za to šolo, kar je treba pohvaliti. Vse kaže, da so tudi starši letos pravilno razumeli pomen teh šol. V šolo je vpisanih 31 kmetičkih fantov in deklet, redno jih pa obiskuje šolo 21 mladincev. Poleg te šole imamo letos tudi zdravstveni tečaj. Za ta tečaj vlada letos posebno zanimanje. Učni program je namreč zelo pester, kar mnogo prispeva k popularizaciji take šole. V tečaj hodi redno 20 mladink. Tako letos na našem področju obiskuje ti dve šoli kar 50 mladincev in mladink, kar je vsekar lep številka. Ob koncu zdravstvenega tečaja bo KZ Križevci — odsek naprednih žemah organiziral 14-dnevni kuharski tečaj.

Strelci so dali svoj obračun dela

Na tem občnem zboru je bilo zelo zanimivo. Iz leta v leto je opaziti, da se ta panoga pri nas zelo dobro razvija. Za strelstvo se zanima predvsem mladina. Letos je članstvo naraslo za okrog 40. Sedaj šteje strelska družina Mira Križaniča 112 članov. Da tako uspevajo, gre predvsem zahvala dobremu in požrtvovalnemu članstvu odbora. Spričo tega, da imajo tako dobre člane odbora, so v letošnjem letu imeli tudi zavidljive uspehe. Izvršili so vsa predpisana tekmovanja, čeprav delajo v zelo težkih pogojih. Dosegli so okrajno prvenstvo, dvakrat pa so se plasirali v republiško. Graje vredno je, da je bil mladinec tov. Spindler določen za tekmovanje na republiškem tekmovanju, ko pa je šel v Ljubljano, so mu člani okr. odbora strelske družine iz M. Sobote v Ljutomeru odvzeli

POMURSKI VESTNIK
Izdaja časopisno in založniško podjetje »Pomurski tisk« v Murški Soboti — Direktor in odgovorni urednik Dragan Flisar — Uredništvo: Murska Sobotica, Kofčeva ulica številka 7 — Telefon 53. Uprava in oglasni oddelki: Murska Sobotica, Kofčeva ulica 7 — Tel. 53 — Naročniški oddelki: Stefana Kovača 16 — Naročnina četrtletna 100, polletna 200, celoletna 400 dinarjev — Rokopisov ne vračamo in ne odgovarjamo zanje — Tekoči račun pri Komunalni banki. M. Sobotica, št. 64-KB-1-2-365 — Tisk Pomurske tiskarne v Murški Soboti

Med gosti so bili tudi Sobočani in Ljutomerčani. Vse to kaže na velik kulturni poudarek Križevcem, ki na Murskem polju že dolga leta zavzemajo dostojno mesto glede kulturnega življenja. Med ostalimi sekcijami je bila zelo aktivna knjižnica. V knjižnici imamo sedaj 1700 knjig. To so res same dobre knjige. Letos je bilo 112 rednih bralcev, izposojenih pa je bilo 8500 knjig. Tudi kino sekcija se lahko izkaže z lepimi številkami. V vsem letu je bilo 247 kinopredstav. Vseh vstopnic je bilo prodanih za okrog 80.000 sedežev, tu so upoštevane tudi šolske predstave. Izobraževalna sekcija je imela 7 raznih strokovnih predavanj, od katerih na so bila tri slabo obiskana. Pevska in folklorna sekcija letos sploh nista delovali. Med letom smo zadevali na pogoste probleme in to predvsem finančne. Računi so pokazali, da smo povsod v deficitu zaradi posojila, ki smo ga morali prevzeti za odplačevanje kinoaparature. Tu ne bo kazalo drugega, da bo to prevzela občina, kakor je bil to že davni sklep ObLO Ljutomer. V bodoče bomo zopet poskušali poživeti delo že obstoječih sekcij, pri vsem tem pa seveda skrbeli za vzgojno in ideološko pravilnost, kar zlasti velja za odrska dela in za predavanja Ljudske univerze.

J. M.

Iz pisarne OZG

Občni zbor DPM Ljutomer

Društvo prijateljev mladine Ljutomer je imelo 3. t.m. občni zbor, na katerem smo razpravljali o izobraževanju staršev, socialno-zdravstveni sekciji in pionirsko-starešinskem svetu. V preteklem letu so starši poslušali štiri kvalitetna vzgojna predavanja, ki so bila povezana z roditelskimi sestanki. Vsakega predavanja se je udeležilo okrog 200 staršev. 7. t.m. je predaval tov. prof. Kopriva iz Maribora »O spolni vzgoji v družini«. Dvorana je bila nabito polna, starši so z zanimanjem sledili tej aktualni temi. Manj smo uspeli v vzgojnih predavanjih v Nunski grabi in Železnih dverih. Starše teh predelov je zelo težko zainteresirati za vzgojna vprašanja. Sklenili pa smo, da bomo vsiljivi ter bomo začeto delo nadaljevali. Društveni poverjenik tov. Bratuša razpeča 60 izvodov Mladega sveta, kar vsekakor tudi pripomore k izobraževanju staršev, kar smo smatrali kot prvo nalogo našega društva. Socialno-zdravstvene sekcije smo zaradi obširnega delokroga

puško in namesto njega poslali drugega na tekmovanje, čeprav ta ni dosegal takih uspehov. Prav tako se je zgodilo tov. Mirku Stricu. Oba bi brez dvoma dosegla dobre rezultate v Ljubljani in bi tako prispevala k ugledu domače družine, kakor tudi ugledu okrajnega strelskega odbora. Tako ravnanje in taki odnosi okrajnega strelskega odbora so vse graje vredni in ne prispevajo k aktivnemu delovanju društva.

J. M.

M. P.

RAZPIS

Komisija za razpis mest direktorjev pri Občinskem ljudskem odboru Lendava, razpisuje na podlagi 10. člena Zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov U(r. list FLRJ, št. 34-371/55), mesto upravnika kmetijske poslovne zveze v Lendavi.

Pogoji: višja ali vsaj srednja strokovna izobrazba v kmetijsko-gospodarski stroki ali ekonomski stroki ter 5 odnosno 8 let prakse na odgovornem mestu v omenjenih strokah.

Prošnje za opisom dosedanjega službovanja je do 31. decembra 1957 poslati na Občinski ljudski odbor v Lendavi.

RAZGLAS

Na podlagi 6. točke Odloka o evidenci nepremičnin splošnega ljudskega premoženja, poziva Tajništvo Občinskega ljudskega odbora Petrovci-Salovci vse upravitelje oziroma uporabnike nepremičnin splošnega ljudskega premoženja (državne urade, zavode, gospodarske, zadržne in družbene organizacije ter državljanje), da v roku 30 dni po objavi tega razglašja prigrisajo vse nepremičnine splošnega ljudskega premoženja, katere imajo v uporabljanju. Prijavitelj mora: 1. gozdna zemljišča, 2. zemljišča v splošni rabi in 3. zemljišča, ki so v uporabi državnih organov, zavodov, gospodarskih, zadržnih in družbenih organizacij.

Po 12. točki Odloka o evidenci nepremičnin splošnega ljudskega premoženja se bo za prekršek kaznovalo vse pravne osebe kakor tudi odgovorne službenice, če v predpisanem roku ne izvršijo predpisane prijave.

Tajništvo ObLO Petrovci-Salovci

OKRAJNA GASILSKA ZVEZA v M. Soboti obvešča

Strojniški tečaj:
V mesecu januarju 1958 bo strojniški tečaj v gas. domu M. Sobotice. Vabimo vsa društva, ki še nimajo strojnikov z izpitom, da takoj pošljejo prijavo z navedbo imena, rojstnih podatkov in kraja bivališča tovariša, ki namerava tečaj obiskovati. Iz vsakega društva, v katerem imajo motorno brizgalno, se naj prijavi po dva tovariša.

Podčastniški tečaj:
Obveščamo vsa društva, da bo februarja prirejen podčastniški tečaj v šoli GZ LRS Medvode. Vsi zainteresirani za ta tečaj naj pošljejo prijave OZG M. Sobotica najpozneje do 15. jan. 1958.

Priprava strojev za zimo:
Ker nekateri strojniki niso upoštevali našega naročila v PV o izpraznitvi vode iz brizgal in motorjev, ponovno naročamo, da temu posvetijo vso skrb, da ne bo prišlo do nepotrebnih okvar na motorjih in črpalkah.

Strokovna vzgoja:
Naročamo društvom, da v letošnji zimi posvetijo vso pozornost strokovni vzgoji svojih članov, namreč da izvršijo tečaje za izprašane gasilce povsod tam, kjer teh še nimajo.

Srečno, veselo in uspehov polno novo leto 1958 želimo vsem gasilcem, gasilkam, mladincem, mladinkam, pionirjem in funkcionarjem z željo, da bi vložili vse sile in napore za izboljšanje požarne varnosti in nadaljnji razvoj naše organizacije!

TEDENSKI KOLEDAR

Nedelja, 29. dec. — Tomaž
Ponedeljek, 30. dec. — Branimir
Torek, 31. dec. — Silvester
Sreda, 1. jan. 1958 — Novo leto
Četrtek, 2. jan. — Makarij
Petek, 3. jan. — Genovefa
Sobota, 4. jan. — Angela

KINO

MURSKA SOBOTA — od 27. do 29. dec. ameriški barvni film: »Dvojboj v džungli«; od 31. dec. 1957 do 2. januarja 1958 ameriški barvni film: »Borba za posest«.

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU — 28. in 29. dec. francoski film: »Stopnice za služinčade«.

BELTINCI — 28. in 29. dec. ameriški film: »Selina«.

LJUTOMER — 28. in 29. dec. nemški film: »Dokler si Ti z menoj«; od 31. dec. 1957 do 2. jan. 1958 francoski film: »Junaki so utrujeni«.

LENDAVA — od 27. do 29. decembra angleški film: »Richard levjega srca«; od 31. dec. 1957 do 2. jan. 1958 sovjetski film: »Meksikanec«.

SLATINA RADENCI — 1. in 2. jan. 1958 ameriški film: »Rumeno nebo«; 4. in 5. jan. ameriški barvni film: »Burja«.

GORNJA RADGONA — 28. in 29. decembra angleški barvni film: »Vlaki prihajajo«; 31. dec. ameriški barvni film: »Velika noč Casanova«.

VELIKA POLANA — 29. dec. ameriški film: »Strah«.

ČEPINCI — 29. dec. avstrijski film: »Zapeljive zvezde«; 5. jan. 1958 angleški film: »Ugrabitelj«.

MALI OGLASI

PARNI STROJ 25-30 KS kupim. Franc Mauko — žaga, Videm ob Ščavnici. M-1173

RADIOAPARAT znamke »Philips«, ugodno prodam. Vprašati Halmoš, Slomškova 8, M. Sobotica. M-1174

SEJALNIK, nov, 8-redni, štedilnik, železno beč, železno brano, travniško brano, železni plug, ugodno prodam. Zoltan Bala, G. Petrovci. M-1175

HISO Z GOSPODARSKIM POSLOP-JEM, z zemljo ali brez nje, ugodno prodam. Ivan Kuhar, Gorica št. 27, p. Puconci. M-1176

HISO, zidano, takoj vseljivo, ugodno prodam. Jožeta Šukič, M. Sobotica, Juša Kramarja 8. M-1177

ISCEN MESTO VAJENCA v trgovini, KZ ali pa v manufakturi, v Prekmurju. Franc Slep, Sebeborci 102, p. Martjanci. M-1178

STAVBENO PARCELO na Radgonski cesti, v velikosti 12 arov, ugodno prodam. Naslov v upravi lista. M-1179

RADIOAPARAT, 6-cevni, v dobrem stanju, ugodno prodam. Bela Franko, Markišavci. M-1180

GOSPODARSKO POSLOPJE, krito opeko, ob glavni cesti, četrt ure od kolodvora, z 2,5 ha zemlje, ugodno prodam. Matilda Surec, Noršinci 10, p. Ljutomer. M-1181

DENARNICO Z VSEMI DOKUMENTI in denar v znesku 8000 din sem izgubil od gostilne Čačinovič do Kmetijske šole Rakican. Poštenega najditelja prosim, da mi dokumente vrne, denar si pa naj obdrži. Franc Sreš Bakovec št. 7. M-1182

BILJARDE električne-avtomatske, en meter dolge, prodam. Popravilam vse vrste biljardov. Na zalogi krogle in palice. Franc Kramer, izdelovalec biljardov, Maribor, Pregljeva 15. M-1183

ENODRUŽINSKO HISO, vseljivo v Celju z 0,35 ha zemlje, prodam. Viktor Veber, Celje Zavodna 4. M-1184

VSO KOVASKO ORODJE, z varilnim aparatom, ugodno prodam. Franc Hudžar, Hranjigovci, Tomaž pri Ormožu. M-1185

POSESTVO, krasno, z 4 ha vseh kultur ob glavni cesti z novo hišo in gospodarskim poslopjem, prodam delno ali v celoti. Vinko Fekonja, Plešivica, p. Ivanjkovi. M-1186

USNjeno ROKAVICO sem izgubil od Rankovce do M. Sobote. Poštenega najditelja prosim, da jo odam proti nagradi v uredništvu Pomurskega vestnika. M-1187

STANOVANJSKO HISO z nekaj posestvom v Radgona prodam. Vprašati pri A. Klemenčič, starejši. M-1188

LAJOS ZILAHY: SMRTONOSNA POMLAD

Če se spomnim tega, čutim, da bi Edit takrat lahko bila moja. Ne vem, zakaj se to kljub vsemu ni zgodilo. To je bila lepa, krasna igra polna muke, frfotanja okrog plamena in nič več. Sladka omama, vročično drhtenje, stvari, ki so se ji zdele strašno predrzne. To, da je z ramen potegnila bluzo in jo vedno bolj slačila s patetično skrčenimi prsti, kakor bi jih zadirala v sladko bolečo rano, tako globoko, da so njene majhne, mladeniško bele prsi naenkrat skočile iz bluze. Postajala je vedno bolj smela, z nekakšnim zanosnim živalskim nagonom je hrepnela po nagoti in drhtela v zavesti, da moje oči omamno vprijačo nedotaknjeno belino in posamezne dele njenega telesa, ki jih moške oči do takrat še nikoli niso zle. Tu ni bilo besed, le blaženo jecljanje, šepet, pridrušeni vzdih, kratek vzklík, nenaden smeh, glasovi dveh lepih, mladih živali, človeških bitij, ki sta se v zanosu teh prelepih trenutkov vrnili za deset tisoč let nazaj in pozabili vse, celo človeško govorico.

Pustila je, da sem ji slekel svileno obleko, pod katero je v deviški tajnostnosti živelo njeno krasno, mlado telo. Najprej sem ji odpel bluzo, potem pa z drhtečimi prsti še svileno srajčko. Stala je gola pred menoj, le srajca iz finega batista jo je še zagrinjala in izdajala sleherni črto njenega telesa. Samo rožni listi lahko imajo tako mehke poteze in pregibe, kakršnega ima lok njenega vratu, polkrog njenih oblih ramen in pregib njenih bokov. Te črte so se ponekod stekale in izginjale v rahlih sencah. Stala je pred menoj v nizkih lakastih polčevljkah, okrašenih z majhnimi pentljami in ta trenutek se mi je zadel nenavadno vitka. V svojih dolgih, srebrnatih svilenih nogavicah je bila podobna čarobnemu cvetu, katerega steblo je zavito v svilen papir. Brez moči sem ji padel pred noge in poljubljal njena hladna kolena. Vzel sem jo v naročje in jo odnesel na divan. Njena usta so s takšnim žarom gorela na mojih, kakršnega poprej še nikoli nisem čutil. Če se zdaj spomnim vsega tega, čutim ostro bolečino nekje v vratu.

Sklonjene glave in skrivajoča obraz se je predajala najbolj strastni domišljiji; gibi njenih rok in drhtenje kolkov so izražali največjo blaženost. Klečal sem pred njo in se hotel z enim samim, neskončno omamnim poljubom polastiti njenega prekrasnega telesa.

Čez dolgo, dolgo časa naju je smrtna utrujenost zbudila iz te opojnosti. Toda to še vedno ni bilo popolno prebujenje. Ko sva motnih oči stopila na ulico, še vedno nisva mogla spregovoriti, samo šla sva, vlekla sva se, kakor bi nama ta ogenj raztopil kosti. Nisva upala govoriti, ker bi lahko kvečjemu le jecljala.

Šele pri mostu sva se nekoliko zavedala. Edit je spregovorila:

— Moj bog, hitiva! Zelo pozno je že!
In res je bil že čas večerje.
— Ne bova šla več tja, — je rekla Edit. Toda od tega dne sva bila dnevna gosta v ulici Ag.

Veš, da je takrat bil že maj. Edit me je nekega večera sprejela z novico, da za deset dni odpotujejo na Dunaj. Naravnost veselil sem se, da gre, kajti ta stvar me je popolnoma izčrpala. Bil sem tako občutljiv in živčen, kakor napeta struna. Tudi Edit je bila takšna.

Drugi dan ob dveh so odpotovali z brzcem. Edit mi je dala naslov: stanovali so pri stricu v ulici Nibelungen, ki je imel na Dunaju manjšo tovarno strojev. Dogovorila sva se, da si bova vsak dan pisala.

Zvečer, ko sem prišel po stopnicah do stanovanja, sem imel čuden občutek, ker Edit ni zraven mene, ker je ni z menoj v hiši.

Postavil sem stol na hodnik, sedel nanj, kadil in gledal na prvo nadstropje. Imel sem dovolj časa razmišljati o tem, kar se je od septembra sem zgodilo z menoj. Prvo srečanje, ko so vsi trije prišli skozi vrata. Ko je poslušala fonograf, slonela na oknu in se sončila. Ko sem z izvoščkom prišel domov. Ko sem jo pri vratih spustil naprej. Čokanai in telefon. Hišna zabava in prvi poljub. Sprehodi in potem — vse. Ulica Ag.

Gospodinja je prišla za menoj na hodnik. Skušala je navezati pogovor, toda ker sem ji odgovarjal zelo na kratko in raje molčal, me je kmalu zapustila. Zaprl sem oči in skušal uganiti, kaj počne zdaj Edit.

Naslednji dan sem odšel v urad. Že dva tedna me ni bilo blizu z izgovorom, da sem bolan.

— Kako slabi ste videti — je dejala Margit, ko me je zagledala. Prste je tudi zdaj imela plave od pisalnega traku.

Sedel sem za mizo in gledal skozi okno. Če je za trenutek nastopila tišina, sem takoj zarl oči in čutil okrog sebe sobico iz ulice Ag.

Čokanai je prišel v sobo. Nisem ga niti opazil, dokler se mi ni prikadel za hrbet in me sunil v rebra:

— Ti capin! Potegnil si me! Včeraj sem po telefonu govoril z Edit in zvedel, da si bil že dvakrat pri njih na večerji.

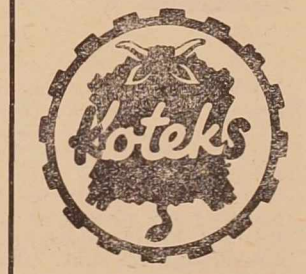
— Hotel sem te samo preplašiti — sem odvrnil.

Čokanai se je hitro pomiril s tem.

Opoldne sem dobil dopisnico od Edit. Nekaj besed, med besedami mnogo pik.

Tretji dan že nisem mogel več vzdržati. Ob dveh sem sedel na brzovlak in zvečer sem bil na Dunaju. Nastanil sem se v majhnem hotelu, popoldne pa sem odšel na prežo na vogal ulice Nibelungen. Samo videti sem jo hotel. Skrivaj, tako da ne bi vedela za to. Od pol enajstih do pol dveh sem čakal brez uspeha. Kako lepo je bilo to brezplodno, moreče čakanje.

Proti večeru sem bil zopet tam. Okrog šestih je prišla velika družba iz hiše, v kateri je stanoval Editin stric. Sprejela je Edit z visokim moškim v teniških hlačah, za njim general in starejša, neznana dama, na koncu pa generalica s sivobradim možakom z drobnimi koraki. Ob tej družbi je teklo po asfaltu rumenkast pinč. Z lahkoto sem ugotovil, da neznana starejša dama in sivobradi gospod ne moreta biti nihče drug, kot stric in teta. Toda kdo bi lahko bil možki v teniških hlačah? Ko so prišli bliže, sem ga spoznal. Glej, glej, Ahrenberg! Naglo sem zavil v stransko ulico. Nisem hotel, da bi me opazili. Počakal sem, da so odšli, potem pa od daleč sem jim sledil. Napotili so se proti Ringu, naprej pa so zavili v mestni park. Tu nisem upal več za njimi, kajti lahko bi se zgodilo, da se ne bi mogel izogniti srečanju. Tega pa nisem hotel, kajti menil sem, da bi v Editinih očeh izpadel smešen. Nazadnje bi še mislila, da jo zasledujem.

Praščerejci pozor!

Če zaklanih praščerjev ne boste odirali, bo to škodilo vašemu žepu, zato praščere oderite in odnesite k ožbi zbiralnici KOTEKSA, ki vam bo plačala lepe denarce.

Želite najti zaklad ?

Veliki zakladi še čakajo najditelje

M E S E C

I
G
R
A
Č
K
V
P
A
R
I
Z
U

Svetovni tisk je posvetil te dni precej prostora vesti, da je kolumbijska vlada opremila ekspedicijo, ki bo skušala na morskem dnu najti potopljen zaklad enega najslavnejših angleških gusarjev in poznejšega guvernerja na Jamaici Nehrja Morgana. Ta zaklad leži nekje v Karibskem morju in ga cenijo na več milijard dolarjev.

V tem morju in pa ob španski obali po mnenju strokovnjakov in pa laičnih iskalcev zakladov tudi leži največ potopljenih zakladov, kajti tod so nekoč plule gusarske ladje, težko obložene z naropanim zlatom in srebrom iz Novega sveta in tu so se vodile krvave bitke, v katerih je zmagal močnejši gusar ali pa fregata kraljevske mornarice in v plamenih so izginjali zakladi za večno v morju. Ali res za večno?

ZAKLADI OB AVSTRALSKI OBALI

Ze od nekdanj ljudje iščejo te zaklade. Dokler še niso imeli potrebne potapljaške opreme, so se omejevali bolj na iskanje zakladov na suhem in le najdrznejši so si upali v morske globine, odkoder so včasih prinesli kaj posebnega — kakšno zarjavelo ladijsko sidro, nekaj srebrnikov ali zlatnikov, pa tudi kakšno antično vazo ali kip. Velikih zakladov pa ni bilo. Tam, kjer ležijo, je večno gibajoče se morje pokrilo ladijske ostanke z debelo plastjo odmrlih morskih bitij in peska in težko je odkriti tudi najmanjše sledove. Les in železo je morje uničilo, le srebro in zlato ležita nekje globoko na dnu.

Toda ni le Karibsko morje in španska obala skrivališče velikih zakladov. Če lahko verjamemo starim, zarumenelim pergamentom, je tudi obala Avstralije polna zakladov, ki leže na morskem dnu. Tam so nekoč holandske trgovske jadrnice prevalele svoje blago, trgujoč z Vzhodom, nazaj pa peljale cele tovore zlata in srebra. Gusarji so jih preganjali s svojimi hitrimi ladjami, na katerih jemborih so visele črne zastave z mrtvaško glavo. Včasih se je gonja končala žalostno za obe strani in razbitine lesenih ladij so izginjale v valovih, medtem ko so ljudi hitro pospravili morski psi, ki jih v teh morjih kar mrgoli. Nekatere ladje pa so v viharjih treščile ob obalne čeri in se prav tako potopile.

Ladja »Batavia«, je leta 1629 nasedla z ogromnim tovorom srebra in 200 potniki na skalnati greben pri Houtmans Albatrosu. Ladja se ni potopila, temveč je obvisela na grebenu. Medtem ko je kapetan s čolnom odplul, da bi poiskal pomoč, se je posadka uprla in pobila večino potnikov. Toda preden so uporniki lahko pobegnili s srebrom, se je kapetan vrnil na palubi fregate »Sardam«. Začela se je krvava bitka, v kateri so vsi uporniki bili pobiti.

Potem so začeli prenašati srebro na fregato. Toda niso še opravili pol posla, ko je nastal hud vihar. »Batavia« se je razletela na dva dela in se takoj potopila s svojim dragocnim tovorom. Čeprav so mnogi že poskušali, doslej še nikomur ni uspelo dvigniti tega zaklada z dna morja!

Leta 1890 pa so slučajno našli tak potopljen zaklad na nekem koralnem grebenu v bližini avstralske obale. Na greben je treščila ladjica z lovci na bisere. Ko je vihar minil, je posadka odkrila, da je velik val odnesel njihovo ladjico prek grebena na plitvino. Oboroženi s sekirami in železnimi drogovi so se začeli prebijati po grebenu, da bi osvobodili ladjo. Takrat pa so naleteli na kup srebrnih španskih dolarjev, ki so se po več stoletjih kar »zacementirali« v greben. Ko so kopali dalje, so lovci našli tudi zlatnike, vsega skupaj precejšnje bogastvo.

Na obali Nove Britanije je skrito veliko bogastvo v biserih. Zakopal ga je leta 1616 holandski ladijski pilot La Maire. Tam je iskal zlato, kar pa je bilo prepovedano, ker je »Holandska vzhodnoindijska družba« imela izključno pravico za to. Zlata ni našel, pač pa je naletel na domačine in jim z zvijačo izvalil na stotine najlepših biserov, za katere so smatrali, da nimajo nobene vrednosti. Oblasti so za to zvedele in za La Maire izdale tiralico. Ko je dojel, da ga bodo dobili, je La Maire bisere zakopal. Prijeli so ga in poslali v Holandijo na sojenje, toda med potjo je zbolel in umrl, ne da bi odkril skrivališče teh biserov.

Tudi na otoku Massig v bližini Torresovega preliva je zakopal zaklad. Zakopal ga je nek trgovec, ki se je oženil z domačinko in sčasoma zbral bajno zbirko biserov. Ker se je bal, da bi mu jih kdo ukradel, je svoje bogastvo zakopal na skritem kraju. Nekega dne je umrl od kapi in čeprav so njegovi štirje sinovi prekopali ves otoček, biserov niso našli. Še danes pride na ta otoček kak pustolovec in brez uspeha išče trgovčeve bisere.

Pravijo, da je najbolj fantastično bogastvo zakopano v takojimenovanem »Divjem hribu« v avstralski državi Victoria. Neki misionar Donald Nichols je trdil, da je njegov oče tu zakopal več skrinj zlatega prahu, draguljev, zlata in srebra, kar naj bi bilo pokradeno iz kitajskih hramov. Zaklad naj bi bil vreden kakih 200 milijonov funtov šterlingov.

Šestnajst let je »puščavnik iz Inverlocha«, kot so imenovali Nicholisa, prekopaval ta hrib. Dokumentov o zakladu ni imel, vendar so nekateri znaki kazali, da je v hribu res nekaj skritega in mu je celo vlada dala pomoč. Pred nekaj leti so avstralske oblasti poslale Nicholisu na pomoč skupino vojaških inženirjev, ki so imeli s seboj buldožerje! Oblasti so bile zainteresirane za to, saj bi večji del zaklada pripadel državi in le manjši del najditelju. Toda zaklad niso našli. Ko je leta 1954 Nichols nenadoma umrl, so ugasnile z njim poslednje nade, da bi to fantastično bogastvo lahko še kdaj našli.

V severnem Queenslandu v Avstraliji je v morju prav tako skrit zaklad. V tem primeru celo točno vedo, kje je. Tam se je leta 1875 potopila ladja »Gothenberg« s kakimi osemdesetimi rudarji in vsak od njih je imel s seboj veliko zlata. V ladijski blagajni pa je bilo še 30 tisoč zlatih funtov. Ladja se je potopila, z njo pa tudi večina rudarjev, ker se niso hoteli ločiti od svojih težkih pasov, ki so bili napolnjeni z zlatim prahom. Zdaj ležijo njihova okostja z dragocenimi pasovi okrog potopljene ladje v globini 200 metrov. Morda bo kdo še lahko pobral to zlato, toda za sedaj je za potapljače pregloboko.

V bližini Long Islanda blizu Avstralije štrli iz peska čuden ostanek ladje. Večkrat najdejo okrog v pesku španske zlatnike. Legenda pravi, da je to bila gusarska ladja in da je neke na otoku fantastično bogastvo. Toda razen nekaj ducatov zlatnikov tega bogastva nihče še ni videl.

Pred nekaj leti je po Torresovem prelivu križarila ribiška ladjica. Naenkrat so ribiči odkrili v bistri vodi ostanke ladje, v njej pa se je nekaj svetlikalo... Poskakali so v vodo, se potopili in zaplavali do potopljene ladje... Na svetlo so privlekli težke palice, za katere so upali, da je zlato. Toda na njihovo veliko razočaranje je bil baker. Vendar ga je bilo toliko, da so se ribiči s tem obogatili.

Torej, če hočete odkriti zaklad — možnosti je še vedno veliko!

MORSKI PES, KI JE BIL VELIK KOT KIT

Radio Moskva pravi, da je neka sovjetska raziskovalna ekspedicija odkrila v globini skoraj 5000 metrov v Tihem oceanu zobe predzgodovinskih morskih psov, ki so bili večji od sedanjih kitov.

KDAJ BODO POTONILE BENETKE?

Italijanski profesor Poli je izračunal, da se Benetke pogrezajo vsakih 100 let za 2 centimetra. To ni mnogo, toda doslej se je bazilika svetega Marka že pogreznila za 1,19 metra. Profesor to pojasnjuje s splošnim zvišanjem morske gladine zaradi topljenja polarnega ledu. Če bo šlo tako dalje, bodo Benetke lepega dne postale nova Atlantida.

NOVI NACRTI ZA REŠITEV LADJE »ANDREA DORIA«

Ponos italijanskega pomorstva, luksuzna ladja »Andrea Doria«, ki je potonila julija lani po trčenju s švedsko ladjo »Stockholm«, še vedno leži na

morskem dnu. Sprva so krožile govorice, da ladje sploh ne bodo mogli več dvigniti, ker je pregloboko in pretežka, zdaj pa sporočajo iz Rima, da ima mladi italijanski inženir Traldi pameten predlog.

Ta inženir namerava zgraditi ogromen jekleni zvon, s katerim bi pokrtil ladjo in izčrpal iz nje ves zrak. Po načelu vakuma bi se zvon dvigal z dna in z njim tudi ladja. Na površini bi ladjo pritrdili na ponton — in vse bi bilo gotovo.

Po predračunih inženirja bi vsa operacija trajala največ teden dni, stala pa bi osem milijonov dolarjev — zelo poceni pravzaprav za reševanje ladje, ki je stala 27 milijonov dolarjev.

VZTRAJNI VLOMILCI

Vlomilci, ki so pred dnevi vlomili v neko transportno podjetje v kanadskem glavnem mestu Ottawi, niso našli ničesar, kar bi lahko odnesli s seboj, pa so vzeli kar — dvigalo.

Vsako leto decembra priredijo v Parizu velik »Mesec igračk«. Izložbe trgovin so spremenjene v prabljčne dežele. Naval na trgovine je tako velik, da mora policija podvojiti svoje sile. Ni popolnoma jasno, kdo se bolj zabava: odrasli ali otroci.

Kljub draginji in skrbem, ki jih francoskim državljanom prinaša zima, pa napravijo trgovci z igračkami v tem mesecu ogromne posle. Čez pet milijard prometa imajo v Parizu samo v decembru. Neka ogromna trgovska hiša je posvetila 4000 kvadratnih metrov svojega prostora samo igračkam. Neka druga trgovska hiša je odredila okrog 550 uslužbencev samo za prodajo igračk. Samo v novembru in decembru prodajo v Parizu toliko igračk, da bi za njihov prevoz potrebovali 1600 tovornih vagonov.

Leta 1920 je bilo znanih na svetu sto vrst igračk. Letos jih je že 7000. Toda okus otrok se je spremenil. Otroci se hitro naveličajo osega, kar je stilizirano ali poenostavljeno. Tudi humoristične igrače jim niso všeč. Otroci si želijo samo »prave igrače«. Radi bi se igrali s pravim olakom, pravo punčko, pravim avtomobilom. Pozornost fantkov najbolj privlači mehanika. V trgovinah so celi mali avtomobilski saloni in vsi mogoči tipi olakov. Avtomobili imajo prednost.

Samo letos so francoske tovarne igračk izdelale 12 milijonov avtomobilčkov za igranje. Čim se na tržišču pravih avtomobilov pojavi kak nov tip, se takoj pojavi ta tip o pomanjšani obliki tudi na tržišču igračk.

Otroci so zelo kritični. Nek tovarnar igračk je dobil celo goro otroških pisem, ki mu vsa čestitajo, da ni pozabil na modelu avtomobilčka za igranje vseh 23 izboklin na prednjem delu. Nekega drugega pa so zasipali s protestnimi pismi, češ da se vrata avtomobilčka odpirajo v napačni smeri.

Za deklice pa je punčka še zmeraj na prvem mestu. Punčka, ki spi ali reče »mama«, ni več v modi. Izrinile so jo punčke, ki se jočejo, smejejo in ki imajo »pristno barvo las« kot njihove male mame. Te punčke se oblačijo v obleke, ki jih lahko večkrat menjajo, kajti Pariz ima zelo bogato konfekcijo za punčke. Deklica bo v teh trgovinah našla vsakršno oblečko za svojo punčko — razen tega pa še pristno nylonsko perilo in celo krzneni plašček. Take punčke imajo lase, ki jih lahko nakodraš, operesh, obarvaš, lahko postanejo bolne in dobijo vročino do 42 stopinj C, mala »mamica« pa bo dobila vsa potrebna zdravila za svojo bolno punčko, od injekcij, do kapljic za nos.

Tudi oprema za punčke je prikrojena stvarnemu svetu. Če se pojavi kakšna noviteta, jo takoj posnamejo tudi tovarnarji igračk. Punčke sedijo v kuhinjah, kjer je pralni stroj, na katerem deklica lahko opere in posuši perilo in obleke svoje punčke. Kupi si lahko vse — od malih metel in serviet do malih ščipalk za perilo. Na ta način se deklice kmalu spremenijo v skrbne in marljive gospodinje in »mamice«, ki imajo sto skrbi.

Fantje pa imajo nekatere svoje ustaljene ideje. Razen za tehniko, se zelo zanimajo še za Indijance. Tomahavk, puščice in naglaono perje je še vedno zelo iskano. Marsovci niso več v modi. Pač pa so zelo zaželeni sateliti, medplanetarni potniki in njihova oprema. »Sputnik II« je že našel svoj prostor v francoski industriji igračk. Otroci ga lahko spustijo v zrak in na določeni višini se odpre malo padalo in Lajka tokrat pride nepoškodovana na zemljo.

Edino ena skrb tare vse, ki si ogledujejo te izredno lepe igrače. Zelo so drage, tako da jih skromni ljudje le gledajo in samo bogati kupujejo.

piše: Janez Švajncar

MRKI

riše: Ladislav Danč

25. Znašel se je v žarki luči reflektorjev. Svetloba je prihajala od graničarskega avtomobila, ki je pripeljal po cesti. Ko je planil v obcestni jarek, se je vozilo naglo ustavilo. Še malo in umaknil se je iz slepeče svetlobe. Z avtomobila je eden izmed stražarjev rezko zaklical: »Stoj! Kdo je tam?« Ker se je Mrki spustil v dir, je graničar ponovil vprašanje in zavpil: »Stoj, če ne, streljamo!« V nenadni tišini je zaškrtalo orožje. Avtomobil je usmeril reflektorje za ubežnikom. Ta se je po vseh štirih plazil dalje. Iz obcestnega jarka mu je uspelo preiti čisto. Bliskovito se je prekobilal za kup gnoja.

26. Vojaki so odprli ogenj. V bližini Mrkega so zažvižgale krogle. Zadevale so v sadno drevje in prskale po zemlji zraven njega. Ko je streljanje za hip prenehalo, se je v brezupu stegnil v kup gnoja in se za silo pokrtil z blatom. Dušil ga je smrdljiv vonj, toda sklenil je, da bo raje končal na tem mestu, kakor da bi jim prišel živ v roke. Druge izbire ni imel. Predobro si je zapomnil naročilo tistih, ki so ga poslali na to nevarno pot. V ušesih so mu odmevale njihove grožnje: »Če nas boš izdal, boš plačal izdajstvo s smrtjo!« Sedaj se je počutil neobglenega kot otrok. Zabolelo ga je pri srcu in v očeh je začutil solze.

27. V njegovi bližini so se oglašili koraki. Vedel je, da se približujejo graničarji. Počutil se je kot v precepu, iz katerega ga nihče ne bo več mogel rešiti. Glavo je imel povsem prazno. Morila ga je le še misel, da je konec njegovega življenja, čeprav doslej pravzaprav še ni doživel skoraj nič takega, česar bi se bilo vredno spominjati. Vedno je živel v negotovosti, kaj mu bo prinesel jutrišnji dan. »Naj že pridejo in me pokončajo,« je siknil skozi stisnjene zobe. Kljub temu je zadrževal dih. Vojaki so prihajali vedno bliže. Stisnil si je me v obroč, je pomislil. Še malo in bo po meni. — Vojak je zadel z nogo ob gnoj. Mrkemu je zaledenela kri v žilah.